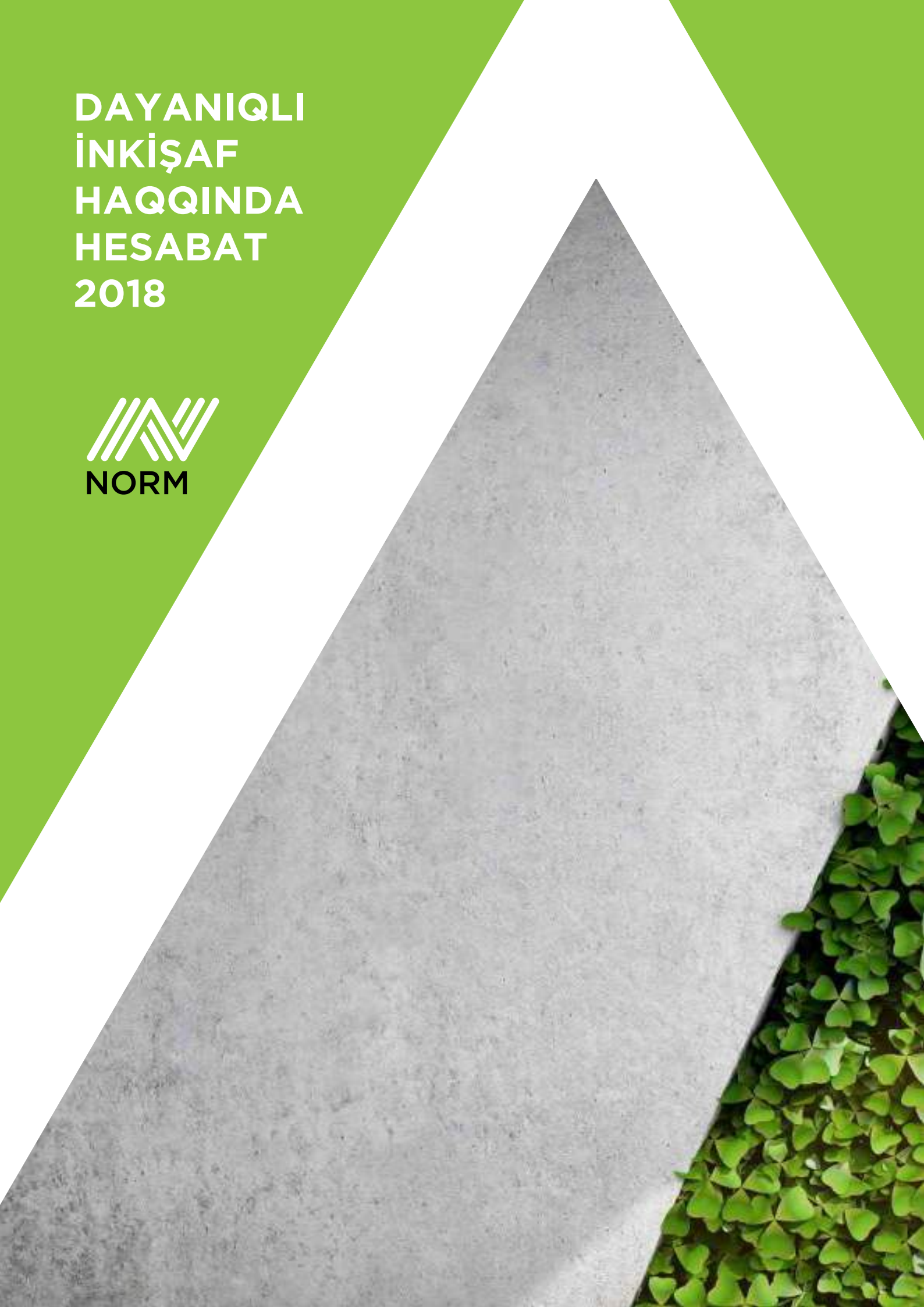

DAYANIQLI
İNKİŞAF
HAQQINDA
HESABAT
2018

MÜNDƏRİCAT

1.	Baş İcraçı Direktorun Müraciəti	4
2.0	Hesabat Haqqında	8
2.1	Hesabatın Profili	10
2.2	Əhəmiyyətli Aspektlərin Təhlili	10
3.0	Şirkət Haqqında Məlumat	16
3.1	Şirkət Tarixində Baş Vermiş Önəmli Hadisələr	18
3.2	Şirkətin Portfeli	19
3.3	Dəyər Zənciri	22
3.4	Bazar Çətinlikləri və İmkanları	23
4.0	Norm-da Dayanıqlı İnkişafa Yanaşma	28
4.1	Dayanıqlı İnkişafın İdarə Edilməsi Strukturu	31
4.2	Məramımız, Missiyamız və Dəyərlərimiz	32
4.3	BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə Töhfəmiz	33
4.4	Dayanıqlı İnkişaf Hədəfləri və Əsas Effektivlik Göstəriciləri	36
5.	İdarəetmə, Etika və Uyğunluq	38
5.1	Korporativ İdarəetmə	40
5.2	Daxili Nəzarət Sistemi	42
5.3	Qaydalara Uyğunluq və Bütövlük	43
5.3.1	Etika və Davranış Məcəlləsi	43
5.3.2	İnsan Haqlarının İdarə Edilməsi	46
5.3.3	Şəffafliq	47
5.3.4	Qaydalara Uyğunluq və Uyğunluğun İdarəedilməsi	47
5.4	Risk və İmkanların İdarə Edilməsi	50
6.0	Maliyyə Nəticələri	52
7.0	İnsan Resurslarımız	58
7.1	İşçilərin Fəaliyyətinin və Biliklərinin İdarəedilməsi	62
7.2.	İşçilərin Fəaliyyət Nəticələrinin Qiymətləndirilməsi, Kompensasiyalar və Müavinətlər	65
7.3	İşçilərin İş Yerindən Məmnunluğu	66
7.4	Müxtəliflik və İnküzivlik	67

8.0	Cəmiyyətə Dəstək	70
8.1	Yerli İcmalara Təsirin Qiymətləndirilməsi və İdarə Edilməsi	75
9.0	İş Yerində Sağlamlıq və Təhlükəsizlik	76
9.1	Peşə Sağlamlığı və Təhlükəsizliklə Bağlı Risklər	82
10.0	Ekoloji Fəaliyyətin İdarəedilməsi	88
10.1	Ətraf Mühit Sahəsində Fəaliyyət	90
10.2	İqlim Dəyişikliyinə Təsir	91
10.3	Atmosfer Çirkləndiriciləri və Səs	94
10.4	Su İstehlakı	96
10.5	Torpaq və Biomüxtəliflik	97
10.6	Tullantılarının İdarə Edilməsi	98
11.0	Məsuliyyətli İstehsal	100
11.1	Müştəriyə Qayğı	102
11.2	Tədqiqat və İnkişaf	105
11.3	Materialların İstifadəsi və Dairəvi İqtisadiyyat	106
11.4	Keyfiyyətin Təminatı	107
12.0	Təchizat Zənciri	108
12.1	Təchizat Zəncirimiz	111
13.0	Fəaliyyət Göstəriciləri	116
13.1	Şirkət Haqqında	118
13.2	Maliyyə Nəticələri	118
13.3	İnsan Resurslarımız	119
13.4	İş Yerində Sağlamlıq və Təhlükəsizlik	121
13.5	Ekoloji Fəaliyyətin İdarə Edilməsi	122
13.6	Məsuliyyətli İstehsal	124
13.7	Təchizat Zənciri	125
14.0	Metodologiya və Fərziyyələr	126
14.1	Məlumatların Toplanması və Təqdim Olunması üçün İstifadə Olunmuş Metodologiya	128
15.	GRI İndeks Cədvəli	130
16.	Əlaqə Məlumatları	144

 NORM

Baş İcraçı DİREKTORUN MÜRACİƏTİ

Azərbaycanda ən böyük sement istehsalçılarından sayılan NORM yerli bazarda yüksək keyfiyyətli tikinti materiallarına olan tələbatı qarşılamaqla, müxtəlif tikinti və sənaye layihələrinin inkişafına dəstək verən şirkət kimi fəaliyyət göstərir.

Biz NORM-da məhsul və proseslərimizin daim təkmilləşdirilməsini qarşımıza məqsəd qoyur və dəyər zəncirimiz boyu ətraf mühitə və cəmiyyətə mənfi təsirlərimizi azaltmaqla ölkəmizin dayanıqlı inkişafına töhfə verməyə çalışırıq.

Bunun nəticəsidir ki, 2017-ci ildən etibarən verilən mühüm strateji qərarların artıq bəhrə verdiyini müşahidə edirik. **Belə ki, NORM-un gəlirləri 2017-ci ildə 47%, 2018-ci ildə isə 18% artmışdır.** Bunlarla yanaşı ölkədə yerli sement məhsullarına artan tələbat bazarda tutduğumuz mövqenin daha da möhkəmlənməsinə inam yaradır.

Sement sənayesinin fəaliyyəti nəticəsində atmosfərə atılan CO₂ emissiya mənbələrindən biri əhəngdaşının yandırılması və klinkerin istehsalıdır. Son iki ildə istehsal etdiyimiz sement növlərində klinker faktorunun azalmasına nail ola bilmişik. 2018-ci ilin nəticələrinə əsasən, istehsal prosesində istifadə etdiyimiz əhəngdaşının 95%-i xam əhəngdaşı deyil, yaxınlıqda yerləşən daş karxanalarının fəaliyyəti nəticəsində yaranan törəmə məhsullardır. Beləliklə, biz xam əhəngdaşının istifadəsini əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salmaqla ətraf ərazilərin ekosisteminin qorunmasına töhfə vermiş oluruq.

Ölkəmizdə mövcud olan əlverişli imkanları nəzərə alaraq, növbəti illərdə qarşımıza qoyduğumuz əsas strateji hədəflərdən biri də istehsal prosesində alternativ yanacağın istifadəsini artırmaqdır.

Yerli bazarda alternativ yanacağın əldə olunma şərtlərinin araşdırılmasına başlayaraq, biz yaxın zamanda bu imkanlardan yararlanmağı planlaşdırırıq. Bundan əlavə, biz Azərbaycan Respublikasının tullantıların idarəedilməsinə dair normativ-hüquqi bazasında dəyişikliklərin aparılacağını gözləyirik və bu istiqamətdə ilk və nümunəvi addımlar atmağa hazırıq.

İnkişaf strategiyamızın təməlinə vertikal inteqrasiya və portfelimizin diversifikasiyası dayanır - məsələn, hazırda biz neft quyularının qazılması və istismarı zamanı istifadə olunan xüsusi növ quyu-tamponaj sementinin istehsalı

üçün hazırlıq işlərini bitirmək üzrəyik. Bu layihə çərçivəsində biz Amerika Neft İnstitutunun (American Petroleum Institute, API) quyu sementi istehsalı üçün Q1 sertifikatını 2020-ci ilin əvvəlinə kimi əldə etməyi planlaşdırırıq. Bu, yerli sement sənayesi və ümumiyyətlə iqtisadiyyat üçün çox önəmli bir addımdır, belə ki, yerli bazarın quyu sementi ehtiyacları hal-hazırda tamamilə idxal olunaraq ödənilir, bu da öz növbəsində ölkənin valyuta ehtiyatlarına mənfi təsir göstərir.

Biz sement istehsalının ətraf mühitə və yerli icmaların sosial strukturuna mənfi təsir göstərə biləcəyini anlayırıq. Biz, NORM olaraq, dayanıqlı inkişaf prinsiplərini biznes əməliyyatlarımıza inteqrasiya etməklə həmin təsirlərin minimuma endiriləcəyinə inanırıq. Biz həmçinin ekoloji təsirlərimizin azaldılması, işçi və podratçılarımızın sağlam və təhlükəsiz iş mühiti ilə təmin edilməsi, eləcə də uzunmüddətli sosial və iqtisadi dəyərlər yaratmaq üçün cəmiyyətimiz və dövlətimiz ilə sıx münasibətlərin qurulmasının vacibliyini dərk edirik.

Qeyd etməliyəm ki, ən yüksək təhlükəsizlik standartlarına nail olmağa və cəmiyyətimizdə müsbət irəliləyişlər etməyə çalışan NORM komandası ilə fəxr edirəm. Şirkətimizdə təhlükəsizlik mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsində əldə etdiyimiz müvəffəqiyyətin sübutu olaraq, 2016-cı ili 4 və 2017-ci ili 2 bədbəxt hadisə ilə başa vursaq da, 2018-ci ilin əvvəlindən hazırkı Hesabatın hazırlanma tarixinədək işçilərimiz xəsarət hadisələrini yaşamamışdır.

Bizim digər ən böyük müsbət təsirimiz müştərilərimiz üçün, eləcə də ətraf mühiti qorumaq və cəmiyyətin rifahını artırmaq məqsədilə dəstəklədiyimiz tərəfdaşlıq və proqramlar çərçivəsində gördüyümüz işlərlə bağlıdır. Bundan əlavə, şirkətdaxili müəyyən etdiyimiz hədəflər əməliyyatlarımızı ehtiyatlar

və elektrik enerjisindən istifadəni azaltmaq məqsədilə optimallaşmış texnologiyaları tətbiq etməyə çağırır.

NORM-dabiz, ölkəmizin BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri üzrə həyata keçirdiyi təşəbbüsləri də dəstəkləyir və növbəti illər üçün öz dayanıqlı inkişaf strategiyamızı və fəaliyyət sahələrimizi bu məqsədlər əsasında qurmağı planlaşdırırıq. Bizim dayanıqlı inkişaf üzrə ilk hesabatımız maraqlı tərəflərlə dürüst və şəffaf dialoqun qurulması üzrə strategiyamızın məntiqi davamıdır. Bizim yanaşmamız xidmət göstərdiyimiz cəmiyyətdə mövcud ehtiyacların müəyyənləşdirilməsindən başlayır və əsas məqsədimiz biznes maraqlarımızı müxtəlif maraqlı tərəflərin tələbləri ilə uyğunlaşdırmaq və onlarla qarşılıqlı əməkdaşlığı qorumaqla cəmiyyətdə müsbət dəyişikliklərə təkən verməkdir.

Henning Sasse
Baş İcraçı Direktor

NORM

HESABAT HAQQINDA

2.1 HESABATIN PROFİLİ

Dayanıqlı inkişaf sahəsində hazırkı ilk hesabatımız (bundan sonra "Hesabat") 1 yanvar 2016-cı ildən 31 dekabr 2018-ci ilədək dövrü əhatə edir. Bu hesabatın hazırlanmasında əsas məqsədimiz maraqlı tərəflərimiz üçün hesabatlılığı və şəffaflığı təmin etməkdir. Hesabat Şirkətin fəaliyyəti nəticəsində əmələ gələn iqtisadi, sosial və ekoloji təsirləri işıqlandırmaq üçün istifadə etdiyimiz vasitələrdən biridir. Hesabat Dünya Hesabatlılıq Təşəbbüsünün (GRI) Standartlarının "Əsas" variantını, eləcə də Qlobal Sement və Beton Assosiasiyasının Qaydalarını (GCCA) nəzərə almaqla hazırlanmışdır. Hesabatın hazırlanmasında biz maraqlı tərəflərin iştirakı, dayanıqlı inkişaf konteksti, əhəmiyyətlik və tamlıq kimi GRI prinsiplərini tətbiq etmiş və eyni zamanda Hesabatı dəqiq, tarazlaşdırılmış, aydın, etibarlı və hesabat dövrü üzrə müqayisə oluna biləcək etməyə çalışmışıq. Hesabatda həmçinin beş GCCA komponenti üzrə qeyri-maliyyə nəticələri də açıqlanmışdır.

Hesabat on altı hissəyə bölünərək, Şirkətin profili, onun əməliyyatlarının əhatə dairəsi, nailiyyətləri və qarşılaşdığı çətinlikləri, eləcə də iqtisadi, sosial və ekoloji fəaliyyəti ilə bağlı təsir və riskləri haqqında məlumat verir. Hesabat Azərbaycan və ingilis dillərində rəsmi internet səhifəmizdə yerləşdirilmişdir (www.norm.az/en/).

2.2 ƏHƏMİYYƏTLİ ASPEKTLƏRİN TƏHLİLİ

Dayanıqlı inkişaf göstəricilərinin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi olaraq biz, Şirkət və onun maraqlı tərəflərinin ən əhəmiyyətli hesab etdikləri məsələ və sahələri aşkar edib prioritetlərə bölmək məqsədilə əhəmiyyətlik təhlilini apardıq və bu təhlil əsasında ilk Dayanıqlı inkişaf haqqında hesabatda açıqlanacaq mövzuların siyahısını müəyyən etdik.

Maraqlı tərəflərin cəlb olunması əhəmiyyətli aspektlərin təhlili prosesinin ən vacib hissəsidir. Biz davamlı olaraq bir çox maraqlı tərəflərlə qarşılıqlı əlaqələr qurur və bu proses üçün maraqlı tərəflərin müəyyən olunmuş gözləntilərindən asılı olaraq müxtəlif üsullardan istifadə edirik.

Mühüm maraqlı tərəflərin cəlb olunmasına daha sistemli yanaşma tətbiq etmək məqsədilə hazırda biz rəsmi cəlb olunma planlarının tərtib edilməsi məsələsinə baxırıq.

2.2 Əhəmiyyətli Aspektlərin Təhlili

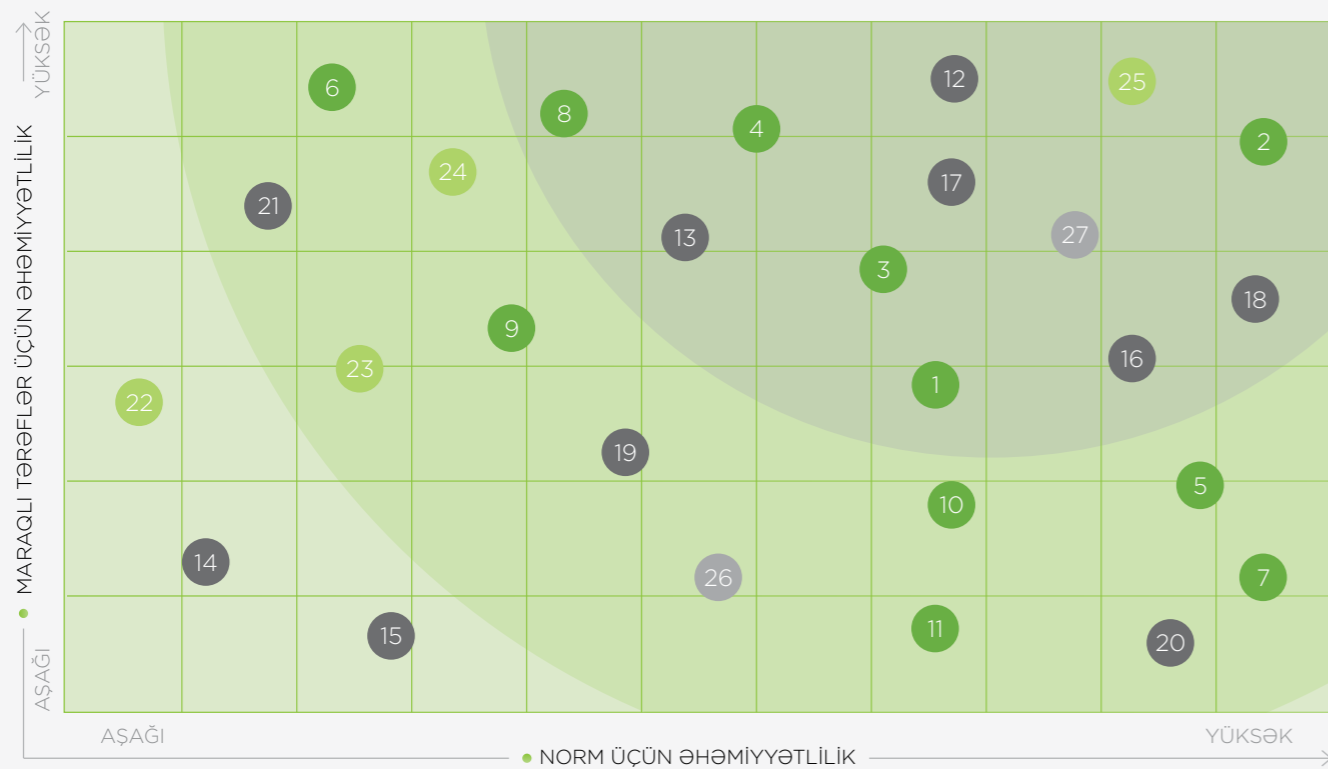
Cədvəl 1. Maraqlı tərəflər və onların cəlb olunma mexanizmi

MARAQLI TƏRƏF	CƏLB OLUNMA MEXANİZMİ	YARADILMIŞ DƏYƏR
Əməkdaşlar	<ul style="list-style-type: none"> Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi Fərdi inkişaf proqramları Təlimlər Xüsusi tədbirlər Daxili dəyişikliklər və yeni siyasətlər barədə kommunikasiya 	<ul style="list-style-type: none"> Karyera inkişafı imkanları İş yerində təhlükəsizlik Lazımi məlumatların və şəffaflığın təmin edilməsi Bacarıq və sərəstələrin inkişafı Səriştəli komandanın yetişdirilməsi Müxtəliflik və inklüzivlik prinsiplərinin tətbiqi
Müştərilər və geniş cəmiyyət	<ul style="list-style-type: none"> Cəmiyyətin inkişafı proqramları Şikayət mexanizmləri Müştərinin məmnunluğu və şirkətin nüfuzunu ölçmək məqsədilə "Business Insight" şirkəti tərəfindən hazırlanan yarımillik hesabatlar Açıq görüşlər Sorğular Xeyriyyə fəaliyyəti Sosial media Dayanıqlı inkişaf haqqında hesabat Görüşlər və yerlərdə müsahibələr 	<ul style="list-style-type: none"> Müştərinin istək və ehtiyaclarının qarşılanması Yerli icmaların inkişafının dəstəklənməsi Qarşılıqlı inamın və şəffaflığın dəstəklənməsi Dayanıqlı inkişaf prinsiplərinin dəstəklənməsi
Partnyorlar və sənaye ekspertləri	<ul style="list-style-type: none"> Sənaye əməkdaşlığı üzrə təşəbbüsləri, məsələn, Türkiyə Sement İstehsalçıları Birliyi, Avropa Sement Assosiasiyası və s. 	<ul style="list-style-type: none"> Ümumi çətinliklər üçün birgə həll yollarının tapılması Sənaye birliklərinin yaradılması
Akademiya	<ul style="list-style-type: none"> Təcrübə imkanları Birgə layihələr 	<ul style="list-style-type: none"> Məzunlar üçün praktik təcrübə Ümumi çətinliklər üçün birgə həll yolları Sənaye birliklərinin yaradılması
Təchizatçılar və podratçılar	<ul style="list-style-type: none"> Yerli təchizatçılar üçün təlimlər Təchizatçıların qiymətləndirilməsi üçün prosedurlar 	<ul style="list-style-type: none"> Dəyər zənciri boyu effektivliyin və keyfiyyətin artması Yerli təchizatçılar üçün imkanlar Sənaye birliklərinin yaradılması Standartlara və qabaqcıl təcrübələrə uyğunluq
Dövlət	<ul style="list-style-type: none"> Açıq görüşlər Müəssisələrə səfərlər Dövlət təşkilatlarına mütəmadi hesabatlar 	<ul style="list-style-type: none"> Qarşılıqlı inamın və şəffaflığın dəstəklənməsi Yerli və milli dövlət orqanları ilə əməkdaşlıq
Səhmdarlar	<ul style="list-style-type: none"> Səhmdarların iclasları Maliyyə hesabatları Dayanıqlı inkişaf haqqında hesabat 	<ul style="list-style-type: none"> Mənfəətliliyin və şəffaflığın artırılması
Media	<ul style="list-style-type: none"> Press-revizlər 	<ul style="list-style-type: none"> Bütün maraqlı tərəflər üçün şəffaflığın təmin olunması Mühüm nailiyyətlər və məqamlar barədə
Qeyri-hökumət təşkilatları (QHT)	<ul style="list-style-type: none"> İctimai konsultasiya Xeyriyyə fəaliyyəti 	<ul style="list-style-type: none"> Kollektiv dialoqların inkişaf etdirilməsi Yerli icmaların inkişafının dəstəklənməsi

Bundan əlavə, Hesabatda açıqlanacaq ən vacib mövzuları müəyyən etmək üçün biz maraqlı tərəflərin cəlb olunması nəticəsində əldə olunmuş məlumatları təhlil etdik, qabaqcıl sənaye təcrübələrini və sement şirkətlərinin fəaliyyətini araşdırdıq və eləcə də qlobal tendensiyaları, mediada mövcud olan məlumatları, GRI və GCCA tövsiyələrini nəzərdən keçirdik. İnanırıq ki, bütün bu prosedurlar Hesabatda məlumatların açıqlanması baxımından maraqlı tərəflərin gözləntilərini qarşılıyacaqdır.

Aparığımız hərtərəfli təhlilin nəticəsində əhəmiyyətli mövzular matrisində (bax **Şəkil 1**) vacib aspektləri müəyyən etdik. Ən əhəmiyyətli aspektlərin NORM üçün hansı səbəblərdən vacib sayıldığı və həmin aspektlərin əhatə dairəsi haqqında məlumat **Cədvəl 2-də** açıqlanmışdır.

Şəkil 1. Əhəmiyyətli aspektlərin matrisi

EKOLOJİ

- 01 Materialların istehlakı və təkrar istifadəsi
- 02 İEYQ emissiyaları
- 03 Klinker faktoru
- 04 Enerji səmərəliliyi
- 05 Tullantıların idarəedilməsi
- 06 Suyun istehlakı
- 07 Səs
- 08 Toz
- 09 Biomüxtəlifliyin qorunması
- 10 Bərpa olunan enerji mənbələri
- 11 Torpağın idarə olunması və ərazinin reabilitasiyası

İQTİSADI

- 22 Nəqliyyat və logistika
- 23 İqtisadi sabitlik
- 24 Sənaye simbiozu
- 25 Dairəvi iqtisadiyyat

SOSIAL

- 12 Əməyin təhlükəsizliyi və sağlamlıq
- 13 Təchizat zəncirinin idarəedilməsi
- 14 Miqrant işçilər
- 15 Əmək təcrübələri və insan haqları
- 16 Müştərilərlə əlaqələr və məmnunluq
- 17 Məhsulun keyfiyyəti
- 18 Yerli icmaların cəlb olunması
- 19 İşçilərlə əlaqələr və işçilərin məmnunluğu
- 20 İnsan kapitalının inkişafı
- 21 İctimai işlər və maraqlı tərəflərin cəlb olunması

TƏŞKİLATI

- 26 Korporativ idarəetmə
- 27 Biznes etika və uyğunluq

Cədvəl 2. Əhəmiyyətli aspektlər

ƏHƏMİYYƏTLİ ASPEKTLƏR	ƏHƏMİYYƏTLİ ASPEKTLƏRİN NORM ÜÇÜN VACİBLİYİ	MÖVZUNUN ƏHƏMİYYƏTLİ SAYILDIĞI DƏYƏR ZƏNCİRİNİN ELEMENTLƏRİ	ƏHƏMİYYƏTLİ MÖVZULARIN ƏHATƏ DAİRƏSİ
İstixana effekti yaradan qazların (İEQ) atmosfərə atılması	Əməliyyatlarımız nəticəsində CO ₂ emissiyalarını azaltmağa çalışmaq ilə biz, 2030-cu ilə qədər qlobal miqyasda müəyyən olunmuş net CO ₂ emissiyaların sifirə endirilməsi üzrə hədəfə çatmaqda və qlobal iqlim dəyişikliyi ilə bağlı risklərin qarşısını almaqda öz töhfələrimizi veririk. Bu önəyici tədbirlər etibarlı dekarbonizasiya strategiyası əsasında həyata keçirilir və bu məqsədlə İEQ emissiyalarının mütəmadi monitorinqləri aparılmalıdır. Bundan əlavə, CO ₂ emissiyalarımızın azalmasını dəstəkləyəcək yeni klinker və sement növlərinin istehsalı, eləcə də karbon qazının tutulması, utilizasiyası və saxlanması (CCUS) üzrə texnologiyaların ümumi istehsalat prosesinə inteqrasiyası nəzərdən keçirilir.	<ul style="list-style-type: none"> • İstehsalat • Paketləmə • Daşınma və çatdırılma 	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • Əməkdaşlar • Səhmdarlar • Yerli icma • Dövlət
Enerji səmərəliliyi	Fosil yanacaqdan əldə olunmuş enerjinin istehlakı İEQ emissiyalarına və iqlim dəyişikliyinə birbaşa təsir göstərir. Tamamilə dekarbonlaşdırılmış əməliyyatlara keçidi təmin etmək üçün, əməliyyat effektivliyini artıracaq enerji səmərəliliyi üzrə geniş proqramlarının tətbiq olunmasının vacibliyini anlarıq. Bu səbəbdən, dəyər zənciri boyunca alternativ enerjinin daha geniş istifadə olunması rəhbərliyimiz tərəfindən hədəf kimi müəyyən olunmuşdur.	Dəyər zənciri boyunca	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • İşçilər • Səhmdarlar • Yerli icma • Dövlət
Klinker faktoru	Klinker faktoru İEQ emissiyalarının əsas göstəricilərindən biridir. Biz sement məhsullarımızda klinker faktorunu azaltmağa və klinkeri beton əvəzediciləri ilə əvəz etməyə çalışırıq.	İstehsalat	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • Səhmdarlar • Yerli icma
Əməyin mühafizəsi və sağlamlıq	Təhlükəli maddələr və mürəkkəb texnologiyalar ilə mütəmadi işlər əməyin təhlükəsizliyi və sağlamlıq (ƏTS) ilə bağlı riskləri sement istehsalçıları üçün əhəmiyyətli məsələlərdən biri kimi önə çıxardır. Əməkdaşlarımızın rifahı və təhlükəsizliyi bizim əsas prioritetimiz olduğundan, biz ƏTS üzrə hərtərəfli və dəqiq idarəetmə sisteminin və proqramlarının işlənilməsi üçün səylə çalışırıq.	Dəyər zənciri boyunca	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • İşçilər • Səhmdarlar • Yekun istifadəçilər və müştərilər
Materialların istifadəsi və təkrar emalı	Hər gün daha da artan ekoloji risklər və təbii resursların çatışmazlığı səbəbilə biz gələcəkdə üzleşəcəyimiz çətinliklərə hazır olmağa çalışırıq. Məhz bu səbəbdən dəyər zəncirimiz boyunca daha az xam materialdan istifadə etməyə və alternativ/yenilənə bilən materiallara üstünlük verməyə səy göstəririk.	İstehsalat	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • Təchizatçı və podratçılar • Yerli icma
Toz	Tozun qarşını almaq və havaya buraxılmasını nəzarət altında saxlamaq sement sənayesi üçün prioritet məsələlərdən biridir. NORM-un rəhbərliyinin məqsədi atmosfərə çirkləndirici maddələrin buraxılmasını minimuma endirməkdir. Bu məqsədə nail olmaq üçün əməliyyatların səmərəliliyi artırılmalı, eləcə də ümumi istehsalat prosesi daim inkişaf etdirilməlidir.	İstehsalat	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • Yerli icma • İşçilər
Müştəri xidmətləri və məmnunluğu	Müştərilərimizin ehtiyaclarını və gözləntilərini nə dərəcədə dolğun bir şəkildə qarşıladığımız biznesimizin uzunmüddətli uğuru üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Bu səbəbdən müştərilərimizi yüksək keyfiyyətli məhsul və xidmətlər ilə təmin etmək üçün bütün səylərimizi bu istiqamətdə yönəldirik.	Dəyər zənciri boyunca	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • Yekun istifadəçilər və müştərilər • Səhmdarlar

ƏHƏMİYYƏTLİ ASPEKTLƏR	ƏHƏMİYYƏTLİ ASPEKTLƏRİN NORM ÜÇÜN VACİBLİYİ	MÖVZUNUN ƏHƏMİYYƏTLİ SAYILDIĞI DƏYƏR ZƏNCİRİNİN ELEMENTLƏRİ	ƏHƏMİYYƏTLİ MÖVZULARIN ƏHATƏ DAİRƏSİ
Yerli icmalarla əlaqələr	Biz davamlı olaraq maraqlarımızın yerli icmaların maraqları ilə uyğunlaşması üçün çalışırıq. Əməliyyatlarımızın icma üzvlərinə birbaşa və ya dolaylı təsirləri ola biləcəyini anlarıq. Şirkətimiz, zavod ərazisinin yaxınlığında məskunlaşan yerli icmaların təhlükəsizliyinə, sağlamlığına və inkişafına xüsusi diqqət ayırır. Biz dövlət orqanları və yerli təşkilatlarla əməkdaşlıq edərək yerli icmalara göstərilən diqqətin və qayğının artırılması üçün səy göstəririk.	Dəyər zənciri boyunca	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • İşçilər • Yerli icma • Yekun istifadəçilər və müştərilər • Səhmdarlar
Dairəvi iqtisadiyyat	Biz digər sənayelərin yaratdığı törəmə məhsulları istehsalatımızda istifadə edərək dairəvi iqtisadiyyatın inkişafına və tullantıların yenidən utilizasiyasına öz töhfəmizi veririk. Həmçinin gələcəkdə istehsalat prosesimizdə istifadə olunan təbii resursların payını daha da azaltmaq istiqamətində çalışırıq.	İstehsalat	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • Dövlət
Biznes etikası və uyğunluq	Biz NORM-un bütün fəaliyyətlərində etik biznes davranışına uyğunluğu təmin edirik. Diqqətimizi əsas dəyərlərimiz olan doğruluğa, məxfiliyə və şəffaflığa yönəldərək ədalətli iş mühitini bərqərar edirik.	Dəyər zənciri boyunca	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • İşçilər • Səhmdarlar
Məhsulların keyfiyyəti	Şirkətimizin cəmiyyətdə nüfuzunu mühafizə etmək üçün bütün müştəri qruplarının ehtiyaclarını anlamağa, xidmət və məhsulların uyğun qiymətlə vaxtılı-vaxtında təmin olunmasına və bu proses ərzində həm cəmiyyətin, həm də ətraf mühitin təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə çalışırıq. Müştərilərimizə ən yüksək keyfiyyətli məhsulları təqdim etmək üçün biz hər iki laboratoriyamızda müntəzəm analizlər keçirməkdən əlavə, həmçinin digər müstəqil laboratoriyalarla da əməkdaşlıq edirik.	<ul style="list-style-type: none"> • İstehsalat • Paketləmə 	<ul style="list-style-type: none"> • Şirkət • Yekun istifadəçilər və müştərilər • Təchizatçılar və podratçılar

NORM

ŞİRKƏT HAQQINDA MƏLUMAT

3.1 ŞİRKƏT TARİXİNDƏ BAŞ VERMİŞ ÖNƏMLİ HADİSƏLƏR

Bu gün NORM Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət (MMC) (bundan sonra "NORM") Azərbaycanda sement sənayesinin aparıcı şirkətlərindən biridir və Cənubi Qafqaz regionunda ən iri sement istehsalçısıdır. Milli tikinti sektorunun idxal olunan sement, klinker və digər sement məhsullarından asılılığını azaltmaq məqsədilə biz bazarda yerli sement istehsalçısı qismində 2013-cü ildə fəaliyyətə başladığımız. Həmin vaxtdan etibarən biz bir sıra əhəmiyyətli infrastruktur layihələrində fəal iştirak etmişik. Hal-hazırda biz Avropa Sement Tədqiqatı Akademiyasının (ECRA) üzvüyük və NORM-un məhsulları Almaniyanın VDZ Elmi-Tədqiqat İnstitutu tərəfindən hər il sertifikatlaşdırılır.

Cədvəl 3. Şirkətin fəaliyyət dövründə baş verən mühüm hadisələr

İl	Hadisə
2006	NORM MMC Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı üzrə Bakı Bələdiyyə Şöbəsi tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmışdır.
2008	Sement zavodunun tikintisi layihəsi işlənilib hazırlanmışdır.
2009	Ekoloji və Sosial Təsirin Qiymətləndirilməsi Hesabatı təsdiq edilmişdir.
2011	Çinin CTIEC şirkəti ilə sement zavodunun tikintisinə dair podrat müqaviləsi imzalanmışdır.
2012	Əsas zavodun infrastrukturunu işlənilib hazırlanmışdır.
2013	İlk sementin istehsalına başlanmışdır; Almaniyanın VDZ Elmi-Tədqiqat İnstitutu ilə uzunmüddətli əməkdaşlıq barədə razılıq əldə edilmişdir.
2014	Mineral əlavəli sulfata davamlı Portland sementinin istehsalına başlanılmışdır.
2014	Klinker istehsalatına başlanılmışdır.
2015	ISO 9001, ISO 14001 və OHSAS 18001 sertifikatları alınmışdır.
2016	NORM Ustalar Klubu yaradılmışdır. Almaniyanın Veymar Bauhaus Universiteti ilə əməkdaşlığa başlanılmışdır.
2017	Mənfəət marjəsi əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır.
2018	365 qəzasız iş gününə nail olunmuşdur.

3.2 ŞİRKƏTİN PORTFELİ

Cənubi Qafqazda ən böyük sement zavodu olan NORM, gündə 5 min ton klinker və ildə 2 milyon ton sement istehsalat gücünə malikdir. İstehsal etdiyimiz sement bazarda ya kisə, ya da qalaq məhsulları kimi satılır. Biz müştərilərin ehtiyaclarına və tikinti məqsədlərinə əsaslanaraq üç növ kisə sement və iki növ qalaq sement növlərini təklif edirik.

Kisə məhsulları

KLASS A CEM II/A-P 32,5R

- Orta möhkəmlikli betonlar, sukeçirməz və döşəməaltı qatlar, yüksək dayanıqlı xarici suvaq üçün təyin olunan pussolan əlavəli Portland sement

KLASS B CEM II/B-L 32,5R

- Sukeçirməz döşəməaltı qatlar və hörgü-suvaq işləri üçün nəzərdə tutulan əhəng daşı əlavəli Portland sement

KLASS C500 CEM II/A-P 42,5 R

- Yüksək möhkəmlikli betonlar və beton konstruksiyalar üçün nəzərdə tutulan müstəsna dayanıqlı pussolan əlavəli Portland sement

Qalaq məhsulları

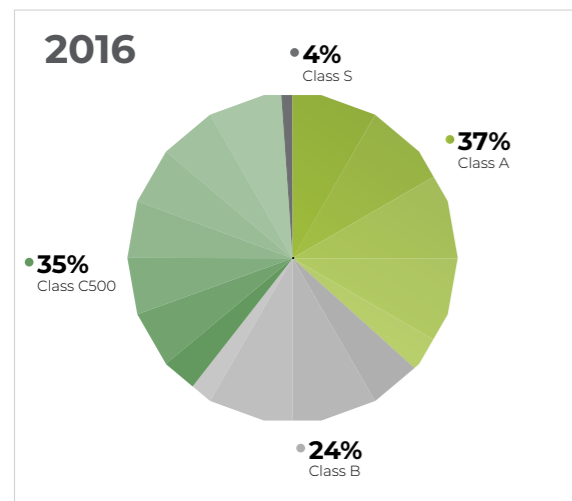
Klass C500 CEM II/A-P 42,5 R

- Pussolan əlavəli Portland sement
- Yüksək möhkəmlikli betonlar və beton konstruksiyalar üçün nəzərdə tutulan müstəsna dayanıqlı

Klass S CEM II/A-P 42,5 N

- Mineral əlavəli sulfata davamlı Portland sement
- Torpaqda və su mühitində mövcud olan yüksək sulfat korroziyasının baş verə biləcəyi sahələrdə istifadə üçün beton istehsalı üçün nəzərdə tutulmuşdur

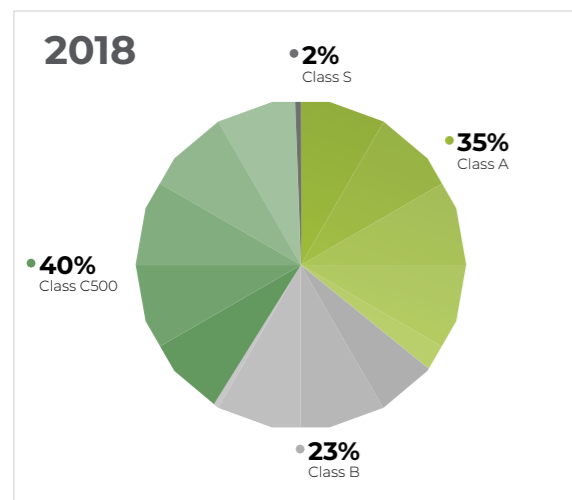
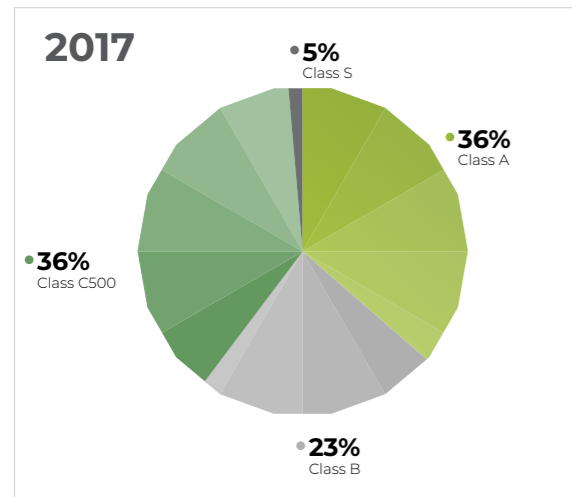
Şəkil 2. Sement növlərinin istehsal payları ilə bağlı tendensiya, 2016-2018

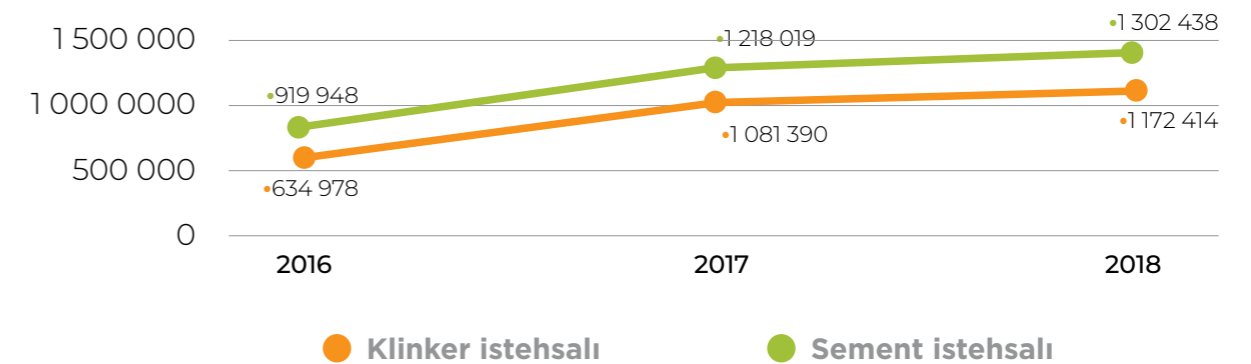
Biz istehsalın planlaşdırılması zamanı müştərilərimizin ehtiyac və tələblərini nəzərə alan hərtərəfli bazar təhlilinə əsaslanırıq və bu da öz növbəsində sement istehsalı üzrə strategiyamızın təməlini təşkil edir. Ən aşağı klinker faktoruna malik və sement portfelimizin dördü birini təşkil edən Klass B sementidir. Ən çox istehsal olunan və satılan sement növü isə Klass C500 sementidir. C500 tipli sementin istehsalı və satışında müşahidə olunan kəskin artıma səbəb son üç ildə yüksək möhkəmlikli betona olan bazar tələbatının artmasıdır.

NORM klinker istehsalına başlamazdan öncə, bu məhsul Azərbaycana əsasən İrandan idxal edilirdi. Bu gün biz yerli klinker tədarükünü əhəmiyyətli dərəcədə təmin edirik və hətta klinkerin 35%-ni Gürcüstanı ixrac edirik. Eyni zamanda biz regionda fəaliyyətimizi daha da genişləndirmək üzrə imkanları araşdırırıq.

2016-2018 illər ərzində sement istehsalı ilə paralel olaraq klinker istehsalatında da artım müşahidə olunmuşdur.

Şəkil 3. Sement və klinker istehsalında tendensiyalar (ton)

Qeyd olunanlarla yanaşı, NORM-da müstəqil sement və beton laboratoriyaları da fəaliyyət göstərir. Biz, xidmətlərimizin keyfiyyətini təkmilləşdirmək məqsədilə bir sıra yerli və beynəlxalq ekspert təşkilatlarla əməkdaşlıq edirik. Həmçinin, yerli beton sənayesinin inkişafına töhfə vermək məqsədilə beton laboratoriyamızda beton şirkətlərinə ödənişsiz test, nümunə götürmə və məsləhət xidmətləri təklif edirik. Biz bu təşəbbüsün yerli bazarda mövcud olan betonun keyfiyyətinin yüksəldilməsinə və bununla Azərbaycanda infrastruktur və tikinti layihələrinin daha etibarlı və davamlı şəkildə həyata keçirilməsinə kömək edəcəyinə inanırıq.

3.3 DƏYƏR ZƏNCİRİ

Dəyər zənciri üzrə bütün əməliyyatlar bir biri ilə yüksək dərəcədə əlaqəli olmaqla yanaşı, mənfi təsirlərimizi azaltmaq, həmçinin sistem çatışmazlıqlarını və pozulmalarını aradan qaldırmaq üçün davamlı nəzarət tələb edir. Biz anlayırıq ki, mövcud bazarın və müştəri ehtiyaclarının mürəkkəbliyini nəzərə alaraq, dəyər zəncirimizin hər bir elementi mütləq şəkildə koordinasiya olunmalı və bütün maraqlı tərəflərimiz, xüsusən də son istifadəçilər üçün, müsbət təsirləri artırılmalıdır. Biz mütəmadi olaraq potensial təhlükələri müəyyən etmək üçün dəyər zəncirimizi təhlil edir, xərc və resurs baxımından ən effektiv şəkildə strategiyalarımızı yeniləyirik. Bizim dəyər zəncirinin idarə olunmasına qarşı yanaşmamız **Şəkil 4-də** təqdim olunduğu kimi bir sıra mürəkkəb, sistemləşdirilmiş və əlaqələndirilmiş məqamları əhatə edir.

Şəkil 4. Dəyər Zənciri

3.4 BAZAR ÇƏTİNLİKLƏRİ VƏ İMKANLARI

Əhalinin kəskin artımı, sürətli urbanizasiya, sənayeləşmə və iri-miqyaslı infrastruktur inkişaf layihələri səbəbi ilə global sement istehsalatı son 15 il ərzində üç dəfə artmışdır. Hər bir uğurlu iqtisadiyyatda inkişaf etmiş infrastrukturun ən vacib göstəricilərindən olan tikinti sənayesinin möhkəmliliyi və artımı sement istehsalının eyni sürətlə inkişaf etməsindən asılıdır.

Çətinliklər

Sement istehsalı mürəkkəb proses sayılır. Sement sənayesinin üzleşdiyi çətinliklər gəlirlərin itirilməsi və ya istehsalat prosesləri və maliyyə fəaliyyəti ilə əlaqədar əlavə xərclərin əmələ gəlməsidir. Bu səbəbdən, biz istehsalat avadanlığımızın ən son beynəlxalq qayda və standartlara uyğun olması və yekun məhsulun keyfiyyətinin artırılması üçün davamlı olaraq inkişaf və modernizasiyasına sərmayələr yatırırıq.

Sement əvəzedicilərinin mövcudluğu və xammal defisiti. Sement istehsalatı resurs tələb edən və karbon qazının yaranması ilə nəticələnən bir prosesdir. Tikinti sənayesində müasir texnologiyaların inkişaf etməsi, betonun çərçivə və polad strukturları ilə əvəz olunması, həmçinin dayanıqlı odundan istifadənin artması sement məhsullarına olan tələbatı azalda bilər. Biz davamlı olaraq müştərilərimiz ehtiyaclarını daha dayanıqlı bir şəkildə qarşılıyaq sement məhsullarının istehsalatı üçün istehsalat proseslərimizi inkişaf etdirir və yeniləyir, məhsullarımızın keyfiyyətini artırır, qiymətləri azaldır və məhsul portfelimizin diversifikasiyasını artırırıq.

Yüksəkixtisaslı işçilərin məhdud olması. Bu məsələ əhəngdaşının çıxarılmasından daşınmasına və yekun məhsulun çatdırılmasınadək sement istehsalının istənilən mərhələsində qəzalara gətirib çıxara bilər. Biz uzunmüddətli tərəqqimizin ayrılmaz elementi olan əməkdaşlarımızın peşəkar bilik və bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi üçün təlim və təhsil proqramlarımızın keyfiyyətini davamlı olaraq təkmilləşdirir və yeniləyirik.

Bazara yeni oyunçuların daxil olması. Ümumi qayda olaraq, yeni rəqiblər mövcud sənaye oyunçuları üçün təhlükə yaradır. Bu istənilən təşkilatın rəqabət landşaftını yaradan və sənayenin maraqlılığını müəyyən edən əsas qüvvələrdən biridir. Hal-hazırda Azərbaycan bazarında istehlak həcmünün tələbatdan artıq olduğunu və valyuta məhdudiyyətlərini nəzərə alaraq bu təhlükənin realizasiyası ehtimalı aşağıdır. Buna baxmayaraq, gənc bir şirkət olaraq, biz qısa müddət ərzində yaxşı reputasiya qazanmaq üçün müasir zavod və avadanlıqlara iri miqdarda sərmayələr yatırıb.

Elektrik tarifləri. Əməliyyatlarımızın genişlənməsini nəzərə alaraq, biz zavodumuzda elektrik enerjinin istehlakının əhəmiyyətli dərəcədə artmasını və nəticədə əməliyyat xərclərinin yüksəlməsini gözləyirik. Bu səbəbdən, NORM kimi iri istehsal müəssisələri üçün əlavə endirimlər qarşılığında istehsal dövrünün pik (gündüz) saatlardan qeyri-pik (gecə) saatlarına dəyişməsi ilə Azərbaycan Respublikasının 2016-2025-ci illəri əhatə edən Strateji Yol Xəritəsində nəzərdə tutulduğu kimi, elektrik enerjisi infrastrukturuna sərf olunan maliyyə xərclərinin əhəmiyyətli dərəcədə azalması mümkün ola biləcək.

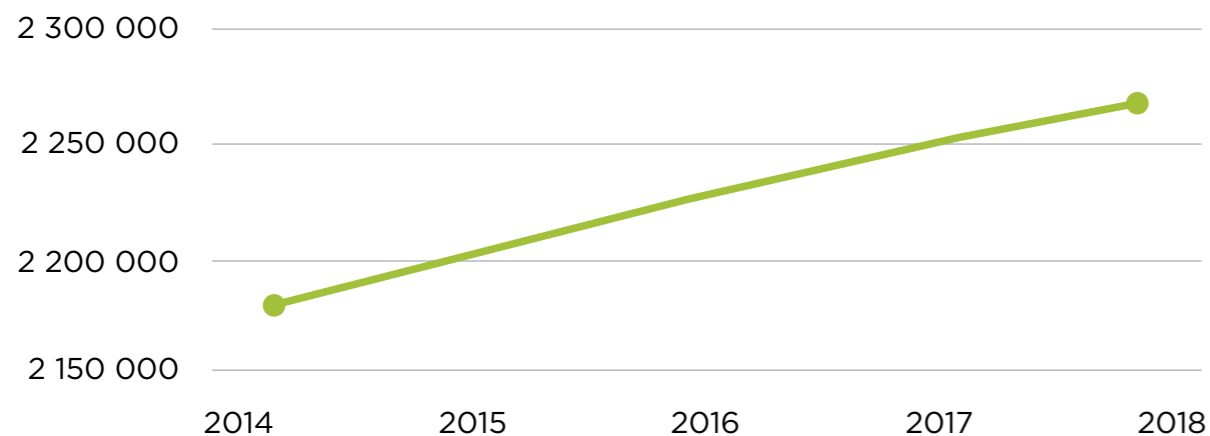
İxrac və idxal gömrük rəsmiləşdirilməsi. Gömrük xərclərinin artması ixrac fəaliyyətimiz üçün əsas maneələrdən biridir. İxrac gömrük rüsumlarının sıfır olduğu halda, gömrük xərclərinin satış qiymətində nisbəti 5%-dən 19%-dək artmışdır. Nəticədə ixrac əməliyyatları əlavə xərc və zərərlərə səbəb olur və bizim üçün əlverişsiz olmağa başlayır. Beləliklə, ixrac fəaliyyətini stimullaşdırmaq, yerli biznesin inkişafına təkan vermək, eləcə də ölkəyə xarici kapitalın axını təmin etmək məqsədilə mövcud gömrük xərclərinin yenidən baxılması və yüngülləşdirilmiş şərtlərin tətbiq edilməsini çıxış yolu kimi görürük.

İmkanlar

Yuxarıda qeyd olunan risklərə baxmayaraq, sənayenin bizə təqdim etdiyi imkanlar bizi inkişaf etməyə və irəliləməyə təşviq edir. Şirkətin əsas dəyərlərini qoruyub saxlamaq və optimal fəaliyyətə zəmanət vermək üçün müsbət iqtisadi mühit olduqca vacibdir.

Urbanizasiyanın sürətli artımı tikinti sektoru üçün böyük imkanlar yaradır. Son illərdə şəhərlərə köçən əhali nisbəti ilə ölçülən urbanizasiya əmsali kəskin artım göstərmiş və sement məhsullarına tələbatı daha da artırmışdır. 2015-2020-ci illər ərzində ölkəmizin orta illik urbanizasiya əmsali 1.38% olmuşdur. Hal-hazırda şəhərlərdə yaşayan əhali payı isə ümumi əhalinin 55.2%-ni təşkil edir (Dünya Bankı Qrupu, 2019). Bu onun göstəricisidir ki, daha çox insan şəhərlərdə yaşayır və daha çox insan etibarlı yaşayış binalarına və düzgün tikilmiş yollara ehtiyac duyar.

Bakının əhalisi

Mənbə: Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi, 2018

Azərbaycan hökuməti tərəfindən yerli sement istehsalının stimulyasiyası. Hal-hazırda dövlətin siyasəti yerli istehsalçılar üçün əlverişli şəraitin yaradılması ilə yerli iqtisadiyyatın inkişafına və yerli istehlakçıların haqsız rəqabət nəticəsində klinker və sement idxalından mühafizə olunmasına yönəlmişdir. 2016-cı ilin noyabr ayında sementin xüsusi növləri və klinker üzrə import tarifləri təyin olunmuş və bir kiloqram sement / klinker üzrə 0.07 ABŞ dolları kimi müəyyən olunmuşdur (halbuki daha öncədən bu tarif idxal olunmuş sement / klinker üzrə gömrük dəyərinin 15% təşkil edirdi). Təyin olunmuş tariflər 2019-cu ilin dekabr ayınadək uzadılmışdır. Bunun nəticəsi olaraq, bu dəyişikliklər bizim fəaliyyət göstəricilərimizə müsbət təsir göstərmişdir. Digər tərəfdən, tarif müddətlərinin uzadılmadığı təqdirdə qeyd olunan müsbət nəticələr davamlı olmaya bilər, eləcə də qonşu ölkələrdə fəaliyyət göstərən sement şirkətləri tərəfindən tətbiq oluna biləcək demping siyasəti NORM-un iqtisadi və əməliyyat göstəricilərinə öz mənfi təsirlərini göstərəcəkdir. Bu səbəblə biz yerli istehsalın gücləndirilməsini dəstəkləyəcək qabaqlayıcı anti-dempinq tədbirlərinin həyata keçirilməsini zəruri hesab edirik.

İnfrastruktur layihələr. Biz yüksək sürətlə inkişaf edən iqtisadiyyatda fəaliyyət göstəririk. Azərbaycanda həyata keçiriləcəyi gözlənilən bir sıra böyük layihələr, məsələn yeni nüvə enerjisi zavodu, yeni körpülər, səkilər və digər infrastruktur layihələrin bütün bazar üçün gəlirli imkanlar yaradacağı və böyük tələbata səbəb olacağı gözlənilir.

Cədvəl 4. Yerli tikinti sektorunun inkişaf əmsali, 2016-2018

TİKİNTİ SEKTORUNUN İNKİŞAF ƏMSALI ¹ , %	2016	2017	2018
	-27.6	-1.5	-9.0

Mənbə: Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi, 2018

Ən böyük təsire malik olacaq layihələrdən Ələtdə yeni ticarət dəniz limanının tikintisi, dəniz donanmasının yenilənməsi və böyüdülməsi və yerli logistika mərkəzinin bünövrəsinin qoyulmasıdır. Bakı-Böyük Kəşik və Bakı-Yalama dəmiryollarının yenidənqurma və təkmilləşdirmə işləri 2019-cu ildə artıq başlanmış, Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolu layihəsi isə gələcək illərdə başlanılacaqdır (BMTİP, 2019). Bundan əlavə, bir sıra digər tikinti layihələri, məsələn Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodu və SOCAR Polimer zavodunun inşası həm tikinti sektorunun, həm də ümumilikdə yerli iqtisadiyyatın gələcək inkişafına inam doğurur. Bu layihələr başa çatdıqdan sonra ölkəyə iri-miqyaslı iqtisadi gəlirlərin yönələcəyi gözlənilir.

Gələcək perspektivlər

Biznes portfelimizi genişləndirmək və idxaldan asılılığı azaltmaq üçün biz xüsusi növ quyu-tamponaj sementinin istehsal olunması üzərində çalışırıq. Hal-hazırda quyu sementi Azərbaycana idxal olunur. Biz, həmçinin bütün sement istehsalçıları bir araya gətirəcək sement mərkəzinin inşasını nəzərdən keçiririk. Bu istiqamətdə bir sıra digər şirkətlərlə əməkdaşlıqların qurulmasını və əlavə digər sement istehsalçıların cəlb olunmasını planlaşdırırıq.

¹ Bu artım dəyəri tikinti sektorunun Ümumi Daxili Məhsula olan töhfəsinin faizlə nisbətini əks edir.

BİLİRDİNİZMİ?

Dünyada 140 milyona yaxın uşaq kimsəsizdir və təxminən 263 milyon uşaq və gənc təhsildən məhrumdur ki, bu da onların normal yetkinlik həyatına uyğunlaşmasına mane olur.*

* UNICEF, 2017

* UNESCO, 2018

NORM-un cavabı

Təəssüf ki, uşaq evlərində yaşayan uşaqların sayı artmaqdadır və ailə mühitindən müvəqqəti və ya daimi olaraq məhrum olan hər bir uşağın xüsusi qayğı və yardıma ehtiyacı var. Məhdud imkanlara malik gənclərin gələcək karyerasını dəstəkləmək üçün biz 2016-cı ildən etibarən xüsusi internat məktəblərini əhatə edən "Peşə Təhsili və Təlimi" Proqramını uğurla tətbiq edirik. Bu proqram çərçivəsində, biz tələbələrin təhsil aldıkları köhnə və yararsız binaların yenilənməsinə dəstək göstəririk, eləcə də zavodumuza səfərlər və həftəlik seminarlar təşkil etməklə tələbələrin sənaye təcrübəsini təmin etməyə çalışırıq. Proqramın məqsədi kimsəsiz uşaqlara yardım göstərmək, onların ehtiyaclarını qismən də olsa təmin etmək və gələcəkdə tamhüquqlü şəxslər kimi cəmiyyətə inteqrasiyasını dəstəkləməkdir.

NORM

**NORM-DA
DAYANIQLI İNKİŞAFA
YANAŞMA**

NORM nisbətən gənc bir şirkət olsa da, bütün dəyər zənciri boyunca dayanıqlı inkişaf prinsiplərini tətbiq etməyə çalışır. NORM əməliyyatlarının yüksək dərəcədə etik və şəffaf olmasını və bütün maraqlı tərəflər üçün dəyər yaranmasını qarşısına məqsəd qoyur.

NORM olaraq əminik ki, davamlı və uzunmüddətli göstəriciləri yalnız ətraf mühitə və cəmiyyətimizə müsbət təsirləri gücləndirməklə və bu istiqamətdə söyləri möhkəm və davamlı maliyyə nəticələri ilə dəstəkləməklə əldə etmək olar.

Bu yanaşma gündəlik əməliyyatlarımız zamanı da diqqət mərkəzində saxlanılır və strateji qərarların alınması zamanı əsas götürülür. NORM-da biz inanırıq ki, tətbiq etdiyimiz müasir istehsalat prosesləri bazarda mövcud olan digər istehsalçıları da daha dayanıqlı inkişaf prinsiplərini tətbiq etməyə təşviq edir.

4.1 DAYANIQLI İNKİŞAFIN İDARƏ EDİLMƏSİ STRUKTURU

NORM-da, ekoloji, iqtisadi və sosial məsələlər də daxil olmaqla dayanıqlı inkişaf məsələləri illik tədbirlər planı ilə əhatə olunur. İllik Əsas Effektivlik Göstəriciləri (ƏEG) əsasında hər bir departament üçün tədbirlər planı müəyyən edilir və müvafiq departament rəhbəri ilə müzakirə olunur. Görülmüş tədbirləri, nailiyyətləri və çətinlikləri müzakirə etmək üçün departament rəhbərləri Baş İcraçı Direktorla həftəlik görüşlər keçirir və ona birbaşa aylıq hesabatlar təqdim edir.

Maraqlı tərəflərlə qarşılıqlı əlaqə, yerli icmanın inkişafı, əməyin sağlamlığı və təhlükəsizliyi, məsuliyyətli istehlak, insan resursları, etika və bütövlük kimi əhəmiyyətli dayanıqlı inkişaf məsələləri ayrı-ayrı şöbələr tərəfindən idarə olunur. Bundan əlavə, Vahid İdarəetmə Sistemi (VİS) və SƏTƏM departamenti Şirkətin dayanıqlı inkişafının əsas təşəbbüskarlarından biridir. Birbaşa məsuliyyətləri ilə yanaşı, bu departament istehsalat və dayanıqlı inkişafı bağlı riskləri müəyyənləşdirmək və dairəvi iqtisadiyyat prinsiplərini tətbiq etmək üçün beynəlxalq sertifikatlaşdırma və Biznesin Davamlılığı Planı kimi strateji layihələrin planlaşdırılmasını həyata keçirir.

Nəhayət, NORM-da hər bir işçi gündəlik işlərin təhlükəsizliyi, keyfiyyəti və dayanıqlılığının təmin edilməsinə görə öz şəxsi məsuliyyətini dərk edir. Bizim uğurlu fəaliyyətimiz birbaşa olaraq orta rəhbərlik və onların işçilərinin işdə tətbiq etdikləri yanaşma və prinsiplərdən asılıdır.

4.2 MƏRAMIMIZ, MISSİYAMIZ VƏ DƏYƏRLƏRİMİZ

NORM-un başlıca hədəfi dayanıqlı istehsal prinsiplərinə əməl etməklə yeni bazarlara və segmentlərə daxil olub biznesi inkişaf etdirmək və onun əhatə dairəsini genişləndirməkdir.

Bizim Şirkət vakuumda fəaliyyət göstərmir və təbii ki, gördüyümüz işlər geniş cəmiyyət və ekosistemlərə təsir edir. Bu, uzunmüddətli perspektivdə dəyər zənciri boyu əməliyyatlarımızın dayanıqlılığına mənfi təsir göstərə bilər. NORM-da həyata keçirilən əməliyyatların və qəbul edilən qərarların hər biri işçilərimiz, müştərilərimiz, tədarükçülərimiz, səhmdarlarımız və cəmiyyətlə münasibətlərimizi tənzimləyən məramımız və dəyərlər sistemi ilə idarə olunur. Biz dəyərlərimizi hər zaman diqqət mərkəzində saxlayır, zaman keçdikcə vəgünün tələbi dəyişdikcə onları bir daha baxışdan keçiririk. NORM-un dəyər və prinsipləri hər bir əməliyyat strukturuna inteqrasiya olunmaqla yanaşı, bizim təchizatçı və podratçılarımız ilə də müzakirə olunur.

Şəkil 5. NORM-un dəyərləri

4.3 BMT-NİN DAYANIQLI İNKİŞAF MƏQSƏDLƏRİNƏ TÖHFƏMİZ

BMT-nin hazırladığı, 2015-ci ildə 193 ölkə tərəfindən qəbul edilmiş Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (DİM) global çağırışlara cavab verən və 2030-cu ilə qədər dünya dövlətlərinin qarşısına xüsusi hədəfləri qoyan bir çərçəvidir.

Fikrimizcə, DİM-ləri NORM-un biznes proseslərinə inteqrasiya etməklə biz maraqlı tərəflərimiz üçün faydaların təmin olunmasına, eləcə də idarəetmə sistemində müsbət dəyişikliklərə təkan vermiş olacağıq. DİM-lərin tətbiqi həm də bazarda mövcud olan çətinliklər və imkanlardan xəbərdarlığımızı artıracaq.

2017-ci ildə biz əsas fəaliyyətimizə daha uyğun olan DİM-ləri və onların tətbiqinə necə töhfə verə biləcəyimizi müəyyən etmək məqsədilə 17 DİM-i, ölkənin iqlim öhdəliklərini (Intended Nationally Determined Contribution (INDC) və Azərbaycan üzrə ilk Könüllü İcmalı təhlil etdik. Bu təhlil əsasında biz, dayanıqlı inkişaf prinsiplərini biznes əməliyyatlarımıza orqanik şəkildə inteqrasiya etmək məqsədilə mövcud siyasət və strateji hədəflərimizi də nəzərdən keçirdik.

17 DİM-in hər biri bizim üçün eyni əhəmiyyət daşısa da, həyata keçirdiyimiz əməliyyatların və təşəbbüslərimizin mahiyyətindən irəli gələrək bizim töhfəmiz əsasən aşağıdakı **Cədvəl 5-də** açıqlanan 9 DİM üzrə verilir.

Cədvəl 5. NORM-a aid Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri, hədəflər və töhfəmiz

DAYANIQLI İNKİŞAF MƏQSƏDLƏRİ	AZƏRBAYCAN DÖVLƏTİNİN PRIORİTLEŞDİRDİYİ VƏ SƏNAYEYƏ UYGUN HƏDƏFLƏR (BMT-NİN SIYAHISINA UYGUN OLARAQ)	TÖHFƏMİZ
DİM 1 Yoxsulluğa son	1.3. Ən aşağı təbəqələr də daxil olmaqla hamı üçün müvafiq milli sosial qoruma sistemləri və tədbirlərini tətbiq etmək və 2030-cu ilədək kasıb və həssas təbəqələrin tamamilə əhatə edilməsinə nail olmaq	<ul style="list-style-type: none"> • Yerli icmalara diqqət yetirməklə cəmiyyət üzvləri üçün iş imkanları • Qadınların, həssas qrupların, gənc və az gəlirli insanların inkişafını stimullaşdırmaq üçün sosial və inkişaf proqramları
DİM 3 Yaxşı səhiyyə və rifah	3.4. 2030-cu ilədək, profilaktik və müalicə yolu ilə qeyri-yoluxucu xəstəliklərdən erkən ölümlərin sayını üçdə bir azaltmaq, zehni sağlamlıq və rifahı inkişaf etdirmək.	<ul style="list-style-type: none"> • Əsas vəsaitlərin və avadanlığın modernizasiyasına sərmayə yatırmaqla iş yerində xəsəret və bədbəxt hadisələri sifra endirmək üzrə öhdəliklərimiz • İşçilərin sağlamlığını və iş yerində təhlükəsizliyi qiymətləndirmək üçün müntəzəm görüşlər, attestasiya, monitorinq və hesabatlar • Dəyərlərimizə və tələblərimizə uyğunlaşmaq üçün işçilərə və podratçıların işçilərinə tələb olunan bilik və bacarıqları təmin edən təlim proqramları • Beynəlxalq sertifikatlaşdırma və standartlaşdırma proqramları (ISO 14001, OHSAS 18001, API və s.)
DİM 4 Keyfiyyətli təhsil	4.4. 2030-cu ilədək məşğulluq, layiqli iş və sahibkarlıq üçün texniki və peşə bacarıqları daxil olmaqla müvafiq bacarıqları olan gənclərin və yetkinlərin sayını əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq	<ul style="list-style-type: none"> • Üçüncü tərəflərin iştirakı da daxil olmaqla, işçilər üçün təlim, təhsil və inkişaf proqramları • "Peşə Təhsili və Təlimi" Proqramının icrası və dəstəklənməsi yolu ilə, cəmiyyətin üzvləri, o cümlədən aztəminatlı gənclər üçün inkişaf imkanları
DİM 5 Gender bərabərliyi DİM 8 Layiqli əmək və iqtisadi artım	5.5. Siyasi, iqtisadi və ictimai həyatda qərarların qəbul edilməsinin bütün səviyyələrində rəhbərlik üçün qadınların tam, effektiv iştirakı və bərabər imkanlarını təmin etmək 8.5. 2030-cu ilədək bütün qadınlar və kişilər, o cümlədən gənclər və əlil şəxslər üçün bərabər və məhsuldar məşğulluq və layiqli iş şəraitlərinə və bərabər iş üçün bərabər ödənişə nail olmaq.	<ul style="list-style-type: none"> • Kişi və qadınlara bərabər imkanlar, o cümlədən bərabər ödəniş, mükafatlar və karyera inkişafı • Ədalətli əmək haqqı, sağlam və təhlükəsiz iş şəraiti təklif edərək işçilərin hüquqlarına (kişilərə və qadınlara) hörmət • Qadınların analıq məzuniyyəti və analar üçün çəvik iş saatlarını təmin etməklə, onların hüquq və ehtiyaclarını təmin etmək • Yerli təchizatçılara üstünlük • Tələbələrə məşğulluq imkanlarını təklif edərək gəncləri cəlb etmək
DİM 7 Sərfəli və təmiz enerji	7.2. 2030-cu ilədək global enerji qarışığında bərpa olunan enerji payının əhəmiyyətli dərəcədə artırılması	<ul style="list-style-type: none"> • Klinker istehsalatında alternativ yanacaqın tətbiqi üçün tədqiqat və sərmayə proqramları • İstilik və elektrik enerjisinin səmərəli istifadəsi
DİM 9 Sənaye, innovasiya və infrastruktur	9.5. Bütün ölkələrdə, xüsusilə də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə elmi tədqiqatı genişləndirmək, sənaye sektorlarının texnoloji imkanlarını təkmilləşdirmək, o cümlədən 2030-cu ilədək innovasiyanı təşviq etmək, 1 milyon əhəlinin payına düşən tədqiqat və inkişaf işçilərinin sayını əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq, dövlət və özəl tədqiqat və inkişaf xərclərini artırmaq	<ul style="list-style-type: none"> • Təmiz və ekoloji cəhətdən səmərəli istehsal texnologiyaları və avadanlığın tətbiqini genişləndirmək məqsədilə, eləcə də sement istehsalında klinker faktorunun azaldılmasına nail olmaq üçün tədqiqat, inkişaf və innovasiyalara sərmayə • İstehsal infrastrukturunun etibarlı və möhkəm olduğunu təmin etmək üçün proqramlar, o cümlədən tətbiq etdiyimiz Davamlı Monitorinq Sistemi • Dayanıqlı infrastruktur layihələri üçün keyfiyyətli və ekoloji cəhətdən səmərəli tikinti materiallarının təchizatı
DİM 12 Məsuliyyətli istehlak və istehsal	12.2. 2030-cu ilə qədər təbii ehtiyatların dayanıqlı idarə olunması və səmərəli istifadəsinə nail olmaq	<ul style="list-style-type: none"> • Mümkün olduğu hallarda, xammal və yanacaq daxil olmaqla, istehsalat üçün tələb olunan resursların təkrar istifadəsi və utilizasiyasını həyata keçirmək • Müştərilərə təklif etdiyimiz sementin dayanıqlı və yerli və beynəlxalq standartlara uyğun olduğunu təmin etmək üçün yekun məhsulun keyfiyyətinin təmin edilməsi • İstehsalat prosesində dairəvi iqtisadiyyat prinsiplərinin tətbiqi
DİM 17 Məqsədlər üçün tərəfdaşlıq	17.16. Bilik, ekspertiza, texnologiya və maliyyə resurslarını mobilizasiya edən və bölüşən bir neçə maraqlı tərəfi cəlb etməklə bütün ölkələrdə, xüsusilə də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə dayanıqlı inkişafa nail olmağa kömək etmək üçün dayanıqlı inkişaf sahəsində qlobal əməkdaşlığı gücləndirmək	<ul style="list-style-type: none"> • Sənaye üzrə dayanıqlı inkişaf prinsiplərini tətbiq etmək və institusional və nizamlayıcı maneələri aradan götürmək üçün yerli və regional partnyorluqların/sənaye assosiasiyalarının təsis edilməsində fəal iştirak • Global/regional/yerli forum və konfranslarda mütəmadi iştirak

DİM-lərlə bağlı milli hədəflərə öz töhfəmizi vermək üçün biz həmçinin əhəmiyyətli mövzuların matrisində qeyd olunmuş əhəmiyyətli məsələlərə dair xüsusi daxili hədəf və məqsədlərimizi müəyyən etmişik.

Cədvəl 6. NORM-un daxili hədəfləri (2014-cü baza ilinə görə)

MÖVZU	QISAMÜDDƏTLİ HƏDƏFLƏR (2020-Cİ İLƏDƏK)	ORTAMÜDDƏTLİ HƏDƏFLƏR (2025-Cİ İLƏDƏK)	UZUNMÜDDƏTLİ HƏDƏFLƏR (2030-CÜ İLƏDƏK)
İqlim dəyişikliyi			
Spesifik net CO ₂ emissiyaları (kiloqram CO ₂ /ton sement)	6.4% azalma	7.0% azalma	7.9% azalma
Atmosferə atılan emissiyalar			
Spesifik net toz emissiyası (qram/ton)	59.9% azalma	67.3% azalma	78.3% azalma
NO _x (qram/ton)	64.5% azalma	66.0% azalma	67.6% azalma
Spesifik elektrik enerji istifadəsi (kVs/ton sement)	23% azalma	23.8% azalma	24.6% azalma
Spesifik termal enerji istifadəsi (min QC/ ton sement)	14.1% azalma	14.5% azalma	14.9% azalma
Dairəvi iqtisadiyyat			
Alternativ yanacağın istifadəsindən termal enerjinin əvəzlənmə dərəcəsi	2%	3%	5%
Klinker faktor (istehsal portfeli üçün orta %)	77.1%	76.8%	76.5%
Cəmiyyət			
İstehsalatda bədbəxt hadisələr nəticəsində ölənlərin sayı	0	0	0
Müvəqqəti itirilmiş iş günlərinə səbəb olan xəsəretlərin sayı	0	0	0
Müvəqqəti itirilmiş iş günlərinə səbəb olan xəsəretlərin sayı (sahədə çalışan podratçılar üzrə)	0	0	0
Əlillərin işə götürülməsi	İşçilərin orta illik sayının 2.5%	İşçilərin orta illik sayının ən azı 2.5%	İşçilərin orta illik sayının ən azı 2.7%
Təchizatçılar			
Vacib təchizatçıların dayanıqlılıq fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi (% təchizatçılar)	50%	80%	100%
Müştərilər			
Xalis Dəstək İndeksi (%)	62%	70%	80%

4.4 DAYANIQLI İNKİŞAF HƏDƏFLƏRİ VƏ ƏSAS EFFEKTİVLİK GÖSTƏRİCİLƏRİ

Təsis olduğu gündən etibarən, biz istehsalat proseslərimizi və təklif etdiyimiz məhsulların keyfiyyət və tərkibini tədricən təkmilləşdirərək, dayanıqlı inkişaf üzrə göstəricilərimizi də təkmilləşdirdik. Biz təsir və risklərimizin davamlı şəkildə izlənməsi yolu ilə işçilərimizin, cəmiyyətimizin və ətraf mühitin sağlamlığı və təhlükəsizliyini təmin etmək üçün səylə çalışırıq. Həyata keçirdiyimiz təşəbbüslər nəticəsində biz müsbət nüfuz, sadıq müştəri və işçilərə malik ölkənin ən böyük sement şirkətlərindən birinə çevrilmişik.

Hazırda, sırf dayanıqlı inkişaf fəaliyyətimizi tənzimləyən xüsusi strategiyamız mövcud olmasa da, inkişaf konsepsiyamızı və prinsiplərimizi əks etdirən korporativ strategiya üzərində çalışırıq. Bundan əlavə, Şirkətin daxilində dayanıqlı inkişaf prinsiplərinin geniş tətbiqinə imkan yaratmaq üçün hər bir departament üzrə hər il xüsusi siyasətlər, Əsas Effektivlik Göstəriciləri (ƏEG) və tədbirlər planları nəzərdən keçirilir və yenilənir. Korporativ hədəflərə və NORM-un dəyər və prinsiplərinə əsaslanaraq biz sosial, ekoloji və iqtisadi məsələlər üzrə yanaşmamızı formalaşdırın, eləcə də prioritet və əməliyyatlarımız üçün istiqamətləndirici rol oynayan bir sıra məqsədləri müəyyən etmişik. Məqsədlər, onlara nail olmaq üçün görülən tədbirlər və əldə edilmiş nəticələr **Cədvəl 7-də** təqdim edilir və hazırkı Hesabatın müvafiq bölmələrində ətraflı müzakirə edilir.

Gələcək perspektivlər

Dayanıqlı inkişaf məsələlərinin kompleksli və strateji idarə edilməsini təmin etmək üçün dayanıqlı inkişaf üzrə idarəetmə strukturunun təkmilləşdirilməsi üzərində çalışırıq. Biz sadəcə NORM üçün deyil, bizim hər bir maraqlı tərəfimiz üçün müsbət dəyişikliklərə təkan verəcək müxtəlif təşəbbüsləri həyata keçirməyə və digər şirkət və ixtisaslaşmış təşkilatlarla əməkdaşlığımızı gücləndirməyə davam edəcəyik.

4.4 Dayanıqlı İnkişaf Hədəfləri və Əsas Effektivlik Göstəriciləri

Cədvəl 7. Məqsədlər, onların tətbiqi və əldə edilmiş nəticələr

MƏQSƏD	2018-Cİ İLDƏ GÖRÜLƏN DƏSTƏKLƏYİCİ TƏDBİRLƏR	ƏLDƏ EDİLMİŞ NƏTİCƏLƏR
SOSIAL		
Əmək qabiliyyətinin müvafiq itirilməsi ilə nəticələnmiş xəsarət hadisələrinin qarşısını almaq	Risqləri daha effektiv şəkildə minimuma endirmək üçün işçilərin hər hansı uyğunsuzluq və ya potensial təhlükə barədə vaxtında xəbərdarlıq vermələrini təşviq edirik. Hər elektrik paylama və ötürmə nöqtəsi üçün lazım olan müdafiə səviyyələrini təmin etmək üçün qısa qapanmaların ("arc flash") tədqiqatı aparılmışdır. Şirkətin gündəlik ƏTS risklərindən ən təhlükəli sıklonda tıxanmanın əl ilə açılması sayılır. Tıxanmanın açılmasını avtomatlaşdırmaq üçün CARDOX sistemini 2019-cu ilin sonuna qədər təqdim etməyi planlaşdırırıq. Bizim SƏTƏM nümayəndələrimiz mütəmadi olaraq yerlərdə yoxlamalar və monitorinqlər aparırlar.	Təşəbbüslərimiz nəticəsində 2016-cı ildə əmək qabiliyyətinin müvafiq itirilməsi ilə nəticələnən 4, 2017-ci ildə 2 hadisə baş vermiş, 2018-ci ildə isə bu göstərici sifra bərabər olmuşdur.
Təqdim edilən təlimlərin sayını və növlərini genişləndirərək işçi qüvvəsinin inkişaf etdirmək	Təlimlərin işçilərin inkişafında əhəmiyyətini anlayırıq və bu səbəbdən Ağıllı Əmək Proqramı, Təlimçilərin Təlimləndirilməsi Proqramı və Liderliyin İnkişafı Proqramı kimi müxtəlif layihələri həyata keçiririk.	Təlim və inkişaf proqramlarımızın keyfiyyətini artırmaq və daha çox işçini əhatə etmək üçün səylə çalışdıq. Son üç ildə hər işçinin payına düşən təlim saatlarının sayı 3% artmışdır.
Yerli təchizatçılarla əməkdaşlıq etmək üçün əlverişli şərait yaratmaq	Milli iqtisadiyyatın inkişafına dəstək olmaq üçün biz hər zaman yerli təchizatçılara üstünlük verməyə çalışırıq. İdخال olunan materialların azalmasına, tikintidə səmərəliliyin artmasına və daha çox yerli materiallardan istifadə edilməsinə nail olmağı planlaşdırırıq. Ədalətli və qərəzsiz tender prosedurlarını təmin edirik. Yerli təchizatçıların potensialını artırmaq məqsədilə yerli tədqiqat institutları və müəssisələri ilə əməkdaşlıq etməkdə davam edirik.	Yerli təchizatçıların NORM-da payı 2016-2018-ci illərdə 70%-dən yuxarı səviyyədə qalmışdır.
ƏTRAF MÜHİT		
İlkin xammalın istifadəsini azaltmaq	Biz karxanalarda təbii ekosistemi qorumaq və təbii ehtiyatlardan istifadəni azaltmaq üçün istifadə olunan xam əhəngdaşının nisbətini əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salmışıq.	2018-ci ildə istehsalatda istifadə edilən əhəngdaşının 95%-i yaxınlıqda yerləşən daş karxanalarının törəmə məhsuludur. Alternativ xammal sayılan dəmir filizinin istifadəsi isə 2018-ci ildə ümumi xammal istifadəsinin 3.5% təşkil edib.
Toz emissiyalarını azaltmaq	Bütün hərəkətsiz toz mənbələri yüksək effektivliyə malik torbalı filtrlərlə təchiz olunmuşdur.	2018-ci ildə toz emissiyalarının həcmində əhəmiyyətli azalmalar müşahidə olunmuşdur.
İQTİSADI		
API sertifikatının alınması	Biz quyru sementinin istehsalı üçün API Sertifikatını əldə etmək məqsədilə yeni istehsalat üsullarının tətbiq olunması və avadanlığın alınması üzrə işlərə start verdik. Yüksək keyfiyyəti təmin etmək üçün quyru-tamponaj sementi üçün yeni laboratoriyanın qurulmasına sarmayələr qoymağa başlamışıq.	Tədqiqat prosesi artıq yarıya çatdırılmışdır və 2019-cu ilin sonuna tamamlanması planlaşdırılır.
Maliyyə nəticələrinin təkmilləşdirilməsi	İqtisadi böhran və yerli valyutanın devalvasiyasından sonra biz cari borclarımızı və əməliyyat xərclərimizi azaldıq. Məhsul portfelimizi çeşidləndirərək və məhsullarımızın keyfiyyətini təmin edərək, satışlarımızı artırdıq.	2016-2018-ci illər ərzində bölüşdürülməmiş iqtisadi dəyər əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır (daha ətraflı məlumat "Fəaliyyət Göstəriciləri" bölməsinin "Maliyyə Nəticələri" alt-bölməsində təqdim olunmuşdur).
Yeni beton mərkəzinin işə salınması	Biz hesab edirik ki, yeni beton mərkəzi yerli beton sənayesinin və tikinti sektorunun inkişafına müsbət təsir göstərəcəkdir. Beton mərkəzinin inşası 2018-ci ildə başlanıb. Tikinti və satınalmalar üzrə tenderlər elan edilib.	Tikinti işlərinin yekunlaşması və mərkəzin işə salınması 2020-ci ilədək gözlənilir.
Yeni çox kameralı silosun istifadə olunması	Yeni çox kameralı silosun tikintisinə artıq başlanılmışdır.	Silosun istismara verilməsi 2019-cu ildə, daha geniş məhsul çeşidinin istehsalına 2019-cu ilin sonunadək başlaması planlaşdırılır.

NORM

**İDARƏETMƏ,
ETİKA VƏ
UYĞUNLUQ**

5.1 KORPORATİV İDARƏETMƏ

Uzunmüddətli uğur və inkişaf əməliyyat və qərarların nə dərəcədə düzgün qurulduğundan birbaşa asılıdır. Şirkət ixtisaslı mütəxəssislərdən ibarət aşağıdakı korporativ orqanlar tərəfindən idarə olunur:

Səhmdarların Ümumi Yığıncağı

Direktorlar Şurası

Baş İcraçı Direktor

Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət olaraq, NORM-un idarə edilməsi Səhmdarların Ümumi Yığıncağı tərəfindən həyata keçirilir. Gündəlik idarəetmə isə Baş İcraçı Direktorun başçılıq etdiyi idarə heyətinin səlahiyyətindədir.

Komitələr

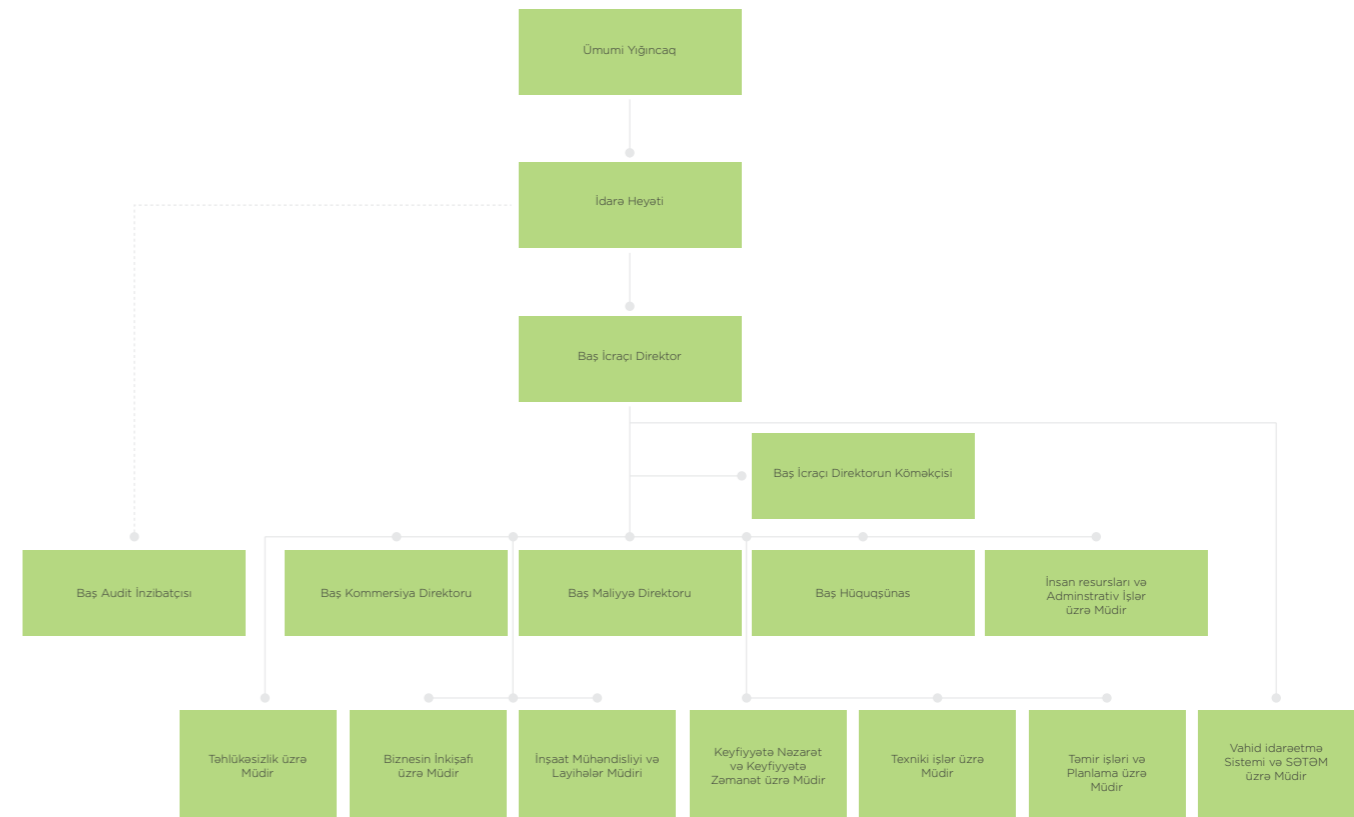
İdarəetmə strukturumuzun effektivliyini təmin etmək məqsədilə, NORM-da aşağıda qeyd olunmuş komitələr fəaliyyət göstərir.

KOMİTƏ	HESABAT VERDİYİ TƏRƏF	NƏZARƏTİ ALTINDA SAXLANILAN MƏSƏLƏLƏR
İnsan Resursları Komitəsi	Direktorlar Şurası	İnsan resursları ilə bağlı məsələlər haqqında Baş İcraçı Direktora məsləhətlərin verilməsi
Daxili Audit Komitəsi	Direktorlar Şurası	Şirkətin maliyyə və əməliyyat göstəricilərinin nəzarət altında saxlanması, eləcə də qaydalara uyğunluğun təmin olunması
Kredit Komitəsi	Baş İcraçı Direktor	Satış strategiyasının icrası
Tender Komitəsi	Baş İcraçı Direktor	Məhsul və xidmətlərin seçilməsi və təchizatı ilə bağlı qərarların qəbul olunması
Daxili İntizam Komitəsi	Baş İcraçı Direktor	Aşkar olunmuş pozuntu hallarının araşdırılması

5.1 Korporativ İdarəetmə

NORM-da korporativ idarəetmə müvafiq qanunvericiliyə və NORM-un Nizamnaməsinə uyğun həyata keçirilir. Biz həmçinin Azərbaycan İqtisadiyyat Nazirliyinin Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası ilə əməkdaşlıq çərçivəsində qəbul etdiyi Korporativ İdarəetmə Standartlarını tətbiq edirik. Bu standartlar məcburi xarakter daşımasa da, onların tətbiqinin Şirkətimizdə korporativ idarəetmənin effektivliyi və dayanıqlılığına müsbət təsir göstərdiyinə əminik.

Şəkil 6 . Təşkilati struktur

5.2 DAXİLİ NƏZARƏT SİSTEMİ

Daxili nəzarət üzrə prosedurlarımız bizim hər bir əməliyyatımızın etik və etibarlılıq prinsiplərinə uyğun aparıldığını təmin etmək məqsədilə həyata keçirilir. Daxili nəzarət sistemini aktivlərimizin təhlükəsizliyini, eləcə də saxtakarlığın və potensial səhvlərin qarşısının alınmasını təmin edən bir alət kimi qiymətləndiririk.

Daxili nəzarət prosedurlarımıza sistemativ və mərkəzləşdirilmiş yanaşma tətbiq etməklə, qərar qəbul etmə prosesinin təkmilləşdirilməsinə, İT investisiyaların səmərəliliyinin artırılmasına və departamentlər arası daxili kommunikasiyanın gücləndirilməsinə nail olmağa çalışırıq. Bizim daxili nəzarət sistemimiz **Şəkil 7-də** əks olunduğu kimi üç tərkib hissədən ibarətdir.

Global trendlər və artan rəqabət çoxyönlü və avtomatlaşdırılmış daxili nəzarət sistemlərinə ehtiyac yaradır. Bu səbədən biz, risklər və qanunlara uyğunsuzluq ilə bağlı xərcləri azaltmaq məqsədilə daxili prosedurlarımızın, o cümlədən hesabatlılıq və monitoring prosedurlarımızın avtomatlaşdırılmasını genişləndiririk. SAP həlləri və kompyuterləşmiş ümumi nəzarət kimi müxtəlif ağıllı texnologiyalar idarəetmə proseslərinin şəffaflığını və səmərəliliyini təmin edir. NORM-da, SAP və digər kompyuterləşmiş nəzarət həlləri təlim, hesabatlılıq, layihələrin idarə olunması, sistemin idarə olunması, xarici audit tələblərinin koordinasiyası kimi bir sıra əməliyyat funksiyaları üçün tətbiq olunur. Əlavə olaraq səmərəliliyin artırılması və təchizat zəncirimizin idarə edilməsi prosedurlarında şəffaflığın təmin edilməsi məqsədilə satınalma və tender proseslərimiz "Promena solutions" proqramının tətbiq olunması ilə avtomatlaşdırılmışdır.

Şəkil 8. Daxili Nəzarət Sistemi

5.3 QAYDALARA UYĞUNLUQ VƏ BÜTÖVLÜK

NORM-un rəhbərliyi NORM-un fəaliyyətinin hər bir sahəsində qaydalara uyğunluq və bütövlüyü təmin etməyə çalışır. Qüvvədə olan milli qanunvericiliklə yanaşı qabaqcıl beynəlxalq təcrübə və standartlarla da uyğunlaşmaq üçün səy göstəririk.

5.3.1 ETİKA VƏ DAVRANIŞ MƏCƏLLƏSİ

2014-cü ilin fevral ayında NORM hər bir işçini əhatə edən Etika məcəlləsini qəbul etdi. Dəyərlərimizə arxalanan Etika məcəlləsi işçilərimizdən riayət etmələrini gözlədiyimiz prinsip və qaydaları müəyyənləşdirir. Etika məcəlləsi bir sıra məqamlar ətrafında qurulmuşdur:

Dürüstlük

Etika məcəlləsinə əsasən, dürüstlük və vicdanlılıq bizim əsas dəyərlərimizdir. Biz işçilərimiz və maraqlı tərəflərlə olan bütün münasibətlərimizdə dürüst və vicdanlı davranırıq.

Məxfilik

Etika məcəlləsi müştərilərimizin, işçilərimizin və digər əlaqəli şəxs və şirkətlərin fərdi məlumatlarını qorumağa istiqamətlənir. Etika məcəlləsinin müvafiq müddəalarını tamamlamaq məqsədilə 2019-cu ildə NORM-un hər bir işçisinə tətbiq ediləcək İnformasiya Təhlükəsizliyi Siyasəti qəbul ediləcək. Həmin siyasətimizdə biz NORM-da informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə yönəlmiş tədbir və tələblər toplusunu müəyyən etdik. Biz öz əməkdaşlarımız qarşısında daşdıığımız məsuliyyəti anlayırıq və buna görə də onların şəxsi məlumatlarının təhlükə və sui-istifadədən qorunması bizim üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Onu da vurğulamaq istərdik ki, İnformasiya Təhlükəsizliyi Siyasətinin işlənilməsi hazırlanması zamanı biz qüvvədə olan qanunvericiliklə yanaşı beynəlxalq standartları da nəzərə almışıq.

Peşə etikasının pozulması və korrupsiyaya qarşı qaydalara riayət

Korrupsiya və peşə etikasının pozulması ilə effektiv mübarizə sistemini yaratmaq üçün yalnız milli qanunvericilikdə nəzərdə tutulan tələblər deyil, eyni zamanda qabaqcıl beynəlxalq təcrübələr və standartlar da nəzərə alınmalıdır. Biz İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD), Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası (IFC), Beynəlxalq Şəffaflıq təşkilatı (Transparency International) və ISO kimi beynəlxalq təşkilatların qurduğu qabaqcıl təcrübələrə uyğun olaraq, korrupsiya və peşə etikasının pozulmasına qarşı mübarizə prinsiplərini işləyib hazırladıq. Bununla yanaşı biz həmçinin Birləşmiş Krallığın Rüşvət Qanunu və ABŞ-nin "Xaricdə korrupsiya ilə mübarizə" Qanunu ilə müəyyən edilmiş tələbləri də nəzərə aldıq.

Yuxarıda göstərilən aktlara uyğun olaraq rəhbərliyimiz daima tələb olunan davranış nümunəsini nümayiş etdirir və uyğun olmayan praktikalara qarşı sıfır tolerantlıq göstərərək şirkətdə müvafiq korporativ mədəniyyət yaradır. Rəhbərliyin bu cür yanaşması həm də onun qeyri-münasib davranış haqqında hesabatların tədqiqi və araşdırılmasında daimi iştirakı ilə nümayiş etdirilir.

Daxili siyasətlərimizin mütəmadi olaraq yenidən baxılmasının vacibliyini anladığımızdan, biz korrupsiya və rüşvətخورluğa qarşı daha təcürətli və geniş sistemin tərtib olunmasını düşünürük.

Etika məcəlləsində korrupsiya və rüşvətخورluğa qarşı mübarizəyə aid aşağıdakı məsələlər öz əksini tapmışdır:

I. Hədiyyə vermək və qəbul etmək siyasəti

Biz işçilərə onların qərəzsizliyinə, əmək qabiliyyətinə və öz vəzifə borclarını yerinə yetirərkən qərar vermə prosesinə təsir edən yaxud təsir edə biləcək iqtisadi dəyərə malik yaxud iqtisadi dəyəri olmayan hər hansı növ maddi vəsait yaxud hədiyyələri qəbul etməyi qadağan edirik.

II. İşə götürmə və biznes münasibətlərində korrupsiya ilə mübarizə və maraqların toqquşmasının qarşısının alınması

Etika məcəlləsində biz həmçinin işə götürmə zamanı korrupsiya və rüşvətخورluğa qarşı mübarizə aparmaq üçün tələb olunan tədbirləri nəzərdə tutmuşuq. Apardığımız işlərin həcmi nəzərə alaraq, biz maraqların toqquşması riskinin Şirkətimiz üçün zəruri olduğunu anlayırıq. Bütün bunları nəzərə alaraq, Etika Məcəlləmiz mövcud və ya potensial maraqların toqquşması hallarının qarşısını almaq üçün bir sıra müddəaları özündə ehtiva edir (məsələn, ailə üzvləri ilə biznes münasibətlərin qurulması, yaxın qohumun və ya həyat yoldaşının işə götürülməsi və sair.).

Rüşvətخورluq, korrupsiya, sanksiyalar və inhisarçı praktikalarının qarşısını almaq üçün əməkdaşlarımızla müntəzəm qaydada ünsiyyət qururuq. Bundan əlavə, biz korrupsiyaya və rüşvətخورluğa qarşı mübarizə üzrə mütəmadi təlim və seminarlar apararaq bütün işçilərə NORM-un dəyər və məqsədlərini çatdırırıq.

III. Hesabatlılıq

Müvafiq qanunvericiliyin tələblərinə və Etika məcəlləsinə riayət güclü hesabatlılıq və monitorinq sistemi olmadan effektiv ola bilməz. Dəyərlərimizə və Etika məcəlləmizə uyğun olaraq, əməkdaşlarımızı qeyri-uyğun davranış haqqında məsələləri qaldırmağa təşviq edirik. Hesab edirik ki, NORM-da uyğunluq, bütövlük və etik məsələlərin idarə və inteqrasiya edilməsi üçün ən effektiv həll yolu işçilərin proseslərdə fəal iştirakıdır.

Korrupsiya məsələləri Baş Hüquq Məsləhətçisi tərəfindən idarə olunur. Bundan əlavə, qaydalara uyğunluq ilə bağlı bir sıra öhdəliklər birbaşa orta rəhbərliyə həvalə olunur. Tətbiq edilən qabaqcıl beynəlxalq təcrübələrə uyğun olaraq, bizim də qeyri-etik və uyğun olmayan davranış haqqında şikayətlər üçün xüsusi qaynar xəttimiz var. Hər bir şikayət və ya ərizə müvafiq qanun və siyasətimizin tələblərinə uyğun olaraq araşdırılır.

Gələcəkdə qeyri-uyğun davranışların qarşısını almaq məqsədilə, biz araşdırmaların nəticələrinə əsaslanaraq sanksiyalar tətbiq edə bilərik. Bundan əlavə, NORM-da etika məsələlərini həll etmək üçün məsuliyyət daşıyan, habelə etik uyğunluq üzrə mütəxəssis tərəfindən həll edilməyən hesablara baxan Etika Komitəsi yaradılmışdır. Etika Komitəsi İdarə Heyətinin qarşısında hesabat verərək, rəhbərliyin NORM-da qaydalara uyğunluğun təmin edilməsində daim və yaxından iştirakını təmin edir.

Ədalət və müxtəliflik prinsiplərinə uyğun iş mühitinin yaradılması

Etika məcəlləsinə uyğun olaraq, NORM-da fiziki, cinsi və ya emosional təcavüzə sıfır tolerantlıq tətbiq edilir. NORM-un sağlam iş yeri olmasını təmin etmək niyyətimiz cinsi, dini, dil və ya irqi fərqlilik əsasında qeyri-bərabər yanaşmanın qadağan olunmasında öz əksini tapır. Bununla yanaşı, biz işçilər tərəfində rəy və iddiaların bildirilməsini həvəsləndiririk və buna görə də təcavüzkar fəaliyyətdən şikayət edən və bu cür fəaliyyətlərin araşdırılmasında iştirak edən işçilərimizi müdafiə etmək məqsədini güdürük. Biz belə bir yanaşmanın nəticədə ədalət və hörmət əsasında qurulmuş iş mühitinin yaradılmasına gətirib çıxaracağına inanırıq. Qeyd etmək lazımdır ki, hesabat dövründə bu cür hadisələr baş verməmişdir.

5.3.2 İNSAN HAQLARININ İDARƏ EDİLMƏSİ

NORM öz əməkdaşlarını yüksək dəyərləndirir. Əməliyyatlarımızın və bazarın qarşılaşa biləcəyi bütün çətinliklərə baxmayaraq, işçilərimizi layiqli və təhlükəsiz iş şəraiti ilə təmin etməkdə özümüzü cavabdeh hesab edirik.

Bundan əlavə, əhalinin sağlamlığı və təhlükəsizliyi ilə bağlı potensial riskləri vaxtında təyin, təhlil və monitorinq etməklə fəaliyyət göstərdiyimiz cəmiyyətdə insan hüquqlarına dəstək verməyə qərarlıyıq. NORM və ya podratçılar tərəfindən məcburi əmək hallarının qarşısını almaq bizim üçün olduqca vacibdir və Şirkətimiz fəaliyyət göstərdiyi dövrdə bu cür hallar qeydə alınmayıb.

Biz həmçinin əməkdaşlarımızın öz haqlarını bilmələrini təmin edir, müntəzəm görüş və kommunikasiya mexanizmləri vasitəsilə işçilərin biliklərini artırırıq. İşçilərimizi, həmçinin xarici maraqlı tərəfləri elektron və telefon hesabatları da daxil olmaqla rəsmi və rəsmi olmayan şikayət mexanizmləri vasitəsilə NORM tərəfindən insan hüquqlarının pozulmasına dair hər hansı məsələ və ya şübhə barədə hesabat verməyə təşviq edirik.

Dəyərlərimizə və Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq biz bütün yeni NORM əməkdaşlarına insan haqlarına dair təlim kursunu təqdim edirik.

5.3.3 ŞƏFFAFLIQ

Gördüyümüz işlərin həcmi və fəaliyyət göstərdiyimiz sənayenin xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq, biz şəffaflığın yalnız qanunvericiliyin tələbi deyil, eləcə də missiya və məramımızın əsasında üzərimizə götürdüyümüz məsuliyyət olduğunu anlayırıq. Dövlətə ödənilmiş vergilər də daxil olmaqla, maliyyə nəticələrimiz haqqında məlumatların ictimaiyyətə açıqlanmasını təmin edirik. Hər kəsin görə biləcəyi Satınalmalar və Logistika siyasətimiz maraqlı tərəfləri satınalma prosedurları və seçim meyarları haqqında məlumatlandırır. NORM-un səhmdarının təklifinə əsasən biz hazırda NORM-u Məhdud Məsuliyyətli Şirkətdən Səhmdar Cəmiyyətdə çevirməyi planlaşdırırıq. Bu təşəbbüsün NORM-un şəffaflığının daha da artmasına dəstək verəcəyinə inanırıq.

5.3.4 QAYDALARA UYĞUNLUQ VƏ UYĞUNLUĞUN İDARƏ EDİLMƏSİ

Əməliyyatlarımızın dayanıqlı şəkildə aparılması yalnız NORM-un rəhbərliyinin müvafiq qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməsi vasitəsilə təmin oluna bilər. Gördüyümüz işlərin xüsusiyyətini nəzərə alaraq, qaydalara uyğunluq səmərəli və düzgün fəaliyyətin təməlinə əlavə bizim ətraf mühitə və cəmiyyətə olan qayğımızın göstəricisidir. Belə yanaşmadan irəli gələrək NORM tətbiq olunan qanunların şərtlərinə əməl edir və onlara hörmətlə yanaşır. Məsələn, NORM tərəfindən bütün lazımi lisenziya və icazələrin alınmasını və Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulanlar da daxil olmaqla, biz qanunvericiliyin bütün tələblərinin yerinə yetirilməsini təmin edirik. Milli qanunvericiliyə uyğunluğu təmin etməklə, biz Beynəlxalq Əmək Təşkilatı və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının qəbul etdiyi qaydalar kimi beynəlxalq qanunvericiliyin məcburi müddəalarına da riayət olunmanı təmin etmiş oluruz.

Uyğunluğun idarəedilməsi

Məqsədımız qanunvericiliyə və müştərilərimizin gözləntilərinə uyğun fəaliyyət göstərməkdir. Belə ki, biz bütün işçilərimiz, tərəfdaş və podratçılarımızın da yerli və beynəlxalq qanun və qaydalara əməl etmələrini təmin etmək üçün səy göstəririk.

Hədəflərimizə uyğun olaraq, Etika məcəlləmiz və müvafiq ISO standartları əsasında uyğunluğa nəzarət sistemini qurduq. NORM daxilində uyğunluğa nəzarət hər bir şöbə tərəfindən təmin edilir və Baş İcraçı Direktora birbaşa hesabat verən Baş Hüquq Məsləhətçisi tərəfindən nəzarət olunur. Rəhbərlik də daxil olmaqla, NORM-un hər bir işçisi etdiyi hərəkət və verdiyi qərarlara görə şəxsi məsuliyyət hiss etməli olduğunu dərk edir. Müvafiq əməliyyat strukturlarına tətbiq edilən qanun və qaydalara uyğunluğu təmin etmək üzrə məsuliyyətlər **Cədvəl 8-də** əks olunub.

Cədvəl 8. Uyğunluğun idarəedilməsi üzrə məsuliyyətlər

DEPARTAMENT	UYĞUNLUQ MƏSƏLƏLƏRİ
İnşaat Mühəndisliyi və Layihələrin İdarəedilməsi	<ul style="list-style-type: none"> Tikinti sahələri / qurğuları üçün icazələrin alınmasına dəstək; NORM-da aparılan tikinti işlərinin keyfiyyətinin təmin edilməsi və keyfiyyətə nəzarət; Tikinti zamanı sağlamlıq və təhlükəsizlik tələblərinə uyğunluğun təmin edilməsi.
Vahid İdarəetmə Sistemi və SƏTƏM	<ul style="list-style-type: none"> SƏTƏM tələblərinə uyğunluq baxımından iş yerlərinin və avadanlığın sertifikatlaşdırılması və attestasiyası; NORM-da müsbət SƏTƏM fəaliyyət nəticələrinin təmin edilməsi; Havaya emissiya limitlərinə riayət.
Hüquq	<ul style="list-style-type: none"> NORM-un qanunvericiliyin tələblərinə uyğunluğunun və tətbiq edilən qanunvericilikdə düzəlişlərə vaxtında uyğunlaşmasının təmin edilməsi.
İstehsalat	<ul style="list-style-type: none"> İstehsalda istifadə edilən xammallarının uyğunluğu, təhlükəsizliyi və keyfiyyətinin müəyyən edilməsi.
Keyfiyyətə Nəzarət və Keyfiyyətə Zəmanət	<ul style="list-style-type: none"> İstehsal edilən sementin keyfiyyətinin təmin edilməsi; Keyfiyyət standartlarının tətbiqinin təmin edilməsi.
İnsan Resursları və Administrativ İşlər	<ul style="list-style-type: none"> İş saatlarının yerli qanunvericiliyin tələblərinə uyğun qurulduğunun təmin edilməsi; Əmək müqavilələrinin vaxtında və dəqiqliklə hazırlanması, imzalanması və tətbiq edilməsinin təmin edilməsi.

Biz həmçinin gündəlik proses əməliyyatlarının qiymətləndirilməsi və həyata keçirilməsində Qlobal Sement və Beton Birliyinin (GCCA) təlimat və tövsiyələrinə müraciət edirik. Sement və beton istehsalçıları tərəfindən dayanıqlı və günün tələblərinə uyğun məhsulların təqdim olunması, eləcə də gələcək nəsillərə mənfi təsirlərin azaldılması GCCA-ın əsas məqsədidir.

Hədəflərin müəyyən edilməsi, iş nəticələrimizin ölçülməsi, eləcə də GCCA Nizamnaməsinin beş elementi, yəni sağlamlıq və təhlükəsizlik, iqlim dəyişikliyi və enerji, sosial məsuliyyət, ətraf mühit və təbiət və dairəvi iqtisadiyyata aid olan ƏFG-lərinin inteqrasiyası zamanı GCCA qaydalarına əməl etməyə çalışırıq. 2018-ci ilin noyabr ayında NORM-un nümayəndələri London şəhərində GCCA tərəfindən təşkil olunmuş simpoziumda iştirak etmişdilər. Biz 2020-ci ilə qədər GCCA-nın üzvü olmağı planlaşdırırıq.

Gələcək perspektivlər

Müasir dünyada tələb və qaydaların daim yenilənməsi uyğunluq üzrə vəziyyətin dəyişməsi ilə nəticələnir. Eyni zamanda, fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi üzrə potensialın hər zaman mövcud olduğunu anlarıq. Cari tələb və təcrübələr ilə uyğunluğun təmin olunması bizim rəhbərlərimiz üçün prioritet məsələlərdən biridir. Dəyər və prinsiplərimizdən irəli gələrək, tələblərə tam uyğunluq bizim üçün yeganə seçim olaraq qalacaqdır.

5.4 RİSK VƏ İMKANLARIN İDARƏ EDİLMƏSİ

Son illər ərzində həm global, həm də milli iqtisadi şəraitlərin qeyri-müəyyənliyi Şirkətimizə əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Bu səbəbdən biz, diqqəti yalnız proqnozlar və proqnozlara əsaslanan biznes qərarlarına deyil, risklərin daha effektiv şəkildə idarə edilməsinə yönəldirik.

Şirkətimizdə həyata keçirilən gündəlik əməliyyatların hər biri zəruri olsa da, zaman baxımından eyni əhəmiyyəti daşmır. İri miqyaslı bir insidentin baş verdiyi halda bu fəaliyyətlərdən bəziləri biznes proseslərə daha az nəticə və ya heç bir mənfi nəticə olmadan müvəqqəti olaraq dayandırıla bilər. Digər fəaliyyətlərin isə hətta qısa müddət ərzində dayandırılmasına yol verilə bilməz. Fəaliyyətimizin fasiləsizliyi üçün potensial riskləri və təhlükələri vaxtında müəyyən etmək üçün illik risklərin idarə edilməsi prosesi Biznesin Davamlılığı Modelinə (BDM) əsaslanır. Biznesin Davamlılığı Planının hazırlanması ISO 22301, ISO 9001, həmçinin Fövqəladə Halların Cavablandırılması, Qarşısının Alınması və Aradan Qaldırılması Prosedurları və Biznesə Təsirin Qiymətləndirilməsi göstərişlərinə uyğun aparılır.

BDM çərçivəsində aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilir:

- Biznesin davamlılığına təsir göstərə biləcək risk və təhlükələrin müəyyən edilməsi
- Mühüm biznes funksiyalarını müəyyən etmək üçün hər bir biznes bölməsi üzrə Biznesə Təsirin Qiymətləndirilməsinin aparılması
- Müəyyən edilmiş mühüm biznes funksiyaları üçün Biznesin Davamlılığı üzrə Strategiyaların işlənilməsi
- Tələb olunan xarici və daxili kommunikasiyaların qurulması və tətbiqi

Baş İcraçı Direktor işin davamlılığı üçün ümumi məsuliyyət, Vahid İdarəetmə Sisteminin (VİS) meneceri isə proseslərin monitorinqi və idarə olunması üçün məsuliyyət daşıyır. Hər bir departament rəhbəri müəyyən olunmuş risklərin qarşısını almaq üçün tədbirlərin həyata keçirilməsinə və BDM-da müəyyən edilmiş resursların təmin olunmasına cavabdehdir.

BDM çərçivəsində müəyyən edilən risklər beş kateqoriyaya bölünür və təhlükənin şiddəti və ehtimalına görə qruplaşdırılır (Bax: Cədvəl 9). Əhəmiyyətli əməliyyatlar üçün müəyyən olunmuş risklər haqqında daha ətraflı məlumat hesabatın müvafiq bölmələrində verilir.

Gələcək perspektivlər

Tətbiq etdiyimiz sistemli proseslər risklərin idarə edilməsinə kompleks yanaşmanı qorumağa kömək edir. Digər tərəfdən, Şirkətin daxilində ayrıca xüsusi qurumun yaradılması ilə daha effektiv və ixtisaslaşmış siyasət, strategiya və yeniliklərin tətbiqini təmin edə biləcəyimizi anlayırıq. Bu məqsədlə, biz risklərin idarə edilməsi üzrə xüsusi qurumun formalaşmasını nəzərdə saxlayırıq.

5.4 Risk və İmkanların İdarə Edilməsi

Cədvəl 9. Mühüm əməliyyatlar üçün risk növləri

RİSK KATEGORİYASI	RİSKİN BAŞ VERMƏ EHTİMALI	MƏNTİQİ ƏSAS
ÜMUMİ		
Yanğın	AŞAĞI	Suvarma sistemləri müvafiq normalar və standartların tələblərinə əsasən bütün zavod ərazisində quraşdırılmışdır. Anbarlarda su çiləyici sistemi quraşdırılmışdır, ofislər və yüksək elektrik gərginliyinə malik otaqlar yanğına qarşı avtomatlaşdırılmış xəbərdarlıq sistemləri və daşınan yanğınsöndürmə avadanlıqları ilə təmin olunmuşdur.
Partlayış	AŞAĞI	Zavodun açıq dizaynı və aparılan əməliyyatların xüsusiyyəti partlayış riskinin aşağı olması ilə nəticələnir.
XÜSUSİ		
Bina uçqunu	AŞAĞI	Zavodun müasir tikilişi bina uçqunu riskinin aşağı səviyyədə olmasına gətirib çıxarır.
Nəqliyyat vasitələrinin təsiri	AŞAĞI	Yolların inşaatı və zavoddan kifayət qədər uzaq məsafədə yerləşməsi ərazidə nəqliyyat qəzaları riskini azaldır.
Maye materialların sızması	ORTA	İstehsal prosesi zamanı heç bir təhlükəli mayələr istifadə edilməyə də, hidravlik və yağlı neft sistemlərində sızmalar bir qədər risk yaradır.
Yanğınsöndürmə sisteminin sızması	AŞAĞI	Paketləmə materiallarının saxlandığı anbarın ərazisində yalnız bir su püskürdücü yerləşdirilmişdir. Sızma baş verdiyi təqdirdə hər hansı ciddi itki gözlənilmir.
Radioaktiv çirklənmə	AŞAĞI	Əraziyə daxil olan bütün xammal radioaktiv çirklənmə üzrə iki-fazlı yoxlanışdan keçir.
TƏBİİ		
Zəlzələ	YÜKSƏK	Münhen reklassifikasiyasına əsasən, zavod ərazisi 2-ci kateqoriya kimi təyin edilmişdir, yəni onun zəlzələlərə məruz qalma riski aşağıdır. Lakin global olaraq zəlzələ riski artmışdır.
Vulkanik fəaliyyət	YÜKSƏK	Otman Bozdağ palçıq vulkanının NORM-un ərazisinin yaxınlığında (4 km) yerləşməsi potensial riskləri artırır.
Daşqın	ORTA	Sənaye sahəimizin təpə yamacının yaxınlığında yerləşməsi yağışdan daşqın riskini artırır, halbuki belə bir daşqın qeydiyyata alınmayıb.
SİYASİ		
Tətil	AŞAĞI	Rəhbərlik və əməkdaşlar arasındakı qarşılıqlı hörmət əsasında qurulmuş münasibətlər, həmçinin heç bir zaman belə insidentlərin olmaması işçilərin tətil elan etməsi riskini aşağı salır.əsasında qurulmuş münasibətlər, həmçinin heç bir zaman belə insidentlərin olmaması işçilərin tətil elan etməsi riskini aşağı salır.
ƏMƏLİYYAT		
Mexaniki pozuntu	ORTA	Bu riskin nəzarət altında saxlanması üçün müntəzəm tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində mexaniki pozuntu riski azalmışdır.
Kommunal xidmətlərin təminatında fasilələr	ORTA	Təcrübəmiz göstərir ki, vacib kommunal xidmətlərin təminatı etibarlı hesab oluna bilər. Eyni zamanda əməliyyatlarımızın davamlılığına təsir göstərə biləcək riskləri minimuma endirmək məqsədilə kommunal xidmətlərin təminatı bir neçə mənbədən həyata keçirilir. "Azərenerji" ASC tərəfindən davamlı elektrik təminatı ilə yanaşı hər hansı bir səbəblə yarana biləcək elektrik kəsintilərinin qarşısını almaq üçün zavod ərazisində 450 KW-lıq dizel generatoru quraşdırılmışdır. Eyni zamanda zavodun su ehtiyacı yarana biləcək fasilələr nəzərə alınaraq zəruri hallarda bir neçə ehtiyat su hovuzu vasitəsilə təmin edilə bilər. Təbii qaz isə bir yeraltı qaz kəməri ilə 6 barda zavod ərazisinə daxil olur.
Qəsdən yandırma və zərər vurma	AŞAĞI	Zavodun rəhbərliyi və işçilər arasında qurulmuş qarşılıqlı münasibətlər qəsdən yandırma və zərər vurma riskini aşağı səviyyəyə endirir.

NORM

**MALİYYƏ
NƏTİCƏLƏRİ**

Şirkətimiz 2013-cü ildə tam həcmdə fəaliyyətə başlamış və gözləndiyi kimi, yüksək əməliyyat xərcləri ilə əlaqədar birinci ili böyük itkilərlə başa çatdırmışdır. 2016-cı il yerli bazarda fəaliyyət göstərən şirkətlərin əksəriyyəti üçün mənfəətlilik və likvidlik baxımından olduqca çətin bir il olmuşdur. 2015-ci ildə milli valyutanın devalvasiyası və sonradan məzənnənin dəyişənliyi maliyyə göstəricilərimizə mənfi təsir göstərmiş, xarici valyuta ilə çəkdiyimiz zərər öhdəliklərimizi daha da artırmış, nəticədə əməliyyat gəlirimizdə kəskin azalma müşahidə olunmuşdur ki, bu da öz növbəsində bütün maliyyə əmsallarımızın azalma istiqamətində dəyişməsinə səbəb olmuşdur.

Keçən il ərzində valyuta məzənnəsinin sabitləşməsi sayəsində öhdəlikləri və əməliyyat xərclərini effektiv idarə etməklə likvidlik və mənfəətlilik göstəricilərimizi bərpa edə bildik və ümumi marjı artırdıq.

Cədvəl 10. Mənfəətlilik və likvidlik əmsalları²

Əmsallar	2014	2015	2016	2017	2018
ROCE ƏMSALI	3%	9%	6%	18%	22%
ROS ƏMSALI	11%	18%	13%	31%	31%
ÜMUMİ MƏNFƏƏT MARJASI	35%	42%	27%	40%	42%
CARI ƏMSAL	0.7	0.7	0.9	2.1	2.9
TEZLIK ƏMSALI	0.4	0.4	0.5	0.9	1.3

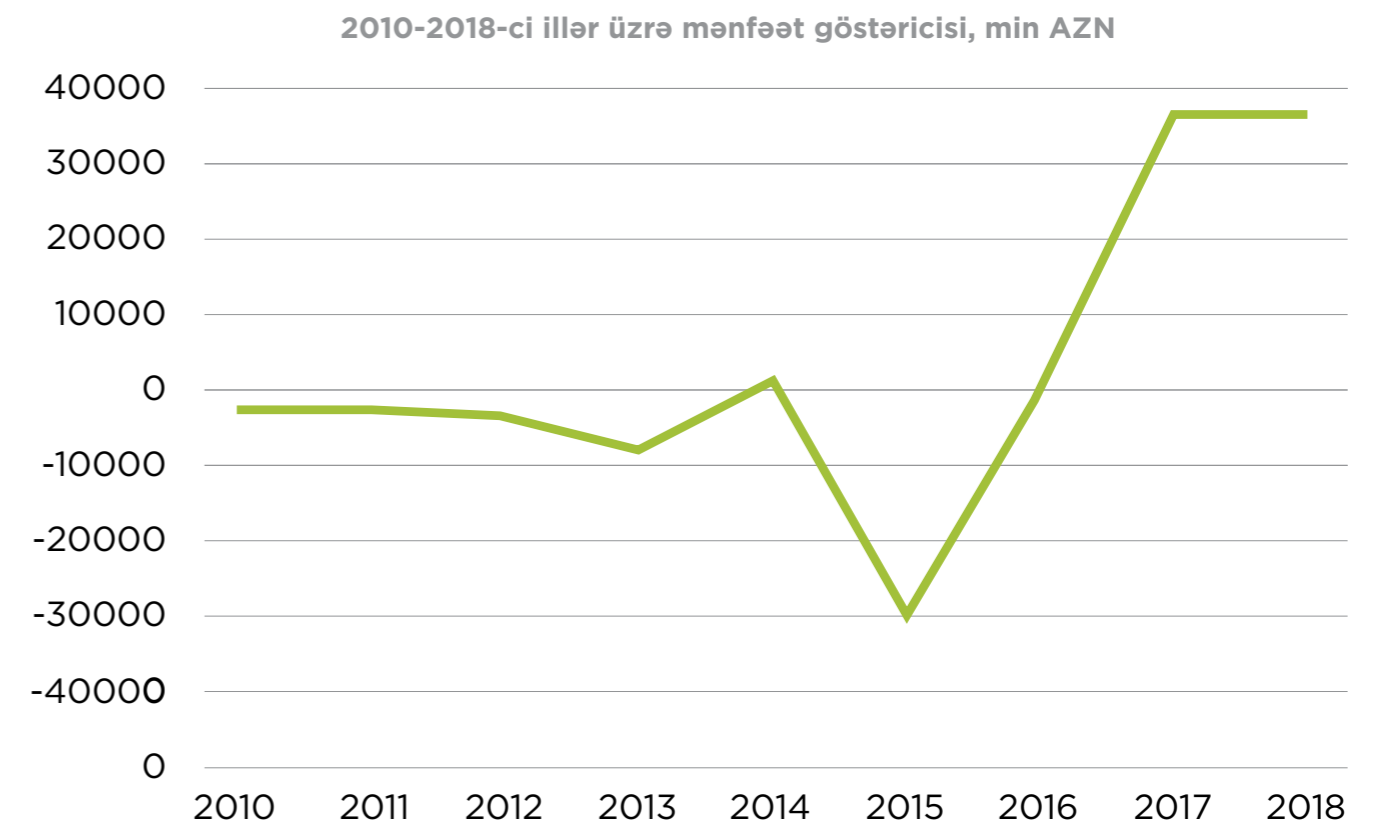
Gəlir göstəricilərimiz son üç il ərzində artım tendensiyasını nümayiş etdirir. 2018-ci ildə biz dövlət büdcəsinə 17.5 milyon AZN həcmində ödəniş etmişik. Satışlarımızın həcmi hər il daha da artaraq, 2018-ci ildə göstərdiyimiz nəticələr 2016-cı ilə görə 44% daha yüksək olmuşdur. Həmin dövrdə Şirkətin fəaliyyət nəticələri və ödəmə qabiliyyəti əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmışdır. Bizim mənfəətlilik rəqəmlərimiz 2016-cı ildə 0.3 milyon manatdan 2017-ci ildə 34.6 milyon manata, 2018-ci ildə isə 34.8 milyon manata qədər əhəmiyyətli artım nümayiş etməklə, biznesimizin 2016-cı ilin iqtisadi tənəzzülündən bərpa olduğunu sübuta yetirir.

Cədvəl 11. İqtisadi və maliyyə göstəriciləri

İqtisadi göstəricilər, AZN	2016	2017	2018
ƏLDƏ EDİLMİŞ İQTİSADI DƏYƏR	85,992,250	126,271,542	149,447,401
PAYLANMIŞ İQTİSADI DƏYƏR	(85,690,000)	(91,583,557)	(114,640,752)
BÖLÜŞDÜRÜLMƏMİŞ İQTİSADI DƏYƏR	302,250	34,687,984	34,806,649

² Daha dolğun məlumat "Fəaliyyət Göstəriciləri" bölməsinin "Maliyyə Nəticələri" alt bölməsində təqdim olunmuşdur.

Şəkil 8. 2010-2018 illərdə mənfəət

Şirkətin maliyyə fəaliyyəti çoxsaylı risklərlə qarşılaşır və bunların zərər vermə potensialı kifayət qədər yüksəkdir. İnflyasiya, valyuta və investisiya riskləri kimi maliyyə risklərinin əksəriyyəti NORM tərəfindən birbaşa idarə olunmur və daha çox xarici səbəblərdən yaranı bilər, misal üçün Gürcüstana ixrac edilən məhsullara məhdudiyətlərin tətbiq edilməsi, bazarda haqsız rəqabət və dempinq siyasəti və sair. Bununla yanaşı, fəaliyyətimizin uzunmüddətli davamlılığını təmin etmək üçün biz bazar araşdırmalarını aparırıq və biznesimizin əhatə dairəsini genişləndirmək və bazarın tələbatını ödəməklə sabit satış və gəlirləri təmin etmək üçün həll yollarını araşdırırıq.

Gələcək perspektivlər

Biz maliyyə vəziyyətimizi sabit hesab edirik, məhsullarımızın keyfiyyətini təkmilləşdirməyə çalışırıq və eyni zamanda güclü mənfəətlilik göstəricilərini saxlamaq üçün müştərilərimizin tələblərini diqqət mərkəzində saxlarıq. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, biznesimizin davamlı və dayanıqlı şəkildə inkişaf etməsi üçün mümkün olan ən əlverişli şəraitlərin yaradılmasını öz qarşımıza məqsəd qoyuruq.

BİLİRDİNİZMİ?

Dünyada təxminən 2.3 milyon qadın və kişi iş yerlərində qəza və ya xəstəliklərə məruz qalır. Ağır və zərərli iş şəraiti səbəbindən isə dünyada hər gün 6000-dən çox ölüm halı baş verir. *

* Beynəlxalq Əmək Təşkilatı, 2019

NORM-un cavabı

NORM bütün əməliyyatlarının yerli və beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilməsini təmin edir. Hər il uyğunluğun və davamlı inkişafın təmin olunması məqsədilə NORM ciddi müstəqil yoxlamalardan keçir. Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi ilə nəticələnmiş xəsarət hadisələrinin qarşısını almaq üçün göstərdiyimiz səylərimizin nəticəsidir ki, NORM-da 2018-ci ilin 394 günü ərzində heç bir bədbəxt hadisəsi baş verməmişdir. Bundan əlavə, sağlamlıq və təhlükəsizlik üçün əsas risklər zərərli maddələr ilə təmasdan irəli gəlir. Belə ki, zərərli maddələrin səbəb olduğu peşə xəstəliklərindən dünyada bir il ərzində 651,279 insan həlak olur. NORM bu riskləri minimuma endirmək məqsədilə müasir və yüksək keyfiyyətli avadanlıqlardan istifadə edir, eləcə də xüsusi istehsal proseslərində tozun artmasının aşkar edilməsi və onun qarşısının alınması üçün filtrlərin dəyişdirilməsi kimi dövri texniki xidmət işlərini profilaktik olaraq həyata keçirir.

NORM

İNSAN RESURSLARIMIZ

“...düzgün iş proseduru və peşəkar heyət sayəsində yüksək keyfiyyətli məhsul əldə edirik.”

Henning Sasse, Baş İcraçı Direktor, NORM

Əməkdaşlarımız Şirkətimizin ən mühüm dəyəridir. Bu günün dinamik və davamlı dəyişən iş mühitində, bir təşkilatı rəqibindən fərqləndirən cəhət onun insan kapitalıdır. Biz NORM olaraq, işçilərimizə öz haqlarından tam və düzgün faydalanmaq imkanı yaradır və onları ədalətli, təhlükəsiz və sağlam iş mühiti ilə təmin edirik. Biz işçilərimizin sosial və ictimai sahələrdə təşəbbüslərini dəstəkləyir və onların həm şəxsi, həm də peşəkar həyatlarına hörmətlə yanaşırıq.

2019-cu il üçün əsas hədəflərimizdən biri kadr ehtiyatının planlaşdırılması və daha çox peşəkar kadrların yetişdirilməsidir.

NORM-da insan resursları praktikası İnsan Resursları və Administrativ İşlər departamenti tərəfindən idarə olunur və daxili İnsan Resursları Siyasəti və İllik Tədbirlər Planı ilə tənzimlənir. Biz Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına, Əmək Məcəlləsinə və tətbiq olunan digər qanunvericilik aktlarına tam riayət edirik.

Hazırda zavod və şəhərdəki ofis işçiləri də daxil olmaqla təxminən 300 nəfər işçimiz vardır. 2016-cı ildə kadrların axını kifayət qədər yüksək olmuş, 2018-ci ildə isə bu göstərici 6%-ə qədər enmişdir. Buna səbəb, 2016-cı ildə NORM-a qoşulan təcrübəçilərin müvəqqəti işçi kimi qeydiyyatı alınması olmuşdur.

Cədvəl 12. Əmək müqaviləsinə görə işçilərin cəmi sayı³

İşçilərin cəmi sayı	2016		2017		2018	
	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın
DAİMİ İŞÇİLƏRİN SAYI	227	25	222	24	212	23
MÜVƏQQƏTİ İŞÇİLƏRİN SAYI	44	3	40	3	48	5

Cədvəl 13. Yaşa görə işçilərin cəmi sayı

İşçilərin cəmi sayı	2016			2017			2018		
	30 yaşından aşağı	30-50 yaş arası	50 yaşından yuxarı	30 yaşından aşağı	30-50 yaş arası	50 yaşından yuxarı	30 yaşından aşağı	30-50 yaş arası	50 yaşından yuxarı
YAŞA GÖRƏ İŞÇİLƏRİN CƏMI SAYI	155	135	9	133	150	6	108	171	9

³ İnsan resurslarımız haqqında daha dolğun məlumat “Fəaliyyət Göstəriciləri” bölməsinin “İnsan Resurslarımız” adlı alt bölməsində təqdim olunmuşdur.

Cədvəl 14. Kadr axını

	2016	2017	2018
İŞƏ GÖTÜRÜLMÜŞ İŞÇİLƏRİN SAYI	15	14	16
KADR AXINI	20%	8%	6%

2018-ci ildə rəhbərliyimizin 89%-i yerli cəmiyyət üzvlərindən ibarət olmuşdur.

7.1 İŞÇİLƏRİN FƏALİYYƏTİNİN VƏ BİLİKLƏRİNİN İDARƏEDİLMƏSİ

Biz daima fəaliyyətimizə müsbət təsir göstərə biləcək, dəyər və prinsiplərimizə sadıq olan ən istedadlı və həvəsli insanları cəlb etməyə və saxlamağa çalışırıq.

Həyata keçirdiyimiz strategiyalarımız əməkdaşlarımızla qarşılıqlı hörmət və öhdəlik əsasında uzunmüddətli əlaqələrin qurulması və qorunmasını nəzərdə tutur.

Biz ən istedadlı insanları cəlb etməyə çalışır, onlara tam potensiallarını istifadə etməyə və inkişaf etdirməyə imkanlar yaradırıq.

Şirkətimiz sement istehsalı sahəsində bilikli işçi qüvvəsini yetişdirməklə, ölkəmizin qeyri-neft sektorunun inkişafına dəyərli töhfəsini verir. 2018-ci ildə biz sağlamlıq, təhlükəsizlik, ətraf mühitin qorunması, liderlik, texniki və fərdi bacarıqların inkişafı kimi sahələrdə, işçilərin bütün kateqoriyalarını əhatə etməklə və bir işçinin payına 23 saat düşməklə, cəmi 6,520 saatlıq təlimlər təşkil etdik.

Xüsusi diqqət yetirdiyimiz sahələrdən biri fəhlə kadrların inkişafı və təhsilidir. Bu məqsədlə biz yüksək effektivlik standartlarını nümayiş etdirən işçilərin hazırlanması və əlaqələndirilməsi məqsədilə 2018-ci ildə "Ağıllı əmək proqramı"nın tətbiqinə başladığımız. Bu proqram çərçivəsində biz işçilərin işçi profili qovluqlarının məzmununu və saxlanılma qaydasını təkmilləşdirmiş və sistemləşdirmişik. Fəhlə işçilərinin təhsil səviyyəsini təhlil etdik və gördükləri işlərin xüsusiyyətlərinə əsaslanaraq əsas inkişaf ehtiyaclarını müəyyən etdik. Nəticədə hər bir fəhlə qrupu üçün təlim proqramlarını hazırladıq və təşkil etdik (aşağıda verilən istiqamətlər üzrə):

İstehsalat

(məs. xammal qarışığının hazırlanması, sürətli qamma neytron aktivləşdirmə təhlili, vertikal dəyirman və sair.)

Texniki xidmət

(məs. Kəmərlər Konveyeri, Filtrasiya Problemləri, Çalovlu elevatorlar, Hava daşıyıcıları və sair.)

Texniki-ekoloji

(daş karxanalarında əmələ gələn törəmə əhəngdaşının alınması, alternativ yanacaq, karxanalar və dağ-mədən və sair.)

Texnoloji-təşkilati

(SAP, ƏEG, Bildirişin Yaradılması və sair.)

Bundan əlavə proqram çərçivəsində işçilərimizə Nuh Sement və Bursa Sement kimi Türkiyə sement istehsalatı zavodlarında təcrübə keçmək imkanı yaratdıq.

7.1 İşçilərin Fəaliyyətinin və Biliklərinin İdarəedilməsi

2018-ci ildə biz "Korn Ferry" şirkətini cəlb etməklə İnsan Resurslarının İdarəedilməsi Sisteminin təkmilləşdirilməsinə yönəldilmiş birgə layihəyə start verdik. Bu layihə aşağıdakı sahələri əhatə edir:

- Qreydinq (dərəcələrə bölmə) sisteminin inkişafı
- İnsan resurslarının bilik və bacarıqlarının idarəedilməsi
- İşçi Məmnunluğu Sorğusu⁴

Qreydinq Sisteminin təkmilləşdirilməsi bizə işin və məsuliyyətin real dəyəri və həcmi müəyyən etməyə, düzgün vəzifələrə düzgün kadrların təyin edilməsinə, ədalətli ödəmə təcrübəsinin tətbiqinə kömək etdi. Bunu etməklə biz Şirkətin təklif etdiyi dəyərləri gücləndirir, işçilərin iş prosesində iştirakını əhəmiyyətli dərəcədə artırır və ödənilən kompensasiyanın optimal fayda gətirməsini təmin edirik. Tətbiq edilən metodologiya ("Korn Ferry Hay Group" vəzifələrin qiymətləndirilməsi cədvəli - vəzifələrin qiymətləndirilməsinin profil metodu) bütün dünyada ən geniş tanınmış alətdir və bütün sahələrdə fəaliyyət göstərən minlərlə təşkilatlara effektiv qreydinq sistemlərini yaratmağa imkan vermişdir. Qreydinq Sisteminin İnkişafı 2018-ci ildə tamamlanmış və bu layihə çərçivəsində aşağıdakı addımlar atılmışdır:

- Yüksək səviyyəli rəhbərliyin qiymətləndirilməsi
- Hər bir departamentlə ayrıca təşkil edilmiş vəzifələrin qiymətləndirilməsi üzrə yığıncaqlar
- Baş İcraçı Direktor ilə İnsan Resursları departamenti arasında keçirilmiş əmək haqqının idarə edilməsi haqqında iclas
- Əmək haqqının idarə edilməsi və vəzifə inkişafı təlimləri
- "Korn Ferry" şirkəti tərəfindən işlənilib hazırlanmış əmək haqqının idarə edilməsi alətinin tətbiqi

2016-cı ildən Şirkətdə insan resurslarının idarəedilməsi proqramının tətbiqinə başladığımız. Proqram daxilində biz təlim kurslarının keyfiyyəti və nəticələrini təkmilləşdirmək üçün mərkəzləşdirilmiş təlim planını yaratdıq. Bu proqramın icrasına başladığımızda, biz işçilərimizin göstərdikləri fəaliyyət nəticələrini başlanğıc nöqtəsi kimi qəbul etdik.

2018-ci ildə Kadr ehtiyatının idarəedilməsi prosesi çərçivəsində biz yuxarı və orta rəhbər işçilər üçün nəzərdə tutulan "Liderliyin İnkişafı Proqramı"nın tətbiqinə başladığımız. Proqramın bir hissəsi olaraq, "Thomas International Personal Profile Assessment" metodologiyasına əsaslanaraq gələcək liderlərimizin potensialını və həvəsləndirici amillərini aşkar etmək məqsədilə psixometrik qiymətləndirmə aparılmışdır. İyirmi orta səviyyəli işçi, on rəhbər və on mütəxəssisin iştirakı ilə keçən qiymətləndirmə prosesi "Jansen Capital Management" tərəfindən aparılmışdır. İştirakçılara onların güclü tərəfləri və gələcək inkişafı üçün təkmilləşdirilməsi tələb edilən sahələrə dair məsləhətçilər tərəfindən ətraflı rəylər verilmişdir. Biz karyera inkişafı və işgörmə məqsədləri üçün də oxşar proqrama başlamağı planlaşdırırıq.

Təhsil proqramlarımızın yüksək keyfiyyətini təmin etmək üçün biz sənaye ekspertləri ilə fəal əməkdaşlıq edirik. 2017-ci ildə ağır avadanlıqlarla işləyən baş mühəndislərimiz üçün onlayn təhsil proqramına başladığımız. Bundan əlavə, İsveçrədən müstəqil ekspert tərəfindən hazırlanan təlim materialına əsasən, biz təlim materiallarımızı nəzərdən keçirdik və təkmilləşdirdik və 2017-ci ildə Təlimçilərin Təlimləndirilməsi Proqramına başladığımız. Bu proqram bu günə qədər 70 işçini əhatə etmiş və hal-hazırda həyata keçirilməkdədir.

⁴ İşçi Məmnunluğu Sorğusu haqqında daha dolğun məlumat "İşçilərin Məmnunluğu" bölməsində təqdim olunmuşdur.

Biz həmçinin gələcəkdə potensial işçilərimiz ola biləcək gənclərin inkişaf etdirilməsini vacib bilirik. Bu baxımdan, 2017-ci ildə Peşə Təhsili və Təlimi üzrə Dövlət Agentliyi ilə qarşılıqlı anlaşma Memorandumu imzaladıq və əməkdaşlıq üçün "Dəniz Nəqliyyatı, Gəmiqayırma və Liman İşləri Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi" (Sahil rayonu) və "Tikinti və Quraşdırma İşləri üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi"ni seçdik. İmzalanmış Memorandum əsasında xüsusi Peşə Təhsili və Təlimi (PTT) proqramını hazırladıq. PTT proqramı haqqında daha ətraflı məlumat Hesabatın "Cəmiyyətə Dəstək" bölməsində verilmişdir.

PTT proqramından əlavə biz yerli məktəb və universitet tələbələri üçün müxtəlif seminarlar keçiririk. 2014-cü ildən başlayaraq biz tələbələr/yeni məzunlar üçün təcrübə proqramlarını təşkil edirik, onları təcrübə proqramını uğurla bitirdikdən sonra NORM tərəfindən işə qəbul olunmaq imkanı ilə təmin edirik. Biz beş dövlət və iki özəl universitet ilə əməkdaşlıq edirik və 2018-ci ildə Azərbaycan Dövlət Neft və Neft Sənayesi Universiteti, Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Diplomatik Akademiyası və sair. kimi müxtəlif universitetlərdən 19 tələbəyə təcrübə imkanını təklif etdik.

Cədvəl 15. Təlim kateqoriyası üzrə cəmi təlim saatları

Təlim və inkişaf	2016	2017	2018
TƏLİM KATEQORİYALARI ÜZRƏ CƏMI TƏLİM SAATLARI	4,347	7,194	6,520

7.2 İŞÇİLƏRİN FƏALİYYƏT NƏTİCƏLƏRİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ, KOMPENSASIYALAR VƏ MÜAVİNƏTLƏR

Fəaliyyət Nəticələrinin İdarəedilməsi Siyasəti və Prosedurları 2012-ci ildə qəbul edilmiş və fərdi hədəfləri təşkilatın məqsədləri ilə uzlaşdıran sənəd toplusudur. Bu sistem vasitəsilə yüksək göstəriciləri nümayiş etdirən işçilərimizi müəyyənləşdirir və fərqləndiririk.

NORM-da işçilərin fəaliyyət effektivliyinin qiymətləndirilməsi ildə iki dəfə və ilin sonunda keçirilir. İşçilərin nəticələrini nəzərdən keçirmək, müəyyən olunmuş hədəflərin yerinə yetirilməsini təsdiqləmək və hər bir işçinin fəaliyyətinə dair rəy vermək üçün rəhbərliyin iclasları təşkil edilir. Fərdi hədəfdə hər hansı bir dəyişiklik yalnız birbaşa menecerlərin razılığı ilə aparılır. Ümumi fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi nail olunmuş hədəflərin və Əsas Effektivlik Göstəricilərinin (ƏFG) nisbəti kimi hesablanır. Ümumi nəticə 5 ballıq şkala ilə müəyyənləşdirilir. Baş İcraçı Direktorun və İdarə Heyətinin təsdiqindən sonra yüksək göstəricilərə sahib əməkdaşlar mükafatlandırılırlar. Mükafat Effektivliyin İdarəedilməsi Prosedurlarında müəyyən edilmiş düstura əsasən hesablanır.

Mükafatlandırma Prosedurlarımıza əsasən, biz işçilərimizə bir sıra mükafat paketlərini təqdim edirik. Mükafatlar məşğulluq dövrü, üstün iş nəticələri, kollektiv xidmət və sair. göstəricilərə görə müəyyənləşdirilir. Şirkətin bütün səviyyələrində Şirkətin uğuruna mühüm töhfə vermiş işçilər mükafatlandırılmaq hüququna malikdirlər. Mükafatlandırma üçün qiymətləndirilmə işçinin bir təqvim ili ərzində göstərdiyi fəaliyyət əsasında aparılır.

NORM-da çalışan hər bir işçi tibbi sığorta ilə təmin edilir. Tam ştat işçilərə təqdim edilən faydalar müvəqqəti və yarım-ştat işçilərə də verilir. Valideynlik məzuniyyəti və pensiya planları Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

Çevik iş imkanlarını təşviq etmək üçün biz yarım-ştat vəzifələr təklif edirik, lakin yarımştat işçilərin tam ştat işçilərə nisbəti sənayenin xüsusiyyətindən irəli gələrək çox aşağıdır.

7.3 İŞÇİLƏRİN İŞ YERİNDƏN MƏMNUNLUĞU

NORM-da, biz işçilərimizin məmnunluğunu ölçmək və hər zaman yüksək səviyyədə saxlamaq üçün illik məmnunluq sorğusunu, həmçinin işçilərdən şikayətlərin qəbul olunması üçün xüsusi mexanizmləri tətbiq edirik.

2018-ci ildə ümumilikdə işçilərin 86%-i, o cümlədən rəhbərlik və sırası işçiləri əhatə edən işçilərin məmnunluğunu ölçən sorğunu həyata keçirmişik. 2018-ci ildə bu sorğuda iştirak dərəcəsi son beş ildə ən yüksək olmuşdur. Məmnunluq sorğusu aşağıdakı məsələlər ilə bağlı olmuşdur:

- Şirkətin nüfuzu
- Kompensasiya və faydalar
- Fərdi inkişaf
- İşçinin rolu
- Korporativ mədəniyyət və ünsiyyət
- Liderlik və planlaşdırma

İşçilərimizin təqdim etdiyi cavablara əsaslanaraq, ümumi məmnunluq dərəcəsini 87.9% səviyyəsində qiymətləndirdik. Sorğunun nəticələri və tələb olunan sistem dəyişiklikləri rəhbərliyin iştirak etdiyi illik görüşlər zamanı müzakirə edilmişdir.

Bərabər imkanların və əlverişli iş mühitinin təmin edilməsinə yönəlmiş fəlsəfəmizə uyğun olaraq biz işçilərimizin onları narahat edən məsələlərdən xəbər vermək hüquqlarını qoruyuruq. İnsan Resursları departamenti əməkdaşların istər rəsmi, istərsə də qeyri-rəsmi qaldırdıqları problemlərin aşkar edilməsi, araşdırılması və cavablandırılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Şikayətlərin verilməsi mexanizmi əməkdaşlara bir neçə kanal vasitəsilə açıqdır və bu prosesdə ilk əlaqələndirici şəxs kimi birbaşa rəhbər çıxış edir. İşçilərin daxili şikayətləri elektron poçt, məktub və/və ya işçilərin şəxsən kadrlar şöbəsinin nümayəndəsinə ünvanladığı narazılıq vasitəsilə alınır. 2018-ci ildə biz 32 şikayət aldığımız - bunlar nəzərdən keçirilmiş və tələb olunduqda aidiyyəti departamentlərə çatdırılmışdır. Verilmiş şikayətlərin təqribən 90%-i münasib sayılaraq həll edilmişdir.

Cədvəl 16. Əmək fəaliyyəti ilə bağlı şikayətlərin sayı

Əmək fəaliyyəti ilə bağlı alınmış şikayətlərin baxılması mexanizmi	2018
ƏMƏK FƏALİYYƏTİ İLƏ BAĞLI ALINMIŞ ŞİKAYƏTLƏRİN SAYI	32
ƏMƏK FƏALİYYƏTİ İLƏ BAĞLI ARASDIRILMIŞ ŞİKAYƏTLƏRİN SAYI	28
ƏMƏK FƏALİYYƏTİ İLƏ BAĞLI HƏLL EDİLMİŞ ŞİKAYƏTLƏRİN SAYI	28

7.4 MÜXTƏLİFLİK VƏ İNKLÜZİVLİK

Biz müxtəlifliyə dəyər veririk və hər bir əməkdaşımız üçün inklüziv və ədalətli iş mühitini yaratmağa çalışırıq. Biz iş yerində gender bərabərliyini dəstəkləsək də, sənayenin xüsusiyyətləri bunun üçün çətinliklər yaradır. İşçi qüvvəmizdə qadınların payı təxminən 10% təşkil edir, onların əksəriyyəti ixtisaslaşmış vəzifələrdə çalışır. **Cədvəl 19-da** göstəriləndiyi kimi başlanğıc səviyyəsində əmək haqqı və bütün işçi kateqoriyaları üzrə baza əmək haqqı kişi və qadın işçilər üçün eynidir.

Həmçinin, biz əlilliyi olan insanlara dəstəyimizi göstərmək məqsədilə əlillərin inkişafına yönəldilmiş Birləşmiş Krallıq Konsulluğu tərəfindən təşkil edilən layihədə iştirak etmişik. Ümumilikdə, bizim əlilliyi olan dörd işçimiz var. Onlardan ikisi üçüncü qrup, ikisi isə ikinci qrup əlilidir⁵. Onlar Qaradağ məşğulluq xidməti və əlilliyi olan gənclər üçün Müstəqil Həyat, İnkişaf və Dəstək Mərkəzinin vasitəçiliyi ilə işə götürülmüşdür. Əlilliyi olan bütün işçilərimiz yük maşınlarının çəkisini ölçən tərəzilərin operatorları kimi çalışırlar.

⁵ Fiziki və ya mental xəstəlik nəticəsində sosial müdafiyyə və yardıma ehtiyacı olan insanlar əlilliyi olan insan hesab olunurlar. Azərbaycan Respublikasında əlillərin sosial müdafiəsi haqqında qanun xəstəliyin ağırlığından asılı olaraq üç qrup əlil müəyyən edir.

Cədvəl 17. İşçilərin cinsə görə ümumi sayı

İşçilərin ümumi sayı	2016		2017		2018	
	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın
İŞÇİLƏRİN ÜMUMİ SAYI, CİNSƏ GÖRƏ	271	28	262	27	260	28

Cədvəl 18. İşçilərin ümumi sayı, həssas qruplara görə

İşçilərin ümumi sayı	2018
ƏMƏK QABİLİYYƏTİNİ İTİRMİŞ İŞÇİLƏR	4
QAÇQINLAR VƏ MƏCBURİ KÖÇKÜNLƏR	14

Cədvəl 19. Qadın və kişilər üzrə minimal əmək haqqı və ödənişlərin nisbəti

Qadın və kişilər üzrə minimal əmək haqqı və ödənişlərin nisbəti, %	2018
İCRAÇI VƏZİFƏLƏR	1
MÜTƏXƏSSİSLƏR ⁶	0.7
TEXNİKİ VƏZİFƏLƏR	0.7
DİGƏR ⁷	1

⁶ Bu kateqoriyaya baş mütəxəssis, nəzarətçi, mütəxəssis və mühəndislər daxildir.

⁷ Bu kateqoriyaya assistent və klerk vəzifələri daxildir.

Gələcək perspektivlər

Əməkdaşlarımız korporativ mədəniyyətimizin təməlinə dayanır və biz, onlarla əlaqəli hər hansı riskləri azaltmaq üçün daimi səy göstəririk. Biz, insan resurslarının idarə edilməsi funksiyamızın beynəlxalq standartlarla uyğunlaşması üzrə işləri davam etdirməyə planlaşdırırıq.

İnsan resursları ilə əlaqədar müəyyən etdiyimiz əsas risklərdən biri peşəkar və ixtisaslı əməkdaşlarımızın NORM-u tərk etmələri, yəni Biznesin Davamlığı Planında müəyyən edilən "beyin axını" ilə bağlıdır. Buna görə də, işçilərin iş proseslərində iştirakı və məmnunluğunu artırmaq üçün səylərimizi davam etdirməyi və bütün işçilər üçün ədalətli iş imkanlarını təmin etməyi planlaşdırırıq. Sement şirkətlərinin çoxunu təhdid edən daha bir risk bazarda ixtisaslı kadrların mövcud olmamasıdır. Bu səbəbdən, təklif edilən təlim kurslarının sayı və keyfiyyətini artırmaqla, eləcə də müxtəlif təhsil idarələri ilə əməkdaşlığımızı genişləndirməklə mövcud və potensial işçilərimizin peşəkar inkişafını gücləndirməyə çalışırıq.

NORM

**CƏMIYYƏTƏ
DƏSTƏK**

Fəaliyyət göstərdiyimiz cəmiyyətin nümayəndələri ilə möhkəm və etik münasibətlərin qurulması uzunmüddətli məram və missiyamızın ayrılmaz hissəsidir. Biz maraqlı tərəflərin ehtiyaclarını və gözləntilərini başa düşmək və qarşılamaq üçün onlarla müntəzəm olaraq iki tərəfli əlaqə yaradır, onlara qarşı hörmət və etibar nümayiş etdirməyə çalışırıq.

Cəmiyyətin inkişafı üçün ayrılmış sərmayələr

2016-cı ildən etibarən biz müsbət təsirimizi artırmaq və cəmiyyətimizin rastlaşdığı çətinliklərin aradan qaldırılmasına dəstək olmaq üçün müxtəlif ictimai inkişaf layihələrinə fəal şəkildə sərmayə yatırırıq.

Cədvəl 20. Cəmiyyətə qoyulmuş investisiyalar

	2016	2017	2018
CƏMIYYƏTƏ QOYULMUŞ INVESTİSİYALAR (MİN AZN)	9	146	258

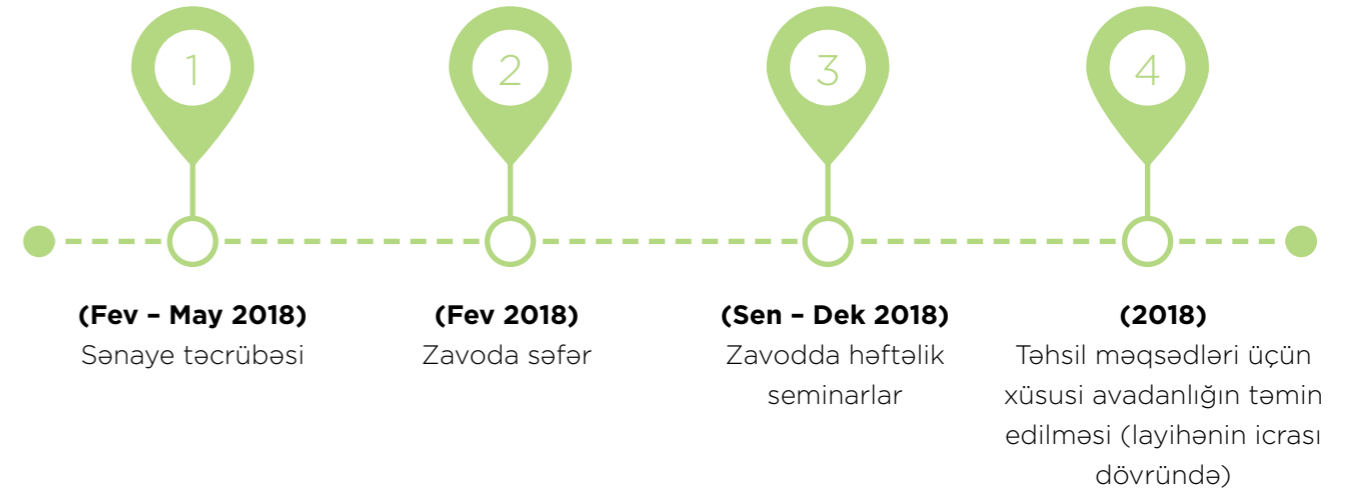
İştirak etdiyimiz sosial inkişaf proqramları əsasən aşağıdakı sahələr üzrə cəmləşir:

- Təcrübəmizlə bölüşməklə və infrastrukturun inkişafı və tikinti layihələrinə dəstək verməklə (məsələn, Tərtər rayonunun dörd kəndində kitabxanaların tikintisi);
- Bir sıra universitet və peşə məktəbləri ilə əməkdaşlıq çərçivəsində təhsil layihələri (məsələn, "Peşə Təhsili və Təlimi" proqramı (PTT proqramı) və Azərbaycan Diplomatik Akademiyası ilə "Capstone" layihəsi);
- Təmənnasız beton laboratoriya xidmətləri təklif etmək və Ustalar klubunu təsis etməklə, sənaye təcrübəsinin inkişafına dəstək;
- Aztəminatlı ailələri, veteranları və əlil üzvü olan ailələri dəstəkləmək üçün xeyriyyə layihələri, həmçinin AR Qızıl Aypara Cəmiyyəti Qaradağ rayon bölməsinin üzvlüyü.

Yerli ustaların səriştələrini artırmaq və şikayətlərin sayını azaltmaq məqsədi ilə biz beton ustalarını bir araya gətirən və onlara sementin düzgün istifadə edilməsinə dair təlimləri təşkil edən "Ustalar Klubu" layihəsinə start verdik. Biz həmçinin yerli beton zavodlarının müştəriləri üçün sənaye ekspertlərinin iştirakı ilə xüsusi təlimlər təşkil edirik.

Bundan əlavə, 2016-cı ildən etibarən biz məhdud imkanları olan gənclərin gələcək karyerasını dəstəkləmək üçün xüsusi internat məktəblərini əhatə edən PTT proqramını müvəffəqiyyətlə həyata keçiririk. Bu proqram çərçivəsində biz seçilmiş ixtisaslar üzrə təlimlər təşkil edir və tələbələrin təhsil aldıkları köhnə və yararsız binaları təmir etməyə kömək edirik.

2018-ci ildə PTT proqramı çərçivəsində görülmüş tədbirlərin xülasəsi

Bundan əlavə, biz 2017-ci ildən başlayaraq Azərbaycan Diplomatik Akademiyası (ADA) ilə əməkdaşlığımızı çərçivəsində "Capstone" layihəsini həyata keçiririk. ADA tələbələri ilə birgə həyata keçirilən tədqiqat layihələrimizdən biri "Alternativ yanacaq" və "Alternativ xammal" adlı tədqiqat layihələri olmuşdur. Bu cür layihələr təhsil ocaqlarının potensialının artırılmasına və iqtisadi/ekoloji problemlərin praktiki həll yollarını tapmağa kömək edir.

NORM-un müvəffəqiyyət tarixçəsi - Ustalar Klubu

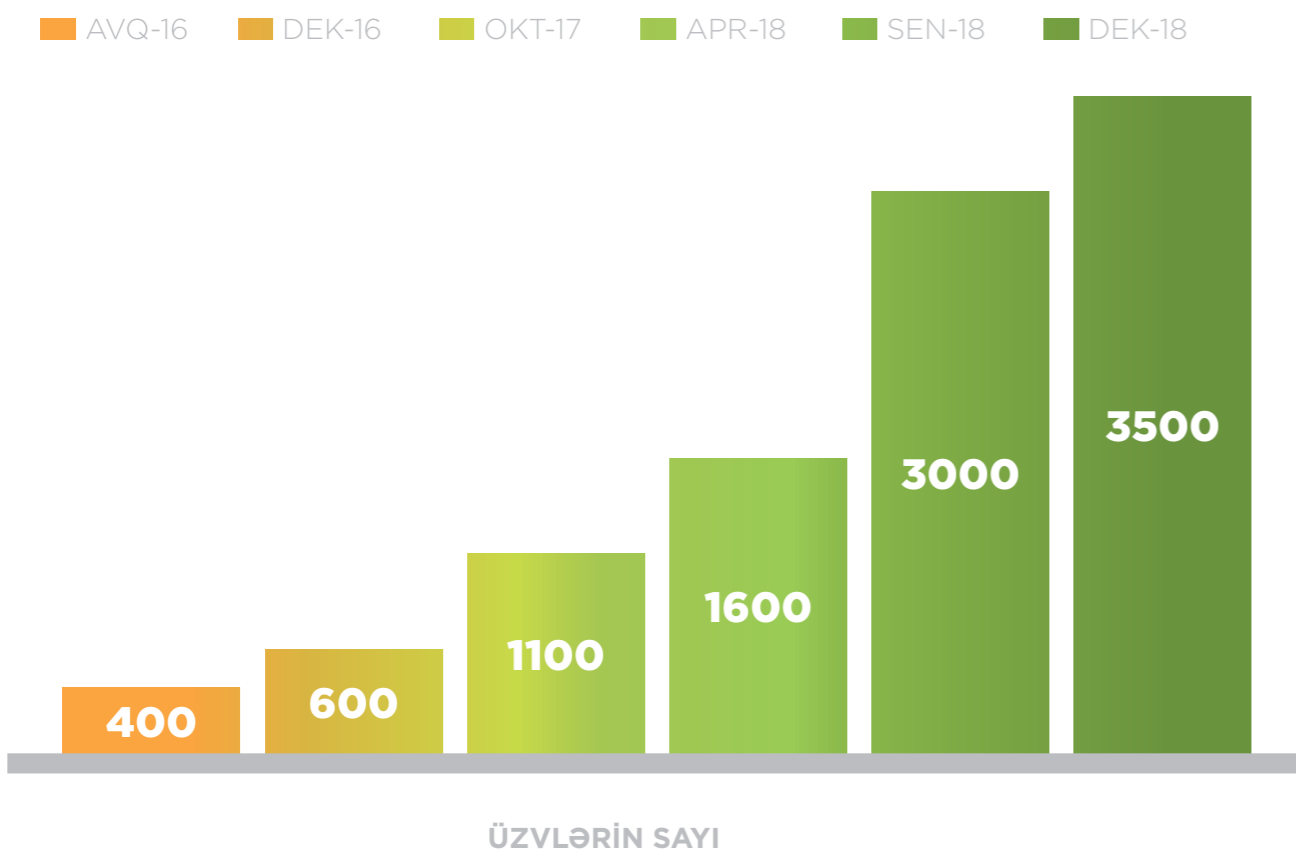
Ustalar Klubu 2016-cı ildə NORM tərəfindən təsis edilmişdir. Bu Klubun əsas məqsədi inşaat sahəsində çalışan ustaların bilik və bacarıqlarını artırmaqdır. Bu məqsədlə, ustalara NORM-un məhsulları, sement və sement komponentləri, sementin mineral əlavələri, eləcə də istifadə məqsədinə uyğun olaraq düzgün sement proporsiyalarının seçilməsi, sementin düzgün istifadə qaydaları və mövsümə görə nəzərə alınmalı məqamlar haqqında ətraflı məlumat təqdim olunur.

Klubun fəaliyyətini daha da effektiv təşkil etmək, eləcə də klubun üzvləri ilə daha sıx əlaqə təmin etmək üçün bölgələrə ustaların səfirləri və konsulları təyin edilmişdir. Hazırda 45 səfir və konsulumuz var.

Son 2 il ərzində respublikanın Bakı, Quba, Qəbələ, Gəncə, Mingəçevir, Kürdəmir və Masallı kimi müxtəlif şəhər və rayonlarında həm təcrübəli, həm də cavan ustalar üçün texniki dəstək işçilərinin iştirakı ilə 44 məlumatlandırıcı təlim kursu təşkil olunmuşdur. Yarandığı gündən etibarən hər bir tədbir silsiləsində təxminən 1500 usta iştirak etmişdir.

Klub üzvlərinin sayı sabit şəkildə artır və hazırda 3500 nəfərə çatmışdır.

Ustalar Klubunun üzvləri

8.1 YERLİ İCMALARA TƏSİRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ VƏ İDARƏ EDİLMƏSİ

Əsas fəaliyyətimizin miqyasını və mahiyyətini nəzərə alaraq, əməliyyatlarımızın potensial təsirlərinin təbiətini, gücünü və əhəmiyyətini anlamaq bizim üçün çox vacibdir. Ekoloji və Sosial Təsirin Qiymətləndirilməsi əsasında biz yerli icmalara əməliyyatlarımızın potensial sosial təsirlərini ölçdük və qiymətləndirdik, həmçinin sosial və iqtisadi şəraitlərə dair ətraflı məlumatları, eləcə də cəmiyyətin inkişaf ehtiyacları və prioritetləri barədə məlumatları əldə etdik.

Biz rəsmi və qeyri-rəsmi görüşlər, yazışmalar və digər mexanizmlər vasitəsilə yerli cəmiyyət üzvləri ilə ünsiyyəti qurur və onlar tərəfindən qaldırılan trafik, səs-küy, sağlamlıq və təhlükəsizlik, məşğulluq, təhsil və infrastruktur kimi mövzulara yüksək həssaslıqla yanaşıırıq.

Şəkil 9. Sosial-iqtisadi təsirlərin idarəedilməsinin prioritet istiqamətləri

YERLİ KADRLARIN İŞƏ QƏBUL EDİLMƏSİ VƏ MÜVAFIQ HALLARDA YERLİ PODRATÇILARIN CƏLB EDİLMƏSİ

MƏNFİ TƏSİRLƏRİ ZAMANINDA AŞKAR ETMƏK VƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏK ÜÇÜN YERLİ İCMA NÜMAYƏNDƏLƏRİ İLƏ YAXIN VƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏLƏRİN QURULMASI

CƏMIYYƏT TƏRƏFİNDƏN ŞİKAYƏTLƏRİ (MƏS. EMİSSİYALAR, SƏS-KÜY VƏ SAİR. HAQQINDA) VAXTINDA TOPLAMAQ MƏQSƏDİLƏ RƏSMİ VƏ QEYRİ-RƏSMİ ŞİKAYƏT MEXANİZMLƏRİNİN TƏTBİQİ VƏ TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ

NORM-UN FƏALİYYƏT NƏTİCƏLƏRİ VƏ ƏSAS TƏSİRLƏRİ HAQQINDA MƏLUMATLARIN ŞƏFFAFLIĞININ TƏMİN EDİLMƏSİ

MÜMKÜN HALLARDA YERLİ İCMALARA QEYRİ-MALİYYƏ YARDIMININ (İANƏLƏRİN) GÖSTƏRİLMƏSİ

Gələcək perspektivlər

Biz sosial fəaliyyətimizi genişləndirmək və yerli icmaların inkişafına dəstəyi gücləndirməyi planlaşdırırıq. Bundan əlavə, sosial fəaliyyət nəticələrimizi və cəmiyyətdə müsbət dəyişiklikləri daha dərinlən müəyyən etmək məqsədilə, biz investisiyalarımızın Sosial Dəyərini hesablamağı nəzərdən keçiririk.

NORM

İŞ YERİNDƏ SAĞLAMLIQ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK

NORM-da fəaliyyət göstərən hər kəsin təhlükəsizliyi Şirkətin bir nömrəli prioritetidir. Fəaliyyətimiz Əməyin Təhlükəsizliyi və Sağlamlıq (ƏTS) üzrə yerli qanunvericilik, həmçinin əmək sahəsində beynəlxalq standartların və peşə sağlamlığı və təhlükəsizliyi üzrə təlimatların tələblərinə uyğun aparılır.

Peşə sağlamlığı və təhlükəsizliyi sahələrində fəaliyyətimizi tənzimləyən əsas normativ sənədlər Əməyin mühafizəsi haqqında qanun və Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsidir. Bu sənədlər istehsalatda baş vermiş bədbəxt hadisələrin təhqiqi və uçota alınması zamanı əməl etdiyimiz prosedurları, həmçinin planlama, tikinti və digər əməliyyatlar zamanı tələblərə uyğunluğu əhatə edir.

Yerli qanunvericiliyə əsasən sement istehsalının “potensial təhlükə” yaradan bir sahə olmasını nəzərə alaraq, NORM bütün fəaliyyətlərini peşə sağlamlığı və təhlükəsizliyi üzrə (OHSAS) 18001:2007 standartına uyğun şəkildə aparır. Tələblərə uyğunluq və davamlı təkmilləşməni təmin etmək məqsədilə, hər il NORM kənar audit tərəfindən yoxlanılır.

NORM-un 2016-cı ildə hazırlanmış KSƏTƏM üzrə siyasəti Şirkətin Sağlamlıq və Təhlükəsizlik sisteminin mühüm hissəsidir. Hər il nəzərdən keçirilən siyasət sonuncu dəfə 2018-ci ildə yenilənmişdir. Şirkətin davamlı təkmilləşmə yanaşmasını təmin etmək məqsədilə növbəti nəzərdən keçirmə 2019-cu ildə həyata keçiriləcək.

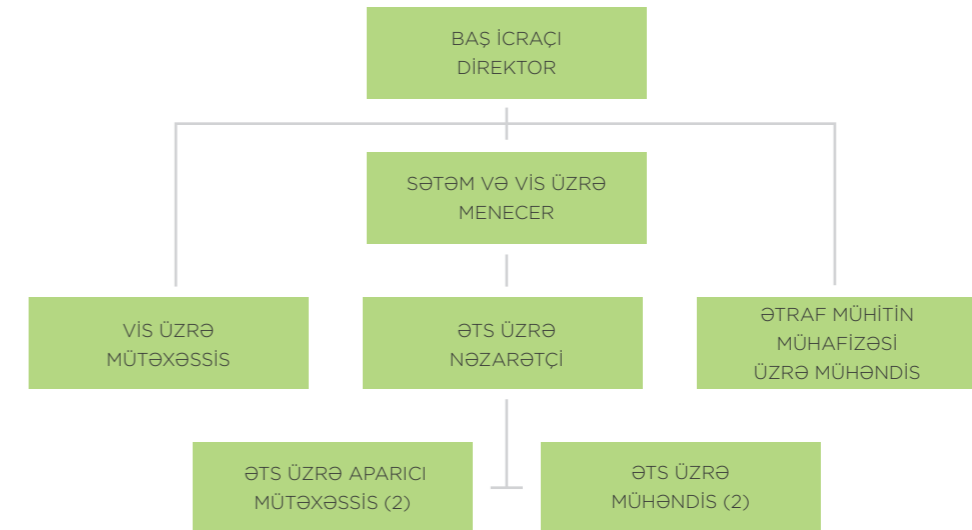
NORM-un bütün əməkdaşları Şirkətin **Altı Qızıl Qaydasına** riayət etməlidirlər.

- Fərdi mühafizə vasitələri (FMV) ilə bağlı qaydalara hər zaman əməl olunmalıdır
- Qapalı məkanda və ya hündürlükdə aparılan işlər, o cümlədən, enerjinin istifadəsi, yaşıllaşdırma və isti yayma ilə bağlı işlər yalnız xüsusi icazə ilə aparılmalıdır
- “Təqib etmə-kilitləmə”⁸ üzrə prosedur və təlimatlara əməl olunmalıdır
- Spirtli içkilər yaxud oxşar təsirə malik maddələrin təsiri altında işləmək qəti qadağandır
- Təhlükəsizlik qaydalarına əməkdaşlar tərəfindən əməl olunmalıdır və digərləri tərəfindən qayda pozuntularının qarşısı alınmalıdır
- Hər hansı zərər və ya hadisə barədə dərhal məlumat verilməlidir

SƏTƏM ilə bağlı məsələlərin idarəedilməsi VİS və SƏTƏM departamenti tərəfindən həyata keçirilir.

⁸ Lockout-tagout (LOTO)

Şəkil 10. SƏTƏM və VİS departamentinin strukturu

Şirkətin ƏTS fəaliyyəti hər gün Hərəkətlərin İznilməsi Sistemi (HİS) vasitəsilə monitoring olunur. ƏTS ilə bağlı bütün məsələlər və göstəricilər müntəzəm şəkildə texniki fəaliyyətə dair yığıncaqlarda müzakirə olunur. Hər hansı uyğunsuzluq aşkar olunarsa, həmin uyğunsuzluğa dair hesabat hazırlanır və gələcəkdə baş verə biləcək hadisənin qarşısını almaq məqsədilə köklü səbəblərinin təhlili ilə yanaşı nöqsanların aradan qaldırılması üçün tədbirlər görülür. NORM sağlamlıq və təhlükəsizlik üzrə aşağıdakı göstəriciləri daim nəzarət altında saxlayır:

- Ölüm hadisəsi
- Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi ilə nəticələnən xəsarət
- Əmək qabiliyyətinin ömürlük itirilməsi ilə nəticələnmiş zədə hadisələri
- Ciddi xəsarət ilə nəticələnə biləcək hadisələr
- Ciddi zərərle nəticələnən hadisələr
- İlk tibbi yardımın göstərilməsini tələb edən hadisələr
- Təhlükəli davranış/şərait

Sağlamlıq və təhlükəsizliklə bağlı risklərin hadisənin baş verməsindən əvvəl qiymətləndirilməsi, idarə edilməsi və minimallaşdırılması məqsədilə hər bir göstərici üçün Əsas Effektivlik Göstəriciləri (ƏEG-lər) hər ay izlənir və onlar barədə rəhbərliyə məlumat verilir.

Cədvəl 21. Sağlamlıq və təhlükəsizlik üzrə göstəricilər

Sağlamlıq və təhlükəsizlik üzrə göstəricilər	2016	2017	2018
Cəmi ölüm hadisələri	0	0	0
Zədələnmələrin ümumi sayı, o cümlədən	15	8	3
Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi ilə nəticələnən zədələrin sayı	4 ⁹	2	0
Peşə xəstəlikləri səbəbindən itirilmiş iş günlərinin sayı	0	0	0
Xəsarət və ya qəza nəticəsində itirilmiş günlərin sayı	40	30	0
Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi ilə nəticələnən zədələrin əmsalı (1000000 iş saati üzrə)	7.52	4.02	0
Ölüm halları əmsalı (hər 10000 işçi üzrə)	0	0	0
Peşə xəstəlikləri əmsalı (1000000 iş saati üzrə)	0	0	0
İtirilmiş iş günlərinin əmsalı (1000000 iş saati üzrə)	75.21	60.41	0
Hadisələrin tezlik əmsalı (hər 1000 işçi üzrə)	50	27.68	10.45
Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi ilə nəticələnən zədələrin tezlik əmsalı (1000 işçi üzrə)	13.3	6.92	0
Hadisələrin ağırlıq əmsalı (hər bir qəza nəticəsində itirilmiş iş günlərinin sayı)	10	15	0

Biz əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi ilə nəticələnən zədə hadisələrini sıfıra endirmək niyyətindəyik. 2018-ci ilin sonunda, artıq 394 gün ərzində Şirkətin öz əməkdaşları arasında xəsarət nəticəsində əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi hadisəsi baş verməmişdir. 2018-ci ildə bu göstərici 500 000 işçi saatına sıfır olmuşdur. Yeganə hadisə 2018-ci ilin iyun ayında baş vermişdir. Bu hadisə ilkin yardımın göstərilməsini tələb etmiş, lakin əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsi ilə nəticələnməmişdir.

Enerji təhlükəsizliyi göstəricilərini təhlil etmək və elektrik enerjisinin paylanması və ötürülməsi məntəqəsinin tələb olunan qorunma səviyyəsini yeniləmək imkanını yaratmaq məqsədilə biz qısa qapanmaların təhlilini ("arc flash study") aparmağa başlamışıq.

Əməliyyatların aparılması zamanı riskli və təhlükəli avadanlıqlardan istifadə edilməsini nəzərə alaraq, "Təqib etmə-kilitləmə" proseduru tətbiq etməyə başladıq. LOTO prosedurları öz əməkdaşlarımızın və üçüncü tərəf əməkdaşlarının məruz qaldığı potensial təhlükələri müəyyən etməyə və təcrid etməyə imkan yaradır.

⁹ Azərbaycan Respublikasının Dövlət Əmək Müfəttişliyinə (ARDƏM) təqdim olunmuş hesabatlarda cəmi iki əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə nəticələnən hadisə göstərilmişdir. Bu fərqi səbəbi NORM-un daxili təsnifat və metodologiyasının ARDƏM-in əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə nəticələnən hadisələrin hesablanmasına yanaşmasından fərqli olmasıdır.

Biz anlayırıq ki, ƏTS üzrə yüksək nəticələrə nail olunması üçün rəhbərliyin iştirakı vacibdir. Bu səbəbdən biz "Əraziyə Səfər və Monitoring" proqramını işləyib hazırladıq. Hər hansı təhlükəli davranış aşkar edildikdə, təhlükəsiz iş mühitinin təşviqi üçün Təhlükəsizlik Müşahidə Kartlarından (Safety Observation and Conversation) istifadə edilir. Müşahidə Kartları bütün əməkdaşları və podratçıları əhatə edir.

NORM, ƏTS ilə bağlı bütün müşahidələr və şikayətlərin tez bir zamanda həll edilməsinin davamlı təkmilləşmə üçün çox vacib bir ƏEG olmasını hesab edir. Müşahidə Kartların tərtibi prosesi və ƏTS üzrə səfərlər zamanı edilən müşahidələr və aşkar edilmiş məsələlərin statusu aşağıdakı Şəkil 11-də təqdim edilir. ƏTS ilə bağlı bütün müşahidə olunan məsələlər 2018-ci ildə nəzərdən keçirilmiş, 81.4%-i hesabat ilində həll edilmişdir.

Şəkil 11. ƏTS üzrə müşahidələrin nəticələri

Qarşılaşdığımız çətinliklərdən biri podratçı işçilərin ƏTS mədəniyyəti haqqında bilik səviyyəsinin aşağı olmasıdır. Onların bilik və bacarıqlarının artırılması məqsədilə biz üçüncü tərəf əməkdaşları üçün ƏTS üzrə icbari təlimlər keçirik.

9.1 PEŞƏ SAĞLAMLIĞI VƏ TƏHLÜKƏSİZLİKLƏ BAĞLI RİSKLƏR

Fəaliyyətimizin xarakterini nəzərə alaraq, tətbiq etdiyimiz peşə sağlamlığı və təhlükəsizliyin idarə edilməsi sistemi altı əsas risk növünü əhatə edir.

Şəkil 12. Risklərin əsas növləri

✓	SIKLONDA TIXANMALARIN ƏL İLƏ TƏMİZLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RİSKLƏR
✓	YANĞIN VƏ PARTLAYIŞ
✓	QAPALI YERLƏRDƏ APARILAN İŞLƏR
✓	TOZ VƏ VİBRASIYA
✓	XAMMAL VƏ HAZIR MƏHSULUN DAŞINMASI İLƏ BAĞLI RİSKLƏR
✓	HÜNDÜRLÜKDƏ APARILAN İŞLƏR

ƏTS üzrə əsas risklərdən biri siklonda tıxanmaların əl ilə tənzimlənməsidir. Bu səbəbdən, xüsusi iş qaydalarının və icazə sisteminin tələblərinə riayət olunma kimi müvafiq riskin idarə edilməsi prosedurlarına əməl etmək vacibdir. Hadisələrin baş verməsi riskini azaltmaq üçün işçilər alüminium örtüklü xüsusi Fərdi Mühafizə Vasitələrindən FMV-lərdən istifadə edirlər. Siklonda tıxanmaların təmizlənməsi ilə bağlı risklərin gələcəkdə daha da azaldılması məqsədilə, NORM prosesin avtomatlaşdırılması və tıxanmanın təhlükəsiz və effektiv təmizlənməsi üçün "CARDON Build-Up & Blockage Clearing" sistemini tətbiq etməyi planlaşdırır.

ƏTS üzrə ikinci risk əsasən soba xəttində baş verə biləcək yanğın və partlayış təhlükəsidir. NORM yüksək standartlara uyğun olaraq inşa edilmiş müasir sement zavodudur və onun istehsal proseslərinin böyük hissəsi avtomatlaşdırılmışdır. Lakin, maye qazın saxlanması və daşınması yanğın və partlayış riskini yarada bilər. Bu səbəblərə görə, biz maye qazla olan silindrlərin uyğun şəkildə işlədilməsi, daşınması və istifadə edilməsini təmin etməyə çalışırıq. 2018-ci ildə biz xüsusi maye qaz anbarını inşa etdik və onun təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə avtomatlaşdırılmış suvarma sistemi, yanğın siqnalizasiya sistemləri quraşdırılmış və yanğın təhlükəli işlərin aparılması üçün müvafiq tədbir prosedurları həyata keçirilmişdir.

ƏTS üzrə üçüncü risk qapalı yerlərdə (xüsusilə siloslarda) təmir və ya təmizlik işlərinin aparılmasıdır. Hadisələrin yaranma riskini azaltmaq məqsədilə, NORM, bu sahədə ixtisaslaşan podratçıları işə götürür və əməkdaşlara bu sahə üzrə xüsusi təlimlər keçirir.

NORM hadisənin baş verməsi riski ilə yanaşı, peşə xəstəliklərinin potensial mənfi təsiri barədə də xəbərdardır. Sement istehsalı sahəsində peşə xəstəliklərinə tozla bağlı respirator xəstəliklər və səs-küy və vibrasiya səbəbindən eşitmə qabiliyyətinin itirilməsi daxildir. Vibrasiya və tozun yaranmasının qarşısını almaq risk olmasına baxmayaraq, NORM bu riskləri minimuma endirmək üçün müasir və yüksək keyfiyyətli avadanlıqdan istifadə edir. İstehsal prosesinin müəyyən sahələrində yüksək toz səviyyəsinin müəyyən edilməsi və onun qarşısını almaq məqsədilə filtrlərin əvəz edilməsi kimi texniki xidmətin davamlı şəkildə göstərilməsi ən vacib ehtiyat tədbiridir. Sulu yanğın söndürmə sistemi yüksək riskli istehsalat sahələrində quraşdırılmışdır. Bundan əlavə, səs, toz və vibrasiyanın qarşısını almaq üçün biz əməkdaşları uyğun FMV-lərlə (əleyhqaz və qoruyucu qulaq tıxacı) təmin edirik. İşçilərin sağlamlığı üçün təhlükə yaradan amilləri müəyyən etmək məqsədilə NORM iş yerlərini yoxlamaq üçün müntəzəm şəkildə tədbirlər keçirir, tənəffüs sistemi və eşitmə ilə bağlı qüsurların müayinəsi daxil olmaqla əməkdaşlar üçün müntəzəm tibbi yoxlamalar təşkil edir.

Xammal və yekun məhsulun daşınması ilə bağlı ƏTS riskləri logistika əməliyyatlarının təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə mütəmadi qaydada aparılan narkotik maddə və alkoqol testi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır. Nəqliyyat vasitələrinin sürəti və yerləşdiyi yeri müəyyən etmək üçün GPS monitorinq aparılır.

Hündürlükdə işlərin aparılmasından əvvəl, biz işin uyğun şəkildə planlaşdırılması, nəzarət edilməsi və lazımı bacarıq, bilik və təcrübəyə malik işçilər tərəfindən aparılmasını təmin edirik. Mümkün olduqda uzunmüddətli iş platformaları, hündürlükdən düşmə təhlükəsini aradan qaldırmaq üçün işə qəza çıxışı platformaları quraşdırılır.

Aşkar olunmuş risklər, onların yaranma sahələri və NORM tərəfindən həyata keçirilmiş risk azaltma tədbirlərinə dair daha ətraflı məlumat **Cədvəl 22-də** təqdim edilir.

Cədvəl 22. Əsas təhlükəli amillər üzrə risklərin qiymətləndirilməsi və gələcək perspektivlər

ƏSAS TƏHLÜKƏLİ AMİLLƏR	AŞKAR OLUNMUŞ YÜKSƏK RİSKLİ SAHƏLƏR /PROSESLƏR	TƏTBİQ EDİLƏN/PLANLAŞDIRILAN PROFİLAKTİK TƏDBİRLƏR
Açıq mənbələrdən yaranan toz, səs, vibrasiya	Konveyerlər	Yüksək effektivliyə malik torbalı filtrlərin istifadə edilməsi
	Qırıqılar	Sulu yanğıın söndürmə sisteminin quraşdırılması
Qapalı yer (məs. siklonda tıxanma, torbalı filtr, sement dəyirmanı, qırıcı, sobada, siloda və digər avadanlıqda refraktorun dəyişdirilməsi)	Siklon	Uyğun FMV; işin aparılmasına icazə; daxil olmaqdan əvvəl ventilyasiya, təmizlik və işıqlandırmanın təmin edilməsi
	Sobada refraktorun dəyişdirilməsi	Uyğun FMV-lərin istifadə edilməsi, daxil olmaqdan əvvəl təmizlik və işıqlandırma; hörgü maşınının istifadə edilməsi
	Silo	Uyğun FMV-lərin istifadə edilməsi; daxil olmaqdan əvvəl ventilyasiya, təmizlik, işıqlandırma; silonun təmizlənməsi ilə məşğul olan podratçı ilə müqavilənin bağlanması
Yanğıın və partlayış	Soba	Yüksək keyfiyyətli avadanlığın istifadə edilməsi; tam avtomatlaşdırılmış proses
	Maye qazın saxlanıldığı sahə	Maye qazın uyğun şəkildə saxlanması və nəql edilməsi
	Anbar	Avtomatlaşdırılmış sulu yanğıın söndürmə sistemi; siqaret çəkmə sahələrinin aradan qaldırılması; yanğıın təhlükəli işlərin aparılmasına xüsusi icazələrin verilməsi
Digər	Nəql edilmə	Mütəmadi olaraq aparılan narkotik maddə və alkoqol testi; bütün nəqliyyat vasitələrinin GPS vasitəsilə izlənməsi
	Hündürlükdə aparılan işlər	İş və qəza çıxışı platformalarının quraşdırılması; işlərin aparılmasına icazələr; işçi heyəti üçün müntəzəm olaraq aparılan təlimlər
	Elektrik enerjisinin istifadə edilməsi	Enerji panellərinin markalanması; təhlükəsiz avadanlığın istifadə edilməsi; uyğun FMV-lərin istifadə edilməsi; işçi heyəti üçün müntəzəm olaraq aparılan təlimlər
	Siklonun təmizlənməsi	Uyğun FMV-nin istifadə edilməsi; işlərin aparılmasına icazə
	Liftlər, daşıma qayışı	Düşən və hərəkət edən obyektlərdən uzaqlaşma; uyğun FMV-lərin istifadə edilməsi

Gələcək perspektivlər

Apardığımız əməliyyatlar əməkdaşlarımızın təhlükəsizliyi üçün müəyyən risklər yaradır. Bu səbəbdən ƏTS-in idarə edilməsi fəaliyyətimizin ən vacib sahələrindən biri hesab olunur, belə ki, bu, əsas fəaliyyətimizə, nüfuzumuza və maraqlı tərəflərlə münasibətlərimizə təsir göstərə bilər. ƏTS-in idarə edilməsini inkişaf etdirmək və aşkar olunmuş riskləri tam aradan qaldırmaq üçün biz tələb olunan təkmilləşdirmə işləri üzərində çalışmağa davam etmək niyyətindəyik. Biz həmçinin fotoelektrik paneldə iş zamanı fotoelektrik batareyaların istifadə edilməsi vasitəsilə əldə olunan elektrik cərəyanı kimi elektrik enerjisi ilə bağlı potensial risklərlə üzləşirik. Bu potensial riskləri aradan qaldırmaq üçün, biz təhlükəsizliklə bağlı riskləri və texniki xidmətin göstərilməsi vaxtını azaldacaq elektrik açarın (visual cut-off switch) quraşdırılmasını planlaşdırırıq. Açarın quraşdırılması prosesi artıq başlayıb və 2019-cu ilin avqust ayının sonuna qədər başa çatdırılacaq.

BİLİRDİNİZMİ?

İqlim dəyişikliyi davam edərsə, XXI əsrin sonuna qədər, Yer kürəsində yaşayış şəraiti yüksək istilik və nəmlik səbəbindən insan üçün yararsız ola bilər. *

* WWF, 2019

NORM-un cavabı

Atmosfer temperaturunun artması və əlaqədar proseslərdə dəyişikliklər antropogen istixana qazlarının atmosfərə atılmasına səbəb olur. Biz iqlim dəyişikliyinə təsirlərini məhdudlaşdırmaq üçün atmosferdə karbon qazının ümumi miqdarının azaldılmasının zəruri olduğunu anlarıq. Bu səbəbdən biz global və yerli səviyyədə olan öhdəliklərimizi yerinə yetirmək üçün karbon emissiyalarının idarə olunması üzrə strategiyamızı mütəmadi nəzərdən keçiririk, eləcə də müasir və səmərəli istehsalat üsullarını tətbiq edirik. 2016-cı ildən etibarən istehsal olunmuş bir ton məhsulun həcminə görə 5% birbaşa və 33% dolayı istixana effekti yaradan qazların emissiya səviyyəsinin azalmasına nail olmuşuq. Biz alternativ yanacaqlar və alternativ xammalların istehsalatda istifadə olunması üçün imkanları araşdırmaqla, eləcə də mütəmadi monitoring və karbon qazının tutulması, utilizasiyası və saxlanması (CCUS) üzrə proqramları nəzərdən keçirməklə, İEYQ emissiyalarını azaltmaqda davam etməyi planlaşdırırıq.

NORM

**EKOLOJİ
FƏALİYYƏTİN
İDARƏEDİLMƏSİ**

NORM olaraq, biz Şirkətimizin Azərbaycanın tikinti və infrastruktur layihələrinin inkişafına verdiyi töhfə ilə qürur duyuruq. Eyni zamanda, biz yalnız istehsalat prosesinin deyil, həmçinin məhsullarımızın bütün həyat sikli dövründə ətraf mühitə təsirlərini anlayırıq. Xammalın hasilatı və nəql edilməsindən yekun məhsulların istifadəsinə qədər, biz ortaya çıxan nəticələri və xüsusən də ətraf mühitə mənfi təsirləri azaltmağa çalışırıq. Şirkətimizin yarandığı gündən etibarən bu məsələlərin həlli bizim üçün prioritetdir.

NORM-da ətraf mühitin idarə olunması müvafiq qanunlar, həmçinin Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin qərarları, 2012-ci ildə qəbul edilmiş KSƏTƏM üzrə daxili siyasət və ISO 14001 standartları ilə nizamlanır. Bu siyasət 2016-cı ildə yenilənmişdir və ən son qlobal təcrübələri əks etdirmək üçün 2020-ci ildə yenidən nəzərdən keçiriləcəkdir.

10.1 ƏTRAF MÜHİT SAHƏSİNDƏ FƏALİYYƏT

Biz ətraf mühit sahəsində fəaliyyətimizi davamlı şəkildə təkmilləşdirmək niyyətindəyik. Hər il rəhbərlik tərəfindən müvafiq məqsədlər müəyyən edilir və onların icrasına və irəliləyişin izlənməsinə görə məsuliyyət daşıyan müvafiq bölmələrə ötürülür. Hal-hazırda ünvanlamağa çalışdığımız prioritet məsələlər alternativ yanacaqdan istifadə, həmçinin istehsalat prosesində istilik enerjisinin istehlakıdır.

Ətraf mühitlə bağlı əsas risklərin və əlaqəli imkanların müəyyən edilməsi

Biz hesab edirik ki, ətraf mühitlə bağlı məsələlər xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Risklər və xarici təhlükələr, əsas biznes funksiyalarını və müvafiq təsirləri müəyyən edən Biznesin Davamlılığı Planı çərçivəsində təhlil edilir. Zavodumuza ən yaxın yaşayış sahəsi olan "Ümid" qəsəbəsindən 1000 metr uzaq məsafədə yerləşdiyimiz üçün hesab edirik ki, yerli əhalinin sağlamlığı və təhlükəsizliyinə göstərilən mənfi təsirlər baxımından mövqeyimiz əlverişlidir.

10.2 İQLİM DƏYİŞİKLİYİNƏ TƏSİR

NORM olaraq biz anlayırıq ki, sement istehsalı intensiv enerji tükədən və iqlim dəyişikliklərinə mənfi təsir göstərən bir sahədir. Bu səbəbdən, NORM-un əsas məqsədlərindən biri olan iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə biznes strategiyamıza inteqrasiya edilmişdir. Biz dövlətimizin Paris İqlim Sazişinin şərtlərinə əməl edərək istixana effekti yaradan qazların (İEYQ) emissiyaları həcmnin 2030-cu ilədək başlanğıc ili ilə müqayisədə 35% aşağı salmaq niyyətində olduğundan xəbərdarıq. Biz İEYQ emissiyalarını azaldaraq bizim üzərimizə düşən qlobal və yerli öhdəlikləri yerinə yetirməyə çalışırıq. Biz anlayırıq ki, iqlim dəyişikliyinə zərərli təsiri azaltmaq üçün alternativ enerji mənbələrinin və enerjini qənaətlə işlədən sistemlərin tətbiq edilməsindən savayı karbon qazının atmosferdə məcmu həcmi azaldılmalıdır. Zərərli emissiyaların minimuma endirilməsi və əhalinin, eləcə də, ətraf mühitin qorunması NORM-un ən əsas prioritet məsələlərindən biridir. Bu səbəbdən biz mənfi ekoloji təsirləri azaltmaq məqsədilə yeni strategiya və texnologiyaların araşdırılması və Karbon qazının tutulması, utilizasiyası və saxlanması (CCUS) texnologiyasının gələcəkdə istifadə edilməsini nəzərdən keçiririk.

Karbon qazının emissiyası iki mənbədən - texnoloji emissiyalar kimi tanınan klinker istehsalı və soba xətlərində lazımi istilik səviyyəsini təmin etmək məqsədilə yanacağın yandırılmasından yaranır.

Emissiyaların böyük hissəsinin əhəng daşının yandırılmasından irəli gəldiyi üçün biz sementin klinker faktorunu azaltmağa çalışırıq. Sement növlərinin ikisi (Klass A və B) üçün biz istehsal olunan sementin dayanıqlılığına və gücünə xələl yetirmədən klinker faktorunu əhəmiyyətli dərəcədə azalda bildik.

2030-cu ilə qədər Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə və Beynəlxalq Enerji Agentliyinin tövsiyələrinə riayət etmək üçün, biz istehsal olunan hər üç sement sinifləri üzrə klinker faktorunu azaltmaq öhdəliyini öz üzərimizə götürmüşük. İstehsal etdiyimiz sementin bir növünün (Sinif B) klinker faktoru artıq uyğun səviyyəyə yaxınlaşır. Sinif A və Sinif C-də klinker faktorunun aşağı salınması üçün aparılan tədqiqat və inkişaf tədbirləri isə davam edir.

Cədvəl 23. Sement növlərinin klinker faktoru

	2016	2017	2018
KLASS A	83.5%	75.3%	76.6%
KLASS B	72.3%	65.5%	64.7%
KLASS C	88.3%	88.7%	87.0%
ORTALAMA KLİNKER FAKTORU	82.4%	78.6%	78.2%

İki sement məhsulumuzun klinker faktorunun optimal səviyyəsini araşdıraraq və ona nail olaraq, biz lazımı temperaturu saxlayıb soba xəttinin isidilməsi zamanı karbon qazı emissiyalarını azaltmağa çalışırıq.

Bundan əlavə, NORM müasir yandırma texnologiyalarından istifadə edir və zərərli qaz emissiyalarının azaldılması üzrə qaydalara (Azərbaycan Respublikasının Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında qanunu və Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə qətnamə) uyğun olaraq fəaliyyət göstərir. Təbii qazın yandırılmasının ətraf mühitə təsiri klinker istehsalında istifadə edilən digər yanacaq növlərinin (məsələn, neft koksu) təsirindən daha aşağıdır. Bu səbəbdən, təbii qazdan istifadə atmosfərə buraxılan zərərli tullantıların səviyyəsini icazə verilən maksimal səviyyedən aşağı saxlamağa imkan yaradır.

2018-ci ildə biz il ərzində təxminən 108 milyon kubmetr təbii qaz yandıraraq cəmi emissiyaların 27%-ə bərabər 232 min ton karbon qazını havaya buraxdıq. Klinker istehsalında 70%-lik artım nəticəsində 2016-cı və 2017-ci illər ərzində ümumi karbon qazı emissiyalarının əhəmiyyətli dərəcədə artmasına baxmayaraq, əməliyyatların başlamasından etibarən biz bir vahid üzrə karbon qazı emissiyasını 1 ton sement üçün 598 kiloqramdan 564 kiloqrama azaldıq.

Dekarbonizasiyanın uzunmüddətli strategiyamızın ən əsas hissəsi olmasını nəzərə alaraq biz Beynəlxalq Enerji Agentliyinin Dayanıqlı İnkişaf Strategiyasına əsasən emissiya səviyyəsini 1 ton sement üçün 0.51 tondan daha az emissiya səviyyəsinə çatdırmaq üçün həll yolları axtarmağa davam edəcəyik.

Cədvəl 24. Hesabat dövrü ərzində NORM-un karbon qazı emissiyası (birbaşa və dolayı)¹⁰

İEQ emissiyaları	2016	2017	2018
SPESİFİK BİRBAŞA CO ₂ EMİSSİYASI (KİLOQRAM / TON SEMENT MƏHSULU)	599	572	569
SPESİFİK DOLAYI CO ₂ EMİSSİYASI (KİLOQRAM / TON SEMENT MƏHSULU)	76	53	51

Bundan əlavə, 2030-cu ilə qədər DİM-lərə nail olmaq üçün klinkerın maksimal qlobal istilik enerji tutumu bir ton üçün 3.3 QC kimi müəyyən edilmişdir. Enerji effektivliyi təşəbbüslərini həyata keçirərək NORM bu göstəricini qlobal səviyyədə məqsəd qoyulan səviyyedən aşağı - təxminən 1 ton klinker üçün 3.2 QC səviyyəsinə çatdırmışdır.

¹⁰ Ətraf mühit fəaliyyəti üzrə daha dolğun məlumat "Fəaliyyət üzrə məlumat" bölməsinin "Ekoloji Fəaliyyətin İdarəedilməsi" adlı alt bölməsində təqdim olunmuşdur. Performance Data section.

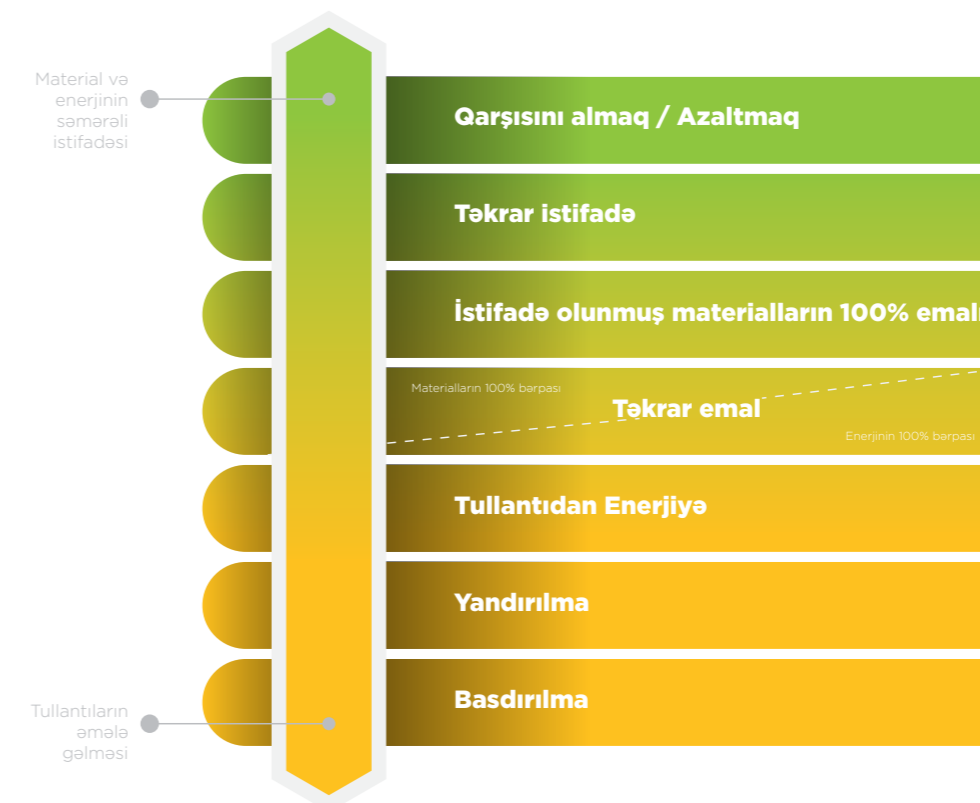
Son üç il ərzində istehsal olunan məhsulun bir vahidinə görə enerji istehlakı 21% azalaraq, 2018-ci ildə istehsal olunmuş sementin bir tonu üzrə 85 kVt/s səviyyəsinə çatdırılmışdır.

Cədvəl 25. NORM-da enerji istehlakı

Enerji istehlakı	2016	2017	2018
SPESİFİK ENERJİ İSTEHLAKI (KVT/S BİR TON SEMENT MƏHSULUNA GÖRƏ)	107	87	85
SPESİFİK BİRBAŞA ENERJİ İSTEHLAKI (QC/TON KLİNKER), İSTEHSALAT MƏQSƏDLƏRİ ÜÇÜN ¹¹	3.2443	3.2109	3.2344

Eyni zamanda, biz hesab edirik ki, alternativ yanacağın istehsalat prosesində istifadəsi təbii resursların qorunması, zərərli emissiyaların azaldılması, həmçinin yerli bələdiyyə və sənaye şirkətlərinin yaratdığı tullantılarla bağlı problemlərin həll edilməsi üçün vacib məsələlərdən biridir. Bu səbəbdən, biz sement istehsalatı prosesində təkrar emal konseptini tətbiq etməyi planlaşdırırıq. Təkrar emal konsepsiyası enerji və/və ya resursların bərpası və əsas yanacaq və xammalın istehlakında azalma məqsədilə tullantıların və ya ikinci dərəcəli materialların istehsalat prosesində istifadəsini əhatə edir. Sement istehsalı üçün yandırma sobaları təkrar emal üçün əlverişli şərait yaradır. Tullantıların və ya istehsalat tullantılarının azaldılması, emalı və ya təkrar istifadəsinin texniki və iqtisadi nöqtəy-nəzərdən əlverişli olmadığı təqdirdə, biz yandırılma və tullantıların basdırılması ilə müqayisədə ekoloji cəhətdən daha dayanıqlı olan həll yollarını təklif etməyi planlaşdırırıq.

Şəkil 13. Təkrar emal iyerarxiyası

¹¹ Bu göstəriciyə yanacağın yandırılması nəticəsində alınmış və klinkerın istehsalı üçün istifadə olunan enerji daxildir.

Biz regionda bazarın ilkin tədqiqatını apararaq əməliyyat zamanı karbon qazı emissiyalarını artırmayaraq alternativ enerji mənbəyi kimi istifadə edilə biləcək üç əsas tullantı növünü (yararsız şinlər, polietilen və plastik tullantılar) müəyyən etdik. Bundan əlavə, biz neft və qaz sənayesinin ətraf mühitə buraxdığı tullantılarının (məşəl qaz, qazılmış süxur hissəcikləri və neft şlamı) istehsalat prosesində alternativ yanacaq və xammal kimi yenidən emal edilməsi üçün böyük potensialın mövcud olduğunu müəyyən etdik. Ölkənin alternativ enerjini təmin etmək potensialını nəzərə alaraq NORM gələcək illərdə tam olaraq alternativ enerji istifadəsinə keçmək niyyətindədir.

Hesab edirik ki, bu yalnız təbii qazın istehlakımızda azalması ilə deyil, həmçinin neft və qaz sənayələrində karbon qazı emissiyasının azalması, eləcə də neftlə çirklənmiş torpaqlar üçün dövlət reabilitasiya proqramlarının dəstəklənməsi ilə nəticələnəcəkdir.

10.3 ATMOSFER ÇİRLƏNDİRİCİLƏRİ VƏ SƏS

Karbon qazı və digər istixana effekti yaradan qazların emissiyasından əlavə, biz toz, səs, NO_x, SO₂, CO, həmçinin ağır metallara nəzarət edərək və onları düzgün idarə edərək onların yaratdığı çirklənmənin qarşısını almağa çalışırıq. Havaya atılan emissiyaların 46 tullantı mənbəyi, o cümlədən konveyer və enerji generatorlarından yarandığını aşkarlamışıq. Tullantı mənbələrinin (məsələn, boşaltma və saxlanılma bunkerləri və nəqliyyat məntəqələri) əksəriyyətindən atılan emissiyaların əsas növü tozdur. Eyni zamanda, emissiya olunan kimyəvi maddələrin digər növləri əsasən soba xəttinin istifadəsi nəticəsində yaranır.

Davam edən texniki xidmət prosedurları çərçivəsində biz 45 tullantı mənbəyini sənayedə ən effektiv filtr növü hesab edilən yüksək keyfiyyətli torba filtrlərlə təchiz etdik. Boşaltma və nəql etmə səbəbindən yaranan əlavə tozun qarşısını almaq məqsədilə boşaltma bunkerində quru/soyuq su püskürtmə sistemlərindən istifadə edilir. Toz emissiyaları və kənar müdaxilələrin qarşısını almaq məqsədilə NORM-un xammal və qarışdırıcı anbarı bütün perimetri boyu çəpərlənmişdir.

Ağır metallardan başqa bütün kimyəvi maddələr Emissiyaların Monitoring Sistemi (EMS) vasitəsilə ölçülür. EMS-dən alınan məlumat hər ay toplanır və baş rəhbərliyə təqdim edilir. Bu strategiya emissiyalarla bağlı pozuntuları və onların köklü səbəblərini vaxtı-vaxtında aşkarlayaraq potensial problemləri, onların istehsalat avadanlıqlarına və/və ya ətraf mühitə əhəmiyyətli zərər vurmasından öncə həll etməyə kömək edir. Bundan əlavə, biz emissiyaların təhlili üzrə onlayn sistemimizin üçüncü tərəf yoxlamasını aparan və tüstü qazların emissiyalarının müstəqil monitorinq proqramını istifadə edən AZECOLAB ilə əməkdaşlıq edirik. 2018-ci ildə aparılmış təhlil tüstü qazlarının ölçülməsinin dəqiq və etibarlı şəkildə aparıldığını təsdiq etmişdir. Biz hesab edirik ki, bu cür mütəmadi qiymətləndirmələr nəzarət avadanlığının keyfiyyətini təmin etmək üçün vacib bir alətdir.

Şirkətimiz ərazimizdə yaranan bütün emissiyalar üzrə Azərbaycan hökuməti tərəfindən müəyyən edilmiş limitlərə riayət edir. Bundan əlavə, biz Avropa İttifaqının təlimatı və müəyyən etdiyi limitlərə əsasən toz və NO_x emissiyalarını azaltmaq və emissiya səviyyəsini müvafiq olaraq 0.3-227 mq/Nm³ və 145-2040 mq/Nm³ civarında (Sement sənayesi üçün Emissiyaların monitorinqi və hesabatçılığa dair təlimatda müəyyən edilmiş səviyyə) saxlamaq üçün daxili limit və hədəflər müəyyən etmişik. **Bölmə 13.5-də müvafiq cədvəldə** göstəriləndiyi kimi, 2018-ci ildən etibarən biz AZECOLAB-ın hesablamalarına əsasən ağır metal emissiyalarına nəzarət edirik.

Cədvəl 26. NORM-un istehsalat prosesləri səbəbindən havaya buraxılan çirkləndirici maddələr

Hava çirkləndiriciləri	2016	2017	2018
TOZ			
CƏMİ TOZ EMISSİYASI, TON/İL	80	143	154
SPESİFİK EMISSİYALAR, Q/TON KLİNKER	130	132	131
NO_x			
CƏMİ EMISSİYALAR, TON/İL	611	1,117	1,089
SPESİFİK EMISSİYALAR, Q/TON KLİNKER	962	1,033	929
UÇUCU ÜZVİ BİRLƏŞMƏLƏR / TETRAHİDROKANNABINOL¹²			
CƏMİ EMISSİYALAR, KQ/İL			594
SPESİFİK EMISSİYALAR, Q/TON KLİNKER			0.506

¹² Uçucu üzvi birləşmələr/Tetrahidrokannabinol 2018-ci ildən etibarən hesablanır.

10.4 SU İSTEHLAKI

NORM olaraq biz su istehlakını və nəticədə təbii su ehtiyatlarına göstərdiyimiz təsiri azaltmağa çalışırıq. Azərbaycan hökumətinin müəyyən etdiyi qanunvericilik göstərişlərinə riayət etməklə yanaşı, biz daim təkrar istifadə və təkrar emal variantlarını tədqiq edərək su istehlakını azaltmağa çalışırıq.

Biz aşağıda göstərilən əsas su istehlakı növlərini müəyyən etmişik:

- İstehsalat prosesi üçün istifadə edilən su (yəni qırıcı qurğu, xammal dəyirmanı, klinkerin soyudulması sistemi, sement dəyirmanı)
- Suvarma üçün istifadə edilən su
- İnzibati məqsədlər üçün istifadə edilən su

Bu sahələrin hər birində istehlak olunan su hər ay izlənilir, hər hesabat dövrünün sonunda müvafiq hədəflər müəyyən edilir və yaranan fərqlərin təhlili aparılır.

Suyun idarə edilməsi üzrə qoyulan hədəflərə nail olmaq üçün, biz çirkab sular üçün bioloji su təmizləyici qurğu quraşdırmışdıq. Bu su təmizləyici qurğunun gücü günlük 400 kubmetrdir. NORM-un çirkab sular üzrə orta göstəricisinin günlük 200 kubmetr olmasını nəzərə alaraq, qurğunun gücü kifayətdir. Su təmizləyici qurğu 2016-cı ildə quraşdırılmış və davamlı fəaliyyəti təmin etmək məqsədilə 2018-ci ildə təkmilləşdirilmişdir. Təmizlənmiş suyun hal-hazırda torpağa axıdılmasına baxmayaraq, yaxın gələcəkdə biz qapalı konsepsiyadan istifadə edərək təmizlənmiş suyu soyudulma və suvarma üçün yenidən istifadə etməyi və potensial olaraq emal etməyi planlaşdırırıq.

Aşağıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi, son üç ildə biz su səmərəliliyi ilə bağlı təşəbbüslər nəticəsində spesifik su istehlakının təxminən 46% azalmasına nail olmuşuq.

Cədvəl 27. Su istehlakı

Suyun idarə edilməsi	2016	2017	2018
CƏMI SU İSTEHLAKI, (MİN M ³)	121,100	104,020	92,890
SPESİFİK SU İSTEHLAKI, (L/TON SEMENT MƏHSULU)	131.6	85.4	71.3

10.5 TORPAQ VƏ BİOMÜXTƏLİFLİK

Biz hər zaman fəaliyyətimiz nəticəsində birbaşa və dolaylı təsir göstərdiyimiz ekosistemi qoruyub saxlamağa çalışırıq. Biz ətraf mühitin biomüxtəlifliyinə dəyər verir və bu səbəbdən əhəngdaşı yatağının işlənməsinə başlamazdan əvvəl ətraf mühitin təhlilini aparırıq. Zavodun yerləşdiyi ərazinin ekoloji xüsusiyyətlərini anlamaq üçün qurğuların işlənilib hazırlanması, layihələndirmə, tədarük və tikinti mərhələsində flora və faunanın təhlili aparılmışdır. Nəticələr bu regionda olan bioloji yaşayış mühitinin az inkişaf etmiş və əməliyyatlar üçün uyğun olduğunu göstərmişdir. Buna baxmayaraq, gəvən, süsən, ayıdöşəyi, Suriya sarımsaqiqli qurbağası, aralıq dənizi tısbağası, kələz kimi flora və fauna növlərinin bu ərazidə olmasını nəzərə alaraq onların mühitinə xələl yetirməmək üçün bütün lazımi tədbirlər görülmüşdür.

Biz istehsal prosesimizin Beynəlxalq Təbiətin və Təbii Sərvətlərin Mühafizəsi Birliyinin Qırmızı kitabına daxil edilmiş növlərə təsirinin fəaliyyətimizin aparıldığı ərazilərdə və onların yaxınlığında bu növlər aşkar edilmədiyindən minimal olduğunu müəyyən etdik. Bundan əlavə, yaxın ərazilərdə yerləşən karxanaların tullantı və törəmə məhsullarını istifadə etməyimizi nəzərə alaraq (daha ətraflı məlumat üçün "Məsuliyyətli istehsal" bölməsinə baxın), son illər ərzində regionun reabilitasiyasında əhəmiyyətli irəliləyiş əldə olunmuşdur.

Uzun müddət ərzində əhəngdaşı hasilatının təsirlərini azaltmaq məqsədilə karxanaların yerləşdiyi ərazilərdə bitkilərin rekultivasiyası və biomüxtəlifliyin bərpası bizim ətraf mühit strategiyamızın əsasını təşkil etmişdir. Hər üç karxanamızın fəaliyyət göstərdiyi zaman ərzində belə onlar üçün bərpa planları və hədəfləri müəyyən etmək niyyətindəyik.

10.6 TULLANTILARIN İDARƏ EDİLMƏSİ

NORM-da tullantıların idarə edilməsi 2015-ci ildə qəbul olunmuş Tullantıların İdarə Edilməsi Prosedurları ilə nizamlanır. Əməliyyatlarımız nəticəsində yaranan tullantıları minimuma endirmək məqsədilə biz təkrar emal, təkrar istifadə, yenidən işlənmə üsullarını tətbiq etmək niyyətindəyik.

Şirkətin tullantıları iki əsas kateqoriyaya ayrılır:

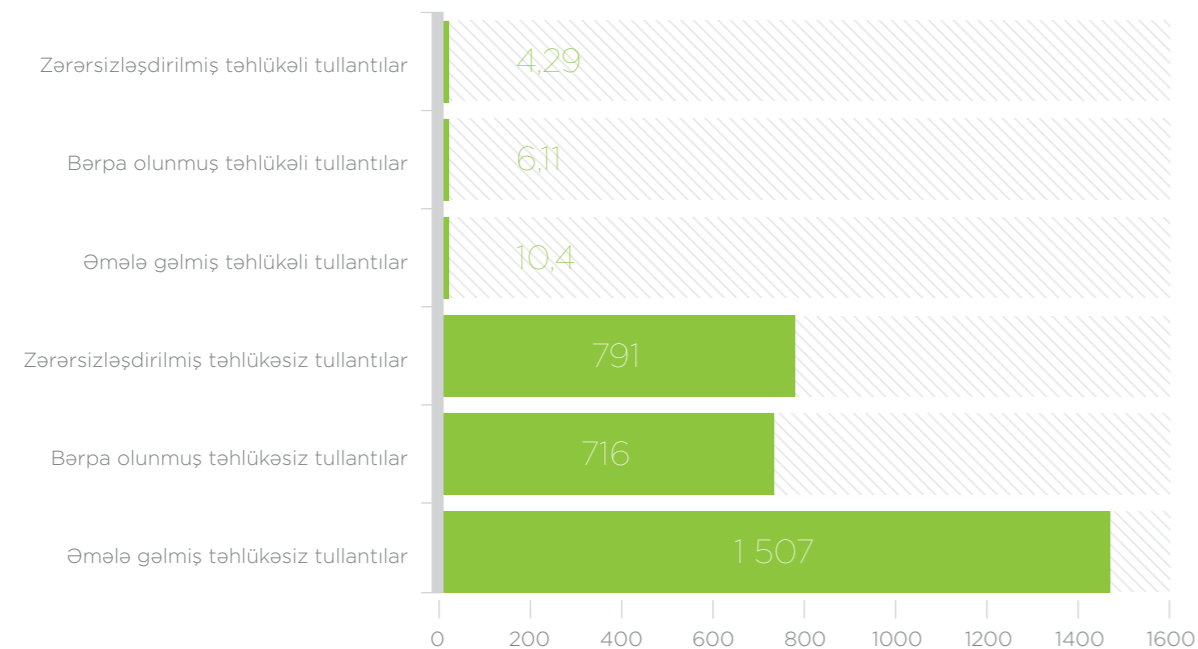
- Təhlükəsiz tullantılar – bu kateqoriyaya əhalinin sağlamlığı və ətraf mühit üçün təhlükəli olmayan tullantılar daxildir. Kateqoriya daxilində iki alt kateqoriya müəyyən edilmişdir: emal üçün yararlı (məs. kağız, metal, taxta, karton, plastik, polietilen və sair.) və digər tullantılar (məs. kanalizasiya suları və inzibati tullantılar).
- Təhlükəli tullantılar – bu kateqoriyaya əhalinin sağlamlığı və ətraf mühit üçün təhlükəli olan zəhərli, yoluxucu, oksidləşdirici və ya dağıdıcı xüsusiyyətləri olan tullantılar (lüminessent lampalar, neftin istifadəsindən yaranan tullantılar, istismar müddəti bitmiş şinlər və sair.) daxildir.

Yalnız birinci kateqoriyaya aid edilən tullantılar təkrar emal üçün üçüncü tərəflərə təqdim edilir.

Şəkil 14-də göstəriləyi kimi, NORM tərəfindən atılan tullantıların əsas hissəsi təhlükəsizdir. 2016-cı ildə təhlükəsiz tullantıların böyük hissəsi zərərsizləşdirilmişdir. Lakin, 2017-ci ildən etibarən biz təkrar emal ilə məşğul olan üçüncü tərəf şirkətlərin bazar araşdırmasını aparırıq. Nəticədə, əldə etdiyimiz təhlükəsiz tullantıların 40%-i emal olunur. 2017-ci və 2018-ci illərdə təhlükəli tullantıların müvafiq olaraq 98% və 61%-i emal üçün üçüncü tərəflərə ötürülmüş, 2016-cı ildə isə təhlükəli tullantıların hamısı məhv edilmişdir.

Şəkil 14. Tullantıların idarəedilməsi

Tullantı məhsulları (ton), 2018

Gələcək perspektivlər

NORM olaraq biz ətraf mühitə göstərilən cari və potensial təsiri anlamaq və düzgün şəkildə qiymətləndirmək niyyətindəyik. Müxtəlif təsir növlərini müəyyən etmək məqsədilə biz NO_x, SO₂ və PM emissiyalarının konsentrasiyasının dispersiya modelləşdirməsini təmin etmək məqsədini daşıyan Tvinninq layihəsinin həyata keçirilməsi üçün Azərbaycanın Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə əməkdaşlıq edirik. Finlandiya Meteorologiya İnstitutu tərəfindən aparılacaq qiymətləndirmə emissiyaların dəqiq yeri, tüstünün temperaturu, hissəciklərin yayılması və ərazinin iqlim şəraitlərini nəzərə alaraq 10 kilometr radiusu əhatə edəcək. Model hər saat, gün və il üzrə məlumat hazırlayacaq. Bu məlumat daha sonra havanın keyfiyyəti üzrə yerli qanunvericilik və Avropa İttifaqının icazə verilən konsentrasiya limitləri ilə müqayisə ediləcək.

Yaxın gələcəkdə biz torba filtrlərinin korlanmasını müəyyən etmək və beləliklə filtrlərdən emissiyaların qarşısını almaq üçün əvəz olunma vaxtını erkən mərhələlər ərzində müəyyən etməyə imkan yaradacaq avadanlığı əldə etməyi planlaşdırırıq.

Biz anlayırıq ki, biznes müəssisə olaraq, biz ətraf mühitə təsir göstərməyə davam edəcəyik, lakin əsas məqsədimiz bu təsiri mümkün qədər azaltmaq, o cümlədən iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə aparmaq, təbii sərvətləri məsuliyyətlə istifadə etmək, emissiyaları azaltmaq və karxanalar və istehsalat obyektlərinin yaxınlığında olan ərazilərin biomüxtəlifliyini qorumaqdır. İEYQ emissiyaların uzunmüddətli azalmasına nail olmaq üçün biz hazırda karbon qazının tutulması, utilizasiyası və saxlanması (CCUS) üzrə proqramın tətbiq edilməsini düşünürük. Bu texnologiya CO₂ qazının emissiyalarını mənbədə tutaraq yeraltı qatlara vurulmasına imkan yaradır. Biz həmçinin spesifik CO₂ emissiyaların 30% azalmasına töhfə verəcək yeni Limestone Calcined Clay Cement (LC3) istehsalının əsaslandırılmasını təhlil edirik. Bu gün, qeyd olunmuş texnologiyalar NORM üçün iqtisadi cəhətdən etibarlı sayılmır, lakin biz yeni texnologiyaların tətbiqini araşdırmağa davam edərək, bu kimi həllərin əsaslı olduğu halda tətbiqini daim nəzərdə saxlayırıq.

NORM

MƏSULİYYƏTLİ İSTEHSAL

Hal-hazırda dünyada baş verən urbanizasiya prosesi ilə yanaşı, tikinti materialları sektoru da sürətlə inkişaf etməkdə davam edir. Bu tələbat artımı yeni çətinliklərə və müxtəlif sement məhsullarının istehsalı üçün daha mənimsənilməmiş bazarların yaranmasına təkan verir. Təbii resursları tükətmədən və qoruyaraq bazar tələbatını qarşılamaq və müştəri məmnunluğunu təmin etmək müasir dövrün ən mühüm məsələlərindən birinə çevrilmişdir. Biz bu balanslı resurs səmərəliliyi və dairəvi iqtisadiyyat prinsiplərini tətbiq etməklə yaratmağa çalışırıq.

11.1 MÜŞTƏRİYƏ QAYĞI

Tikinti materialları bazarının sürətlə inkişaf etməsi və Azərbaycanın sement istehsalı sahəsində rəqabətin yüksək olmasını nəzərə alaraq, əsas müştərilərin saxlanılması və yeni müştərilərin cəlb edilməsi üçün müştəri məmnunluğu və qiymətlə bağlı olmayan rəqabət aparmaq bacarığı NORM üçün çox vacibdir. Bu səbəbdən, biz müştərilərin sorğu və şikayətlərinə nəzarət edir və onların ehtiyaclarını qarşılamaq üçün müxtəlif alətlər vasitəsilə onlarla müntəzəm əlaqə saxlayırıq. Şikayət mexanizmi müştərilərin cəlb edilməsi və dəstəklənməsi siyasətimizin ayrılmaz bir hissəsidir. Biz daima şikayət mexanizminin şəffaflığını təmin etməyə çalışırıq, çünki bu mexanizmin mənfəətli sosial təsirlərin azaldılması üçün ən mühüm göstəricilərdən olduğuna inanırıq.

Bu məqsədlə, NORM müştərilərin rahatlığı üçün satış, marketinq və xidmətləri mərkəzləşdirən Müştəri Münasibətlərinin İdarə Olunması (CRM) sistemindən istifadə edir. CRM sistemi aşağıdakı xidmətləri əhatə edir:

- Texniki dəstək xidməti - müştərilərin sementin keyfiyyəti ilə bağlı istənilən problemlərinin vaxtı-vaxtında həll edilməsi;
- 927 Qaynar xətt - daxil olan və çıxan zənglərin idarə edilməsi;
- Marketinq tədqiqatı - xidmət keyfiyyətinin əsas fəaliyyət göstəricilərinə əsasən nəzarət altında saxlanılması.

Bundan əlavə, hər bir müştəri NORM-un 24/7 rejimində işləyən Elektron ticarət sistemində daxil olaraq sifarişlərini izləyə, həmçinin GPS izlənmə, sifariş tarixçəsi və qalıq borc kimi ümumi məlumatları əldə edə bilər. NORM-un satış nümayəndələri tərəfindən hazırlanan və müştərilərin bütün şikayətlərini əhatə edən gündəlik hesabatla yanaşı, müştərilərin birbaşa sualları onlayn Müştəri Şikayətləri Sistemi (CCS) vasitəsilə izlənilir. NORM-un fəaliyyətə yeni başladığı dövrdə şikayətlərin əksəriyyəti keyfiyyətlə bağlı olmuşdur, lakin əks tədbirlərdən sonra apardığımız təhlil və təkmilləşdirmə işləri sementin keyfiyyətini artırmağa kömək etmişdir. Nəticədə, son 4 il ərzində keyfiyyətlə bağlı məsələlər 45% azalmış və 2018-ci ildə daxil olmuş şikayətlərin 38%-ni təşkil etmişdir.

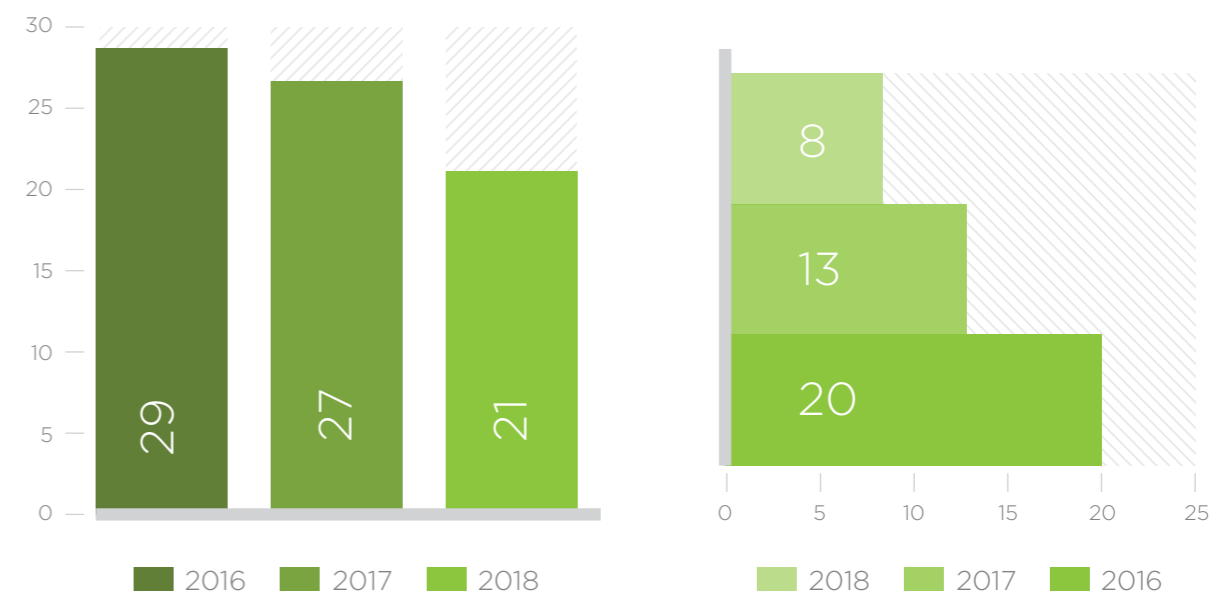
Digər şikayət və məsələlər istehlakçıların sement, klinker, suvaq və ya qatışıqların istifadəsi ilə bağlı təcrübə və biliklərinin olmaması səbəbindən baş vermişdir. Bu məsələləri həll etmək üçün biz məhsulun qablaşdırmasında ətraflı təlimat yerləşdirmiş və ən əsası, istifadəçilərin sement məhsullarından səmərəli istifadə edə bilməsi ilə bağlı biliklərini artırmaq məqsədilə Ustalar klubunu yaratmışıq.

2018-ci ildə, müştərilərdən daxil olan şikayətlərin 89%-i müəyyən edilmiş və həll olunmuşdur.

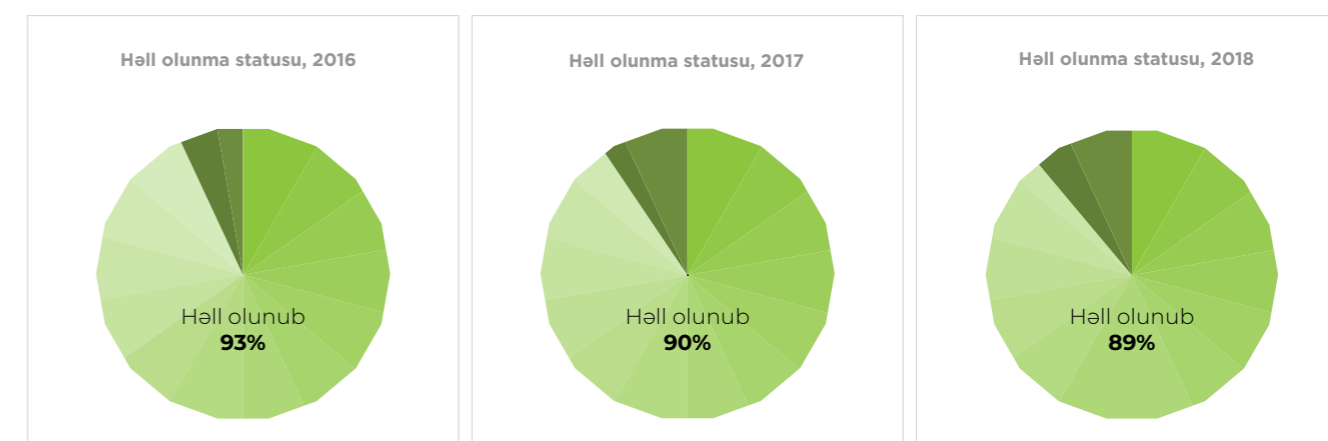
Şəkil 15. 2016-2018-ci illərdə şikayətlərin sayı¹³

İllər üzrə şikayətlərin sayı

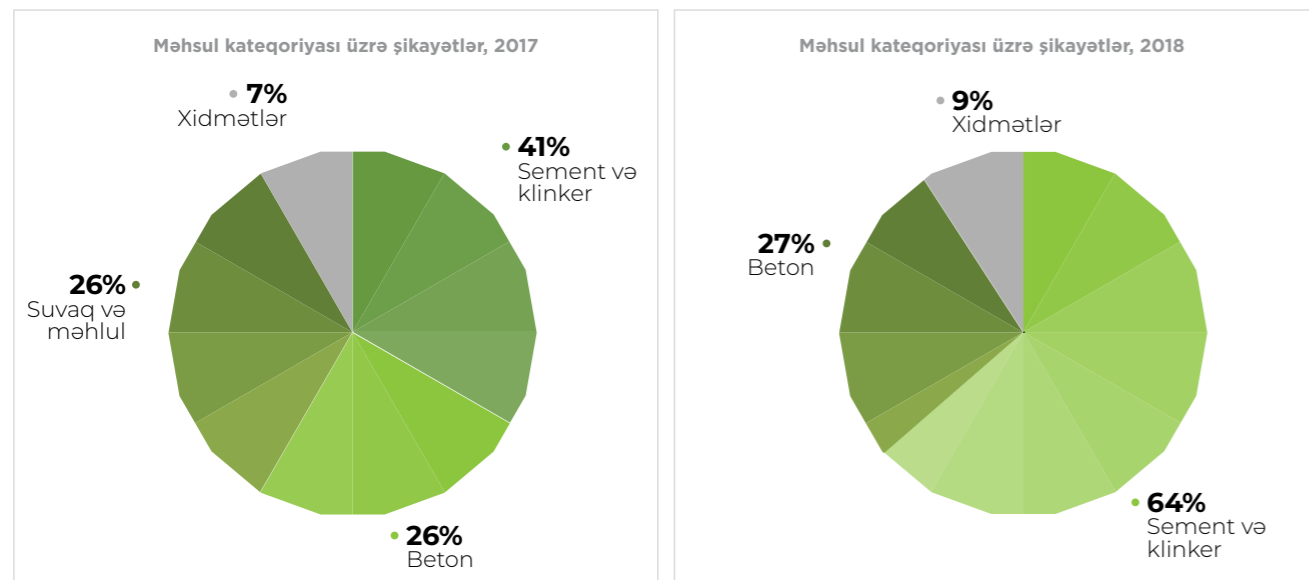
Keyfiyyətlə bağlı şikayətlər

Şəkil 16. Şikayətlərin həll olunma statusu, 2016-2018

¹³ Daha dolğun məlumat "Fəaliyyət Göstəriciləri" bölməsinin "Məsuliyyətli İstehsalat" adlı alt bölməsində təqdim olunmuşdur

Şəkil 17. Məhsul kateqoriyası üzrə şikayətlər, 2017 - 2018¹⁴

Müştərilərdən gələn rəyləri nəzərdən keçirmək üçün və tədbirlərin optimallaşdırılması məqsədilə logistika mövzusunda görüşlər ilə yanaşı hər həftə satış üzrə görüşlər də keçirilir. Müştərilərin və digər bazar iştirakçılarının məmnuniyyət səviyyəsinə dair sorğular keçirmək üçün üçüncü tərəflər cəlb edilir. Bu sorğular elektron xidmətlərin keyfiyyəti, nəqliyyat və çatdırılma xidməti, texniki dəstək, NORM-un məhsulları və şirkətin nümayəndəsi ilə əlaqə kimi kateqoriyalar üzrə bazarın məhsullarımız və təşəbbüslərimizə hansı reaksiya verdiyini anlamağa imkan yaradır. 2018-ci ildə NORM-un məhsul və xidmətlərindən ümumi məmnunluq səviyyəsi 84.4% təşkil etmişdir.

Cədvəl 28. NORM-da müştəri məmnunluğu

	2016	2017	2018
ELEKTRON XİDMƏTLƏRİN KEYFİYYƏTİ	T/E ¹⁵	96.4%	86.6%
NƏQLİYYAT VƏ ÇATDIRILMA XİDMƏTLƏRİ	83.3%	89.3%	85.8%
TEXNİKİ DƏSTƏK	80.5%	82.6%	82.2%
NORM MƏHSULLARI	79.6%	79.5%	79.4%
NÜMAYƏNDƏ İLƏ ƏLAQƏ	83.3%	83.3%	86.0%
ÜMUMİ MƏMNUNLUQ SƏVİYYƏSİ	81.7%	85%	84.4%

¹⁴ Şikayət və rəylərin geniş təhlili 2017-ci ildən etibarən həyata keçirilir. 2018-ci ildə suvaq və məhlul ilə bağlı şikayətlər daxil olmamışdır.

¹⁵ Elektron xidmətlərin keyfiyyətinin ölçülməsi 2017-ci ildən etibarən aparılır.

Müştərilərimizə, xüsusən betonun tərkibi baxımından xüsusi yanaşma tələb edən şirkətlərə, məsləhət xidmətləri göstərmək üçün müntəzəm olaraq digər beynəlxalq şirkətlərdən ekspertlər dəvət edirik.

Bazarda olan ən yaxşı məhsulları müştərilərimizə təklif etməklə yanaşı, NORM beton üzrə mütəxəssis, mühəndislər və üç laboratoriyadan ibarət Texniki Dəstək komandası vasitəsilə müştərilərin ehtiyaclarını qarşılamaq üçün onlara yüksək keyfiyyətli satışdan sonrakı xidmətlər də təqdim edir.

Müştərilərin dəyişkən sorğuları və bazar istiqamətlərini qarşılamaq, məhsul portfelini genişləndirmək və xidmət keyfiyyətini artırmaq məqsədilə NORM Texniki Dəstək komandasının üzvlərinin sayını artırmağı və onu tədqiqat və inkişaf mərkəzinə çevirməyi zəruri hesab edir.

11.2 TƏDQIQAT VƏ İNKİŞAF

Sement istehsalı müasir həyat və urbanizasiyanın inkişafı üçün əsas amillərdən biridir. Betonun artıq 150 ildən çox istifadə edilməsinə baxmayaraq, bazar şəraitində dəyişikliklər və müasir infrastrukturun tələbləri NORM-un sürətlə inkişaf edən bazarda rəqabət aparması üçün tədqiqat, inkişaf və innovasiyaların vacibliyini daha da artırır.

NORM-un hal-hazırda üzərində çalışdığı əsas sahələrdən biri də Azərbaycanda yüksək tələbata malik olan və hal-hazırda idxal olunan quyu-tamponaj sementinin istehsalıdır. Azərbaycan iqtisadiyyatının üzərinə düşən yükü azaltmaq məqsədilə tamponaj sementinin istehsalı üçün Azərbaycanda ilk dəfə Amerika Neft İnstitutunun sertifikatını əldə etmək, üçün prosedurlar artıq başlanmışdır. Dəyişkən bazar şəraitinə daha da uyğunlaşmaq üçün NORM məhsul portfelini genişləndirərək müştərilərə təklif olunan üstünlükləri artırmağa davam edəcək.

11.3 MATERIALLARIN İSTİFADƏSİ VƏ DAİRƏVİ İQTİSADİYYAT

Sement istehsalı əsasən faydalı qazıntı mənbələrindən alınan böyük həcmdə xammal və yanacaq tələb edir. Lakin, bu sahənin alternativ xammalın istifadəsi və yanacağın əvəz edilməsi üçün yüksək potensialı var. Neft və qaz, dəmir və polad, kimyəvi maddələr və sair kimi məhsulların istehsalından yaranan tullantılarla yanaşı tikinti materialları və əlaqəli sektorların törəmə məhsulları da bu məqsədlə istifadə edilə bilər.

Digər sənayelərin yaratdığı törəmə məhsulları tələb olunan istehsalat materiallarına yönəldərək və beləliklə istehsalat prosesində təbii resursların istehlakını azaldaraq Şirkətimiz dairəvi iqtisadiyyatın inkişafı və tullantıların yenidən istifadə olunması ilə bağlı öhdəliklərini nümayiş etdirir. Tikinti materiallarını, o cümlədən istifadə olunmuş əhəngdaşı və yaxınlıqda yerləşən karxanaların törəmə məhsullarını almaq üçün biz, bir sıra tikinti şirkətləri ilə əməkdaşlıq edirik və bu materialları əməliyyatlarımızda istifadə edirik. İstehsalatın artması ilə əlaqədar, daş karxanalarında əmələ gələn törəmə əhəng daşının xammalda payı da artmaqda davam edir. 2017-ci ildən etibarən biz, ümumi istehsalatı və törəmə məhsulların emalından əldə olunmuş xammalın istifadəsini müvafiq olaraq 7% və 5% artırmışıq və nəticədə, 2018-ci ildə, cəmi xammal istehlakında təkrar materiallardan alınan xammal 81.2% olmuşdur. İstifadə olunmuş dəmir filizi və törəmə əhəngdaşı Bakı və Daşkəsəndə yerləşən karxanalardan alınır. Azərbaycan iqtisadiyyatına yalnız məhsul və xidmətlər deyil, həmçinin tullantıların, alternativ materialların və yanacaqların istifadəsi vasitəsilə töhfə vermək məqsədi ilə yanaşı, biz satılmış sement kisələrini toplamaq, onları xammal kimi istifadə üçün təkrar emal etmək və bu məhsulların yaratdığı tullantıları minimuma endirmək üçün tullantıların emalı layihəsini həyata keçirməyi planlaşdırırıq.

Cədvəl 29. **Sement məhsulları üçün istifadə edilən materiallar**

Sement məhsulları üçün istifadə edilən materiallar	2018
TƏKRAR İSTİFADƏDƏN ALINAN XAMMALIN PAYI (%), O CÜMLƏDƏN ¹⁶	81.2
ALTERNATİV XAMMALIN PAYI (%)	3.5
CƏMİ XAMMALIN İSTİFADƏSİ (TON)	2,196,181
TƏKRAR İSTİFADƏDƏN ALINAN XAMMALIN HƏCMİ (TON), O CÜMLƏDƏN	1,784,292
ALTERNATİV XAMMAL (TON)	76,130

¹⁶ Bu göstərici daş karxanalarında əmələ gələn törəmə məhsullardan əldə olunan xammal, eləcə də dəmir filizini əhatə edir.

11.4 KEYFİYYƏTİN TƏMİNATI

Rəqabətin daim artdığı bir mühitdə yüksək və sabit keyfiyyət müştərilər üçün çox vacibdir. NORM-un Keyfiyyətə Nəzarət və Keyfiyyətə Zəmanət departamenti məhsulların hər zaman yüksək keyfiyyətli olmasını təmin edir.

Sement istehsalatında iki əsas parametr (kimyəvi və fiziki) yoxlanılır. Bu səbəbdən, NORM hər iki parametreyə nəzarət etmək üçün iki ayrı laboratoriya təyin etmişdir. Sementin test edilməsi üçün laboratoriyalarda DIN EN 196 Avropa standartı istifadə edilir. Prosesin xammal ilə başlamasını nəzərə alaraq, alınan xammalın tələb olunan keyfiyyətdə olmasını təmin etmək üçün nümunələrin hazırlanması üzrə mütəxəssislər material nümunələrinin təchizatçılarla bağlanmış müqavilələrin tələblərinə uyğunluğunu yoxlayır. Klinker və sement nümunələri hər saat avtomatlaşdırılmış şəkildə toplanılır və 24/7 rejimində işləyən kimyəvi təhlil laboratoriyasına göndərilir.

NORM-un məhsullarına tətbiq edilən əsas keyfiyyət standartı sementin tərkibi, xüsusiyyətləri və uyğunluğu üzrə DIN EN 197-1 Avropa standartıdır. NORM-un laboratoriyaları sement istehsalı üzrə xidmətlərin göstərilməsi sahəsində ixtisaslaşan VDZ Beynəlxalq Elmi-Tədqiqat İnstitutu tərəfindən hər il audit olunur və müvafiq sertifikatlar alır. Beynəlxalq yoxlama və sertifikatlaşdırma agentlikləri Bureau Veritas və SGS hər iki aydan bir nümunələr toplayır. İllik audit zamanı, VDZ İnstitutu Bureau Veritas və SGS tərəfindən aparılmış yoxlamanın nəticələrini NORM-un daxili təhlilinin nəticələri ilə müqayisə edir. NORM-un laboratoriyaları ilə yanaşı, müştəri sorğusu və ya şikayətlər olduğu təqdirdə üçüncü tərəf laboratoriyalar da istehsalat nümunələrinin təhlilini aparır.

Keyfiyyətə nəzarət və keyfiyyətə zəmanət prosedurları həm kisə, həm də qalaq məhsulların yüksək keyfiyyətli olmasını təmin edir. Sement sənayesində qalaq məhsulların keyfiyyəti xüsusi əhəmiyyət daşıyır, çünki bu məhsullar məhz iri tikinti layihələrində istifadə edilir. Bu səbəbdən, qalaq sementin davamlılığı və möhkəmliyi mühüm müştərilərin saxlanması baxımından çox vacibdir. Sementin bir xüsusiyyətində təkmilləşdirmə onun digər xüsusiyyətlərində zəifliyə səbəb ola bilər. NORM-un Keyfiyyətə Nəzarət və Keyfiyyətə Zəmanət departamenti tikinti məhsulları sahəsində digər iri şirkətlərin kimyəvi qatqıları və sement bərkidici qatqılarını yoxlayır və məhsulların yüksək keyfiyyətli, davamlı və möhkəm olmasını təmin edir.

Gələcək perspektivlər

Biz inanırıq ki, ekoloji cəhətdən sağlam sement istehsalatının təmin edilməsi baxımından əsas problemlərdən biri proses zamanı alternativ xammal və yanacağın istifadə edilməməsidir. İstehsalat xərclərini azaltmaq və ətraf mühitə göstərdiyimiz mənfi təsirləri azaltmaq imkanını nəzərə alaraq biz alternativ və bərpa olunan yanacaqdan istifadə etmək və istehsalatda təbii qazın istifadəsini azaltmaq niyyətindəyik. Proseslərimizdə alternativ yanacağın tədqiqi və tətbiqini artırmaq və dairəvi iqtisadiyyata töhfə vermək məqsədilə biz biznes icması və analoji şirkətlərlə fəal şəkildə əməkdaşlıq edirik.

Bundan əlavə, biz qablaşdırma prosesinin dayanıqlı inkişafını və İstehsalçının Genişləndirilmiş Məsuliyyəti prinsiplərinin fəaliyyətimizdə tətbiq edilməsini təmin etmək niyyətindəyik. Bu nöqtəyi nəzərdən, biz müştəriləri sement kisələrini qaytarmağa təşviq edirik və hal-hazırda yerli şirkətlərlə təkrar emala dair danışıqlar aparırıq.

NORM

TƏCHİZAT ZƏNCİRİ

Təchizat zəncirinin təsirləri dayanıqlı inkişaf təcrübəmizin ayrılmaz hissəsidir. NORM olaraq, biz təchizat zəncirinin şəffaflığı və rəqabətə yararlığını təmin edir və təchizat zəncirində bütün fəaliyyətlərin ən münasib şəkildə yerinə yetirilməsi üçün müvafiq tədbirlər görürük. Səmərəli satınalma prosesinin təşkil olunması ilə yanaşı, bizim əsas prioritetimiz təchizat zəncirinin hər bir hissəsinin yekun istifadəçi (yeni müştəri) üçün dəyər yaratmasını təmin etmək və eyni zamanda zəncirlə bağlı ətraf mühit və sosial xüsusiyyətləri nəzərə almaqdır. Təbii sərvətlərin hasilatını azaltmaq üçün biz digər sənayelərin tullantıları və törəmə məhsullarını istifadə etmək üçün imkanları daim olaraq araşdırırıq.

Təchizat zəncirimiz bir sıra daxili prosedurlar, o cümlədən satınalma proseduru, tender proseduru, ehtiyatlarının idarə edilməsi proseduru, anbarın idarə edilməsi proseduru ilə nizamlanır. Bundan əlavə, satınalma təcrübəmiz Azərbaycan Respublikasının 24 iyun 2011-ci il tarixli Gömrük Məcəlləsi və İnkoterms 2010: Ticarət terminlərinin təfsirinin beynəlxalq qaydaları ilə nizamlanır.

Təchizat zəncirində dayanıqlı inkişaf prinsiplərini tətbiq etməyə çalışırıq və bizim dəyər və prinsiplərimizə cavab verən təchizatçılarla münasibətlər qururuq. Tədarükçümüz olmaq üçün, təchizatçılar Tender Komitəsi tərəfindən müəyyən edilmiş ilkin kvalifikasiya prosesindən keçməlidirlər. Tender Komissiyasının tərkibi Baş İcraçı Direktor, baş hüquqşünas, maliyyə direktoru, kommersiya direktoru və istehsalat rəhbərindən ibarətdir. Məbləği 20 000 AZN-dən yuxarı alış sifarişləri Baş İcraçı Direktor tərəfindən təsdiq olunmalıdır. Məbləği 100 000 AZN-dən yuxarı sifarişlərlə bağlı tender elanı Tender Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiq olunur.

Şəkil 18. Təchizatçı və xidmət tədarükçülərinin seçilməsi üzrə meyarlar

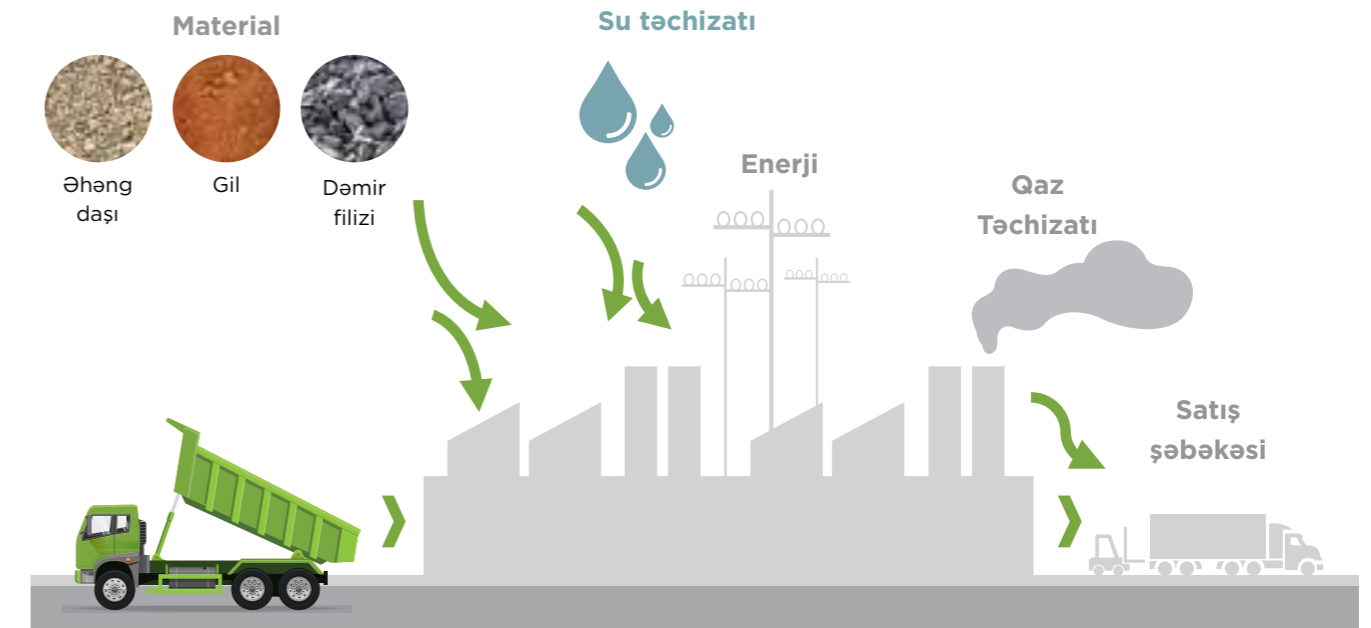
Qeyd olunanlarla yanaşı, biz, SƏTƏM qayda və normaları ilə uyğunluq, SƏTƏM üzrə ümumi fəaliyyət göstəriciləri, keyfiyyət standartları ilə uyğunluq və digər əməliyyat və texniki məsələləri özündə ehtiva edən Təchizatçılardan Qiymətləndirilməsi Formasını mütəmadi olaraq tətbiq edirik. Bu cür təşəbbüslər hər bir təchizatçının ümumiləşdirilmiş reytinginin müəyyən olunmasını, eləcə də təchizat zəncirimizin etik və səmərəli qaydada idarə olunmasını təmin edir.

12.1 TƏCHİZAT ZƏNCİRİMİZ

Fəaliyyətimizin səmərəliliyini artırmaq məqsədilə, biz 658 yerli və beynəlxalq təchizatçı və xidmət təminatçıların xidmətlərindən istifadə edirik. Təchizatçılarımızı təchizat zəncirinin ən vacib elementi hesab edirik və bütün addımların (xammal və istehsalat avadanlığından tutmuş nəqliyyat xidmətlərinə qədər) səmərəli şəkildə həyata keçirilməsini dəstəkləyirik. Sementin istehsalı üçün zəruri elementlərin yerli mənbələr hesabına təchiz olunmasından qürur duyuruq – istifadə etdiyimiz material və xidmətlərin 74%-i yerli şirkətlər tərəfindən təchiz olunur. Biz idxal olunan materialların sayını azaltmaq, tikinti sahəsində səmərəliliyi artırmaq və daha çox yerli materiallar istifadə etmək niyyətindəyik.

Xarici təchizatçılarımız əsasən proseslərimizin və istehsal etdiyimiz sement/klinkerin keyfiyyətinin təhlili üçün zəruri sayılan avadanlığın təmin olunması ilə məşğul olur. Sement və klinkerin fiziki və mexaniki yoxlamaları Test və Laboratoriya analizləri laboratoriyasında "PANalytical" (Niderland), "SIEBTECHNIK" (Almaniya), "Mettler Toledo" (İsveçrə), "Toni Technik" (Almaniya), "RatioTEC" (Almaniya), "Memmert" (Almaniya), "Micromeritics" (Almaniya) və "Retsch" (Almaniya) kimi tanınmış Avropa və Amerika şirkətlərinin təchiz etdiyi cihazlar vasitəsilə aparılır. Yerli təchizatçıların inkişafına təkan vermək üçün, NORM növbəti illər ərzində satın alınacaq xidmətlər, materiallar və avadanlıqların siyahısını ictimaiyyətə çatdırmağı planlaşdırır.

Şəkil 19. NORM-un təchizat zənciri

- Karxanalarda xammal təchizatı
- Nəqliyyat xidmətləri

- Su, enerji və qaz təchizatı
- Texniki xidmət, çatdırılma və ofis xidmətləri
- Tikinti xidmətləri
- Laboratoriya xidmətləri
- Ehtiyat hissələri və avadanlıqların satın alınması

- Kəsə və qalaq məhsullarının satış şəbəkəsi
- Daşınma xidmətləri

Xammal ilə yanaşı, sement istehsalı prosesinin əsas materiallarına təbii qaz, elektrik enerji və su daxildir. Zavodun elektrik təchizatı dövlət tərəfindən istifadə edilən 110 kilovoltluq substansiyadan 9 kilometrlik transmissiya xətləri vasitəsilə həyata keçirilir. Su onu dövlət borusundan zavoda 8 kilometrlik yerli boru vasitəsilə ötürən nasos stansiyasından (iki nasos: onlardan biri istifadə edilir, digəri isə ehtiyatda saxlanılır) alınır. Təbii qaz dövlət tərəfindən təchiz edilir və vahid yeraltı boru vasitəsilə çatdırılır.

Cədvəl 30. NORM-da yerli təchizatçıların payı

Yerli təchizatçıların payı	2016	2017	2018
YERLİ TƏCHİZATÇILARIN/PODRATÇILARIN FAİZİ	75%	72%	74%
YERLİ TƏCHİZATÇILARA/PODRATÇILARA XƏRCLƏNƏN SATINALMA BÜDCƏSİNİN FAİZİ	61%	59%	68%

Cədvəl 31. NORM-un təchizatçıların qiymətləndirilməsi

Təchizatçının /podratçının qiymətləndirilməsi	2016	2017	2018
MƏHSULUN KEYFİYYƏTİ VƏ FƏALİYYƏT NƏTİCƏLƏRİNƏ GÖRƏ QIYMƏTLƏNDİRİLƏN TƏCHİZATÇILARIN/PODRATÇILARIN CƏMI SAYI	T/E ¹⁶	44	57

Satışlar birbaşa və üçüncü tərəf distribyutorlar tərəfindən həyata keçirilir. NORM olaraq, biz müştərilərlə əlaqələrimizin əsasında duran prinsipləri qoruyaraq etibarlı distribyutorlarla münasibətlər qururuq.

Şəkil 20. Distribyutorun seçilməsi prosesində istifadə olunan meyarlar

Namizədin təcrübəsi
Əsas icraçıların peşəkar təcrübəsi
Biznes və idarəetmənin sabitliyi
Filialların yerləşməsi
Aktiv müştəri hesablarının sayı
Cari ərazi əhatəsi
Təqdim edilən əlavə məhsul xətləri
Təqdim edilən rəqabətə davamlı məhsul xətləri
Məhsul üzrə dəyişkən göstəricilər
Xidmət göstəriciləri
Yerli bazar haqqında biliklər
İşçilərin ixtisası
Obyektlərin ümumi vəziyyəti

¹⁷ Təchizatçı/podratçıların qiymətləndirilməsi prosesinə 2017-ci ildə start verilmişdir.

Güclü satınalma üzrə komanda və bir çox xammal materialların aşağı alış qiyməti ilə biz bazarda rəqabət baxımından güclü mövqe tuturuq. Buna baxmayaraq, müəyyən etdiyimiz və Biznesin Davamlılığı Planları vasitəsilə davamlı şəkildə nəzarət etdiyimiz bir sıra risklər mövcuddur. Digər sənaye iştirakçıları ilə birgə cəhdlər göstərməklə minimuma endirməyə çalışdığımız əsas risklərdən biri üçüncü tərəflərin istehsalat və laboratoriya avadanlığına texniki xidmətin göstərilməsi sahəsində biliklərinin məhdud olmasıdır. Bu problemi həll etmək üçün biz yerli təchizatçıların biliklərinin artırılmasına töhfə vermək, o cümlədən sahə üzrə ekspertlərlə əməkdaşlıq vasitəsilə müstəqil laboratoriyalar yaratmaq məqsədilə yerli tədqiqat institutları və biznesləri ilə əməkdaşlıq edirik.

Gələcək perspektivlər

Satınalmanın ən mürəkkəb və vaxt aparan tərəflərindən biri təkliflərin toplanılması və danışıqlar prosesinin idarə edilməsidir. Hal-hazırda biz elektron poçt, telefon danışıqları, yazışma və ya şəxsi görüşlər kimi şərti satınalma vasitələrini istifadə edirik. Bu metodların praktiki və səmərəli olmasına baxmayaraq, onlar əhəmiyyətli gecikmələrə və səhv və ya fırladaçılıq ehtimalının yüksək olmasına səbəb ola bilər. Bundan əlavə, ənənəvi satınalma metodları xərclərin təhlili, təchizatçıların fəaliyyətinin effektivliyinin qiymətləndirilməsi və ya satınalma strategiyasının işlənilməsi kimi əsas məsələləri əhatə etmir. Bu məsələləri həll etmək üçün, biz bütün satınalma proseslərinin vahid elektron bazaya köçürülməsi və dayanıqlı inkişafın təchizat zəncirinə inteqrasiya olunmasını asanlaşdıracaq yeni proqramların hazırlanması üzərində işləyirik. Satınalma təşəbbüsləri üçün biz aşağıdakı həllərdən istifadə etməyi planlaşdırırıq:

- Məlumatların və təkliflərin təchizatçılardan toplanmasını səmərəli şəkildə idarə edən "Promena RFI & RFQ" həlli;
- Elektron tender təşkil edərək təchizatçılar üçün eyni zamanda təklif irəli sürmək imkanını yaradan "Promena e-Auction" həlli.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, biz satınalma mütəxəssisləri və təchizatçılar üçün yeni həllərin tətbiqi üzrə ətraflı təlimin təşkil edilməsini planlaşdırırıq. Bu təlimin əsas məqsədi təchizatçıların təkliflərin irəli sürülməsi zamanı bu sistemdən istifadəsini təşviq etməkdir.

Biz hesab edirik ki, elektron təchizat (e-Sourcing), elektron hərrac (e-Auction) və elektron satınalma (e-Procurement) həlləri işçi qüvvəsi və xərclərə qənaət edəcəki, həmçinin təchizat zəncirində daha yüksək effektivlik, şəffaflıq və risklərin idarə edilməsi göstəricilərini təmin edəcək.

BİLİRDİNİZMİ?

Tikintidə istifadə edilən sementin aşağı keyfiyyəti ölümcül bina çökmələrinin əsas səbəblərindən biridir.*

* İnşaat və Yolların Tədqiqat İnstitutu, 2017

* Biznes və İnsan Hüquqları üzrə Resurs Mərkəzi, 2014

NORM-un cavabı

NORM müştərilərin qarşısında öz məsuliyyətlərini və öhdəliklərini anlayır. Müştəri sadıqlığını təmin etmək və rəqabətli bazarda üstünlüyü qoruyub saxlamaq üçün yeganə yolu istehsal etdiyimiz bütün sement növlərinin yüksək keyfiyyətini təmin etməkdə görürük. NORM-da istehsal olunmuş məhsulların keyfiyyətinə mütəxəssislər, mühəndislər, sement və beton laboratoriyalarından ibarət Texniki Dəstək Qrupu nəzarət edir. Müştərilərin ehtiyaclarını davamlı olaraq təmin etmək üçün yüksək keyfiyyətli satış sonrası xidməti də təmin edirik. Müştərilərimizin yüksək keyfiyyətli məhsul əldə etməsini təmin etmək üçün sertifikatlaşdırılmış sement laboratoriyamız yekun məhsulun kimyəvi və fiziki parametrlərini mütəmadi olaraq təhlil və monitoring edir.

NORM

FƏALİYYƏT GÖSTƏRİCİLƏRİ

13.1 ŞİRKƏT HAQQINDA

Sement və klinker istehsalı	2016	2017	2018
KLİNKER İSTEHSALI	634,978	1,081,390	1,172,414
SEMENT İSTEHSALI	919,948	1,218,019	1,302,438

13.2 MALİYYƏ NƏTİCƏLƏRİ

İqtisadi göstəricilər, AZN	2016	2017	2018
ƏLDƏ EDİLMİŞ İQTİSADI DƏYƏR	85,992,250	126,271,542	148,947,401
GƏLİRLƏR	85,992,250	126,271,542	149,947,401
PAYLANMIŞ İQTİSADI DƏYƏR	(85,690,000)	(91,583,557)	(114,640,752)
ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ	(60,697,417)	(61,636,666)	(75,194,666)
SOSIAL XƏRCLƏR	(8,602)	(146,318)	(257,749)
ƏMƏK HAQQI, BONUSLAR	(10,129,089)	(12,106,347)	(12,185,910)
DÖVLƏT BÜDCƏSİNƏ ÖDƏNİŞLƏR, O CÜMLƏDƏN	(14,854,892)	(17,694,226)	(27,002,427)
ƏMLAK VERGİSİ	(1,921,315)	(1,979,237)	(1,506,390)
ÖDƏMƏ MƏNBƏYİNDƏ TUTULAN VERGİ	(282,692)	(240,193)	(193,443)
TORPAQ VERGİSİ	(187,685)	(196,763)	(192,610)
ƏDV XƏRCLƏRİ	(9,150,000)	(13,252,826)	(14,976,616)
22% DSMF-Ə ÖDƏMƏLƏR	(2,258,201)	(1,983,207)	(1,611,367)
MƏNFƏƏT VERGİSİ	(1,055,000)	(42,000)	(8,522,000)
BÖLÜŞDÜRÜLMƏMİŞ İQTİSADI DƏYƏR	302,250	34,687,984	34,806,649

13.3 İNSAN RESURSLARIMIZ

İşçilərin cəmi sayı	2016		2017		2018	
	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN
CİNSƏ GÖRƏ İŞÇİLƏRİN CƏMİ SAYI	271	28	262	27	260	28
İŞÇİLƏRİN CƏMİ SAYI, ƏMƏK MÜQAVİLƏSİ ÜZRƏ	271	28	262	27	260	28
DAİMİ İŞÇİLƏRİN SAYI	227	25	222	24	212	23
MÜVƏQQƏTI İŞÇİLƏRİN SAYI	44	3	40	3	48	5
İŞÇİLƏRİN CƏMİ SAYI, ƏMƏK MÜQAVİLƏSİNİN NÖVÜ ÜZRƏ	271	28	262	27	260	28
TAM ŞTAT İŞÇİLƏRİN SAYI	270	28	261	27	258	28
YARIMŞTAT İŞÇİLƏRİN SAYI	1	0	1	0	2	0

Yaşa və işçi kateqoriyalarına görə işçilərin cəmi sayı	2016			2017			2018		
	30 yaşından aşağı	30-50 yaş arasında	50 yaşından yuxarı	30 yaşından aşağı	30-50 yaş arasında	50 yaşından yuxarı	30 yaşından aşağı	30-50 yaş arasında	50 yaşından yuxarı
İŞÇİLƏRİN CƏMİ SAYI, YAŞ ÜZRƏ, O CÜMLƏDƏN	155	135	9	133	150	6	108	171	9
YUXARI VƏZİFƏLƏR	0	13	5	0	15	2	0	17	3
MÜTƏXƏSSİSLƏR ¹⁸	29	41	2	22	45	2	15	50	2
TEXNİKİ VƏZİFƏLƏR	19	17	0	17	17	0	15	18	0
DİGƏR (FƏHLƏLƏR)	107	64	2	94	73	2	78	86	4

Kadr axını	2016	2017	2018
KADR AXINI, %	20%	8%	6%

Yerli cəmiyyət üzvlərindən rəhbərliyin nisbəti	2016	2017	2018
YERLİ CƏMİYYƏT ÜZVLƏRİNDƏN RƏHBƏRLİYİN NİSBƏTİ, %	78%	88%	89%

Təlim və inkişaf	2016	2017	2018
TƏLİM KATEQORİYALARI ÜZRƏ CƏMİ TƏLİM SAATLARI	4,347	7,194	6,520
YUMŞAQ BACARIQLAR	892	56	742
ƏTS	2,262	2,362	1,176
MÜTƏXƏSSİSLƏRİN TƏLİMLƏNDİRİLMƏSİ	1,193	3,472	2,260
DİL PROQRAMLARI		792	1,126
DİGƏR		512	1,216

¹⁸ Bu kateqoriyaya baş mütəxəssis, nəzarətçi, mütəxəssis və mühəndislər daxildir.

Valideynlik məzuniyyəti	2016	2017	2018
VALİDEYNLİK MƏZUNİYYƏTİNDƏN FAYDALANMAQ HÜQUQU NA MALİK İŞÇİLƏRİN CƏMI SAYI	7	8	2
VALİDEYNLİK MƏZUNİYYƏTİNİ GÖTÜRMÜŞ İŞÇİLƏRİN ÜMUMİ SAYI	7	8	2
VALİDEYNLİK MƏZUNİYYƏTİ BAŞA ÇATANDAN SONRA HESABAT DÖVRÜNDƏ İŞƏ QAYITMIŞ İŞÇİLƏRİN ÜMUMİ SAYI	1	6	0
VALİDEYNLİK MƏZUNİYYƏTİ BAŞA ÇATANDAN SONRA HESABAT DÖVRÜNDƏ İŞƏ QAYITMIŞ VƏ İŞƏ QAYITDIQDAN SONRA 12 AY ƏRZİNDƏ HƏLƏ DƏ İŞLƏYƏN İŞÇİLƏRİN ÜMUMİ SAYI	1	6	0
VALİDEYNLİK MƏZUNİYYƏTİNİ GÖTÜRMÜŞ İŞÇİLƏRDƏN İŞƏ QAYIDANLAR (%)	0.14	0.75	0

Əmək fəaliyyəti ilə bağlı şikayətlərin baxılması mexanizmi	2016	2017	2018
ƏMƏK FƏALİYYƏTİ İLƏ BAĞLI QƏBUL OLUNMUŞ ŞİKAYƏTLƏRİN SAYI	25	23	32
ƏMƏK FƏALİYYƏTİ İLƏ BAĞLI ARAŞDIRILMIŞ ŞİKAYƏTLƏRİN SAYI	22	20	28
ƏMƏK FƏALİYYƏTİ İLƏ BAĞLI HƏLL EDİLMİŞ ŞİKAYƏTLƏRİN SAYI	20	19	28

Cins və işçi kateqoriyalarına görə işçilərin ümumi sayı	2016		2017		2018	
	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN
İŞÇİLƏRİN ÜMUMİ SAYI	271	28	262	27	260	28
İCRAÇI VƏZİFƏLƏR	17	1	16	1	19	1
MÜTƏXƏSSİSLƏR	55	17	53	16	50	17
TEXNİKİ VƏZİFƏLƏR	28	8	26	8	25	8
DİGƏR ¹⁹	171	2	167	2	166	2

İşçilərin ümumi sayı, həssas qruplar üzrə	2016	2017	2018
İŞÇİLƏRİN ÜMUMİ SAYI, HƏSSAS QRUPLAR ÜZRƏ	15	16	18
ƏMƏK QABİLİYYƏTİNİ İTİRMİŞ İŞÇİLƏR	1	2	4
QAÇQINLAR VƏ MƏCBURİ KÖÇKÜNLƏR	14	14	14

Cinsə görə başlanğıc əmək haqqı	2016				2017				2018			
	ÖLKƏDƏ MİNİMAL ƏMƏK HAQQI		BAŞLANĞIC ƏMƏK HAQQI		ÖLKƏDƏ MİNİMAL ƏMƏK HAQQI		BAŞLANĞIC ƏMƏK HAQQI		ÖLKƏDƏ MİNİMAL ƏMƏK HAQQI		BAŞLANĞIC ƏMƏK HAQQI	
	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN	KİŞİ	QADIN
ÖLKƏDƏ MİNİMAL ƏMƏK HAQQINA GÖRƏ BAŞLANĞIC ƏMƏK HAQQININ ²⁰ MÜQAYİSƏSİ, AZN	105	580	567	105	577	638	135	698	696			

¹⁹ Bu kateqoriya assistent və klerk vəzifələrini daxil edir.

²⁰ Ən aşağı işçi kateqoriyasına təqdim olunan başlanğıc əmək haqqı.

Qadın və kişilərə təqdim edilən minimal əmək haqqının nisbəti, işçi kateqoriyaları üzrə, %	2016	2017	2018
İCRAÇI VƏZİFƏLƏR	1	1	1
MÜTƏXƏSSİSLƏR ²¹	0.7	0.7	0.7
TEXNİKİ VƏZİFƏLƏR	0.7	0.7	0.7
DİGƏR ²²	1	1	1

Cinsə görə işə qəbul olunmuş və işdən azad olunmuş işçilərin sayı	2016			2017			2018		
	30 yaşından aşağı	30-50 yaşlar arası	50 yaşından yuxarı	30 yaşından aşağı	30-50 yaşlar arası	50 yaşından yuxarı	30 yaşından aşağı	30-50 yaşlar arası	50 yaşından yuxarı
YAŞ HƏDDİNƏ GÖRƏ İŞƏ QƏBUL OLUNMUŞ İŞÇİLƏRİN SAYI	10	5	0	5	9	0	6	10	0
YAŞ HƏDDİNƏ GÖRƏ İŞDƏN AZAD OLUNMUŞ İŞÇİLƏRİN SAYI	7	26	10	6	13	5	7	10	0

13.4 İŞ YERİNDƏ SAĞLAMLIQ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK

Sağlamlıq və təhlükəsizlik üzrə göstəricilər	2016	2017	2018
ÖLÜM HADİSƏLƏRİNİN ÜMUMİ SAYI	0	0	0
CƏMI XƏSARƏT HADİSƏLƏRİNİN ÜMUMİ SAYI, O CÜMLƏDƏN	15	8	3
ƏMƏK QABİLİYYƏTİNİN MÜVƏQQƏTİ İTİRLMƏSİ İLƏ NƏTİCƏLƏNMİŞ ZƏDƏLƏRİN SAYI	4	2	0
PEŞƏ XƏSTƏLİKLƏRİ SƏBƏBİNDƏN İTİRLMİŞ İŞ GÜNLƏRİNİN SAYIDISEASES	0	0	0
XƏSARƏT VƏ YA QƏZA NƏTİCƏSİNDƏ İTİRLMİŞ İŞ GÜNLƏRİNİN SAYI	40	30	0
ƏMƏK QABİLİYYƏTİNİN MÜVƏQQƏTİ İTİRLMƏSİ İLƏ NƏTİCƏLƏNMİŞ ZƏDƏLƏRİN ƏMSALI (1000000 İŞ SAATI ÜZRƏ)	7.52	4.02	0
ÖLÜM HALLARININ ƏMSALI (10000 İŞÇİ ÜZRƏ)	0	0	0
PEŞƏ XƏSTƏLİKLƏRİ ƏMSALI (1000000 İŞ SAATI ÜZRƏ)	22	20	28
İTİRLMİŞ İŞ GÜNLƏRİNİN ƏMSALI (1000000 İŞ SAATI ÜZRƏ)	75.21	60.41	0
HADİSƏLƏRİN TEZLİK ƏMSALI (1000 İŞÇİ ÜZRƏ)	50	27.68	10.45
ƏMƏK QABİLİYYƏTİNİN MÜVƏQQƏTİ İTİRLMƏSİ İLƏ NƏTİCƏLƏNMİŞ ZƏDƏLƏRİN TEZLİK ƏMSALI (1000 İŞÇİ ÜZRƏ)	13.3	6.92	0
HADİSƏLƏRİN AĞIRLIQ ƏMSALI (HƏR BİR QƏZA NƏTİCƏSİNDƏ İTİRLMİŞ İŞ GÜNLƏRİNİN SAYI)	10	15	0

²¹ Bu kateqoriyaya baş mütəxəssis, supervayzer, mütəxəssis və mühəndislər daxildir.

²² Bu kateqoriya assistent və klerk vəzifələrini daxil edir.

13.5 EKOLOJİ FƏALİYYƏTİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Müxtəlif sement siniflərinin klinker faktoru	2016	2017	2018
KLASS A	83.5%	75.3%	76.6%
KLASS B	72.3%	65.5%	64.7%
KLASS C	88.3%	88.7%	87.0%
ORTALAMA KLİNKER FAKTORU	82.4%	78.6%	78.2%

İEQ emissiyaları	2016	2017	2018
CƏMI BİRBAŞA KARBON QAZI EMİSSİYASI (METRİK TON / İL)	452,747	793,003	847,047
SPESİFİK BİRBAŞA KARBON QAZI EMİSSİYASI (KİLOQRAM / TON SEMENT MƏHSULU)	599	572	569
CƏMI DOLAYI KARBON QAZI EMİSSİYASI (METRİK TON / İL)	58,742	72,740	76,427
SPESİFİK DOLAYI KARBON QAZI EMİSSİYASI (KİLOQRAM / TON SEMENT MƏHSULU)	76	53	51

Enerji istehlakı	2016	2017	2018
CƏMI ENERJİ İSTEHLAKI, O CÜMLƏDƏN İSTİLİK VƏ ELEKTRİK ENERJİSİ (KVT/S)	97,903,080	121,232,760	127,378,020
SPESİFİK ENERJİ İSTEHLAKI (KVT/S BİR TON SEMENT MƏHSULUNA GÖRƏ)	107	87	85
CƏMI BİRBAŞA ENERJİ İSTEHLAKI (MİN QC), İSTEHSALAT MƏQSƏDLƏRİ ÜÇÜN	2,060	3,472	3,792
SPESİFİK BİRBAŞA ENERJİ İSTEHLAKI ²³ (QC / TON KLİNKER), İSTEHSALAT MƏQSƏDLƏRİ ÜÇÜN	3.2443	3.2109	3.2344
CƏMI FOSİL YANACAQ İSTEHLAKI (TON), BÜTÜN ƏMƏLİYYATLAR ÜÇÜN	198,670	165,256	154,826
CƏMI TƏBİİ QAZ İSTEHLAKI (M ³), O CÜMLƏDƏN KLİNKERİN İSTEHSALI ÜÇÜN İSTİFADƏ EDİLƏN ENERJİ	59,786,328	99,268,438	107,774,443

²³ Bu göstəriciyə yanacağın yandırılması nəticəsində alınmış və klinkerin istehsalı üçün istifadə olunan enerji daxildir.

Hava çirkləndiriciləri	2016	2017	2018
Toz			
CƏMI TOZ EMİSSİYASI, TON/İL	80	143	154
SPESİFİK EMİSSİYALAR, Q/TON KLİNKER	130	132	131
NOx			
CƏMI EMİSSİYALAR, TON/İL	611	1,117	1,089
SPESİFİK EMİSSİYALAR, Q/TON KLİNKER	962	1,033	929
Uçucu üzvi birləşmələr / Tetrahidrokannabinol			
CƏMI EMİSSİYALAR, KQ/İL			594
SPESİFİK EMİSSİYALAR, Q/TON KLİNKER			0.506
Hg			
CƏMI EMİSSİYALAR, TON/İL			0.483
SPESİFİK EMİSSİYALAR, MQ/ TON KLİNKER			0.412
HM1			
CƏMI EMİSSİYALAR, KİLO/İL			0.035
SPESİFİK EMİSSİYALAR, MQ/ TON KLİNKER			0.03
HM2			
CƏMI EMİSSİYALAR, KİLO/İL			9.230
SPESİFİK EMİSSİYALAR, MQ/ TON KLİNKER			7.872

* HM1: Cd və Tl maddələrinin cəmi

* HM2: Sb, As, Pb, Cr, Co, Cu, Mn, Ni, V maddələrinin cəmi

Suyun idarə edilməsi	2016	2017	2018
CƏMI SU İSTEHLAKI, MİN M ³	121,100	104,020	92,890
SPESİFİK SU İSTEHLAKI, SEMENT MƏHSULU (L/TON)	131.6	85.4	71.3

Tullantıların idarə edilməsi	2016	2017	2018
TULLANTILAR (TON)			
TƏHLÜKƏSİZ TULLANTILAR	1,292	1,602	1,507
BƏRPA OLUNMUŞ TƏHLÜKƏSİZ TULLANTILAR	1.9	644	716
ZƏRƏRSİZLƏŞDİRİLMİŞ TƏHLÜKƏSİZ TULLANTILAR	1,291	958	791
TƏHLÜKƏLİ TULLANTILAR	1.23	5.91	10.4
BƏRPA OLUNMUŞ TƏHLÜKƏLİ TULLANTILAR (MİN TON)	0	5.81	6.11
ZƏRƏRSİZLƏŞDİRİLMİŞ TƏHLÜKƏLİ TULLANTILAR (MİN TON)	1.23	0.1	4.29

13.6 MƏSULİYYƏTLİ İSTEHSAL

Sement məhsulları üçün istifadə edilən materiallar	2016	2017	2018
TƏKRAR İSTİFADƏDƏN ALINAN XAMMALIN PAYI ²⁴ (%), O CÜMLƏDƏN	69	82.4	81.2
ALTERNATİV XAMMALIN PAYI (%)	4.3	3.2	3.5
CƏMİ XAMMALIN İSTİFADƏSİ (TON)	1,133,464	2,056,142	2,196,181
TƏKRAR İSTİFADƏDƏN ALINAN XAMMALIN HƏCMİ (TON), O CÜMLƏDƏN	782,343	1,693,520	1,784,292
ALTERNATİV XAMMAL (TON)	48,476	65,181	76,130

²⁴ Bu göstərici daş karxanalarında əmələ gələn törəmə məhsullardan əldə olunan xammal, eləcə də dəmir filizini əhatə edir.

13.7 TƏCHİZAT ZƏNCİRİ

Yerli təchizatçıların payı	2016	2017	2018
CƏMİ TƏCHİZATÇILARIN SAYI	559	640	658
YERLİ TƏCHİZATÇILARIN SAYI	420	462	488
MƏHSUL TƏCHİZATÇILARININ SAYI ²⁵	226	253	211
XİDMƏT TƏCHİZATÇILARININ SAYI (PODRATÇILAR)	194	209	277
CƏMİ SATINALMA BÜDCƏSİ, AZN	44,667,958	50,263,425	62,677,096
YERLİ TƏCHİZATÇILARA/PODRATÇILARA XƏRCLƏNƏN SATINALMA BÜDCƏSİ, AZN	27,453,957	29,705,666	42,741,618
MƏHSUL TƏCHİZATÇILARININ FAİZİ	54%	55%	43%
XİDMƏT TƏCHİZATÇILARININ (PODRATÇILARIN) FAİZİ	46%	45%	57%
YERLİ TƏCHİZATÇILARIN/PODRATÇILARIN FAİZİ	75%	72%	74%
YERLİ TƏCHİZATÇILARA/PODRATÇILARA XƏRCLƏNƏN SATINALMA BÜDCƏSİNİN FAİZİ	61%	59%	68%

Təchizatçının/podratçının qiymətləndirilməsi	2016	2017	2018
MƏHSULUN KEYFİYYƏTİ VƏ EFFEKTİVLİK GÖSTƏRİCİLƏRİ ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRİLƏN TƏCHİZATÇILARIN/PODRATÇILARIN CƏMİ SAYI	T/E ²⁶	44	57

²⁵ Bəzi təchizatçılar (təxminən 20 təchizatçı) həm məhsul, həm də xidmətlər təqdim edir.

²⁶ Təchizatçı və podratçının qiymətləndirilməsi 2017-ci ildən etibarən həyata keçirilir.

NORM

METODOLOGIYA VƏ FƏRZIYYƏLƏR

NORM, fəaliyyət nəticələri və təsiri barədə məlumatı açıqlamaqla şəffafliq prinsipini təmin edir. Hesabatımızda məlumatları dəqiq, aydın, etibarlı, müqayisə oluna biləcək və tarazlı şəkildə təqdim etməyə çalışdıq. Hesabatda açıqlanan məlumatlar bütün əməliyyatlarımızı əhatə edir və müsahibələr, sorğular və NORM-un daxili hesabatları vasitəsilə toplanılmışdır.

Hazırkı hesabat NORM-un ilk Dayanıqlı İnkişaf haqqında Hesabatı olduğu səbəbindən, GRI və GCCA standartları ilə tələb olunan bəzi məlumatlar Hesabatın hazırlanması dövründə mövcud olmamışdır, lakin biz daxili hesabat sistemimizi inkişaf etdirməyi, o cümlədən hal-hazırda mövcud olmayan məlumatların növbəti hesabatımızda açıqlanmasını nəzərdə tuturuq.

14.1 MƏLUMATLARIN TOPLANMASI VƏ TƏQDİM OLUNMASI ÜÇÜN İSTİFADƏ OLUNMUŞ METODOLOGİYA

Ekoloji nəticələrə dair göstəricilər Qlobal Hesabatlılıq Təşəbbüsünün (GRI) standartlarının və Qlobal Sement və Beton Assosiasiyasının (GCCA) Nəzarət və Hesabatların Təqdim Edilməsi üzrə tələblərinə uyğundur.

Ekoloji məlumatların toplanması üçün əsas mənbə NORM-un daxili hesabatlılıq sistemidir. 2018-ci il üçün, AZECOLAB-ın (müstəqil ekoloji təhlil və analitik laboratoriya xidmətləri göstərən xidmət təchizatçısı) qiymətləndirmə nəticələri bir sıra ekoloji parametrlərin hesablanması zamanı nəzərə alınmışdır.

Ekoloji fəaliyyət haqqında göstəricilər bütün sahələri, o cümlədən karxana işləri, istehsal və paketləmə işlərini əhatə edir. Cari Hesabatın 2016-cı və 2018-ci illər arası aparılan bütün prosesləri əhatə edir.

CO₂ və enerji: Biz GRI 302 Enerji və GRI 305.1-305.5 Emissiyaların açıqlanması üzrə standartlar, həmçinin GCCA-nın CO₂-nin monitorinqi və əlaqəli hesabatın hazırlanmasına dair Dayanıqlı İnkişaf üzrə təlimatın və yanacaqın və sementin istehsalı üçün xammalın təkrar emalı üzrə təlimatın tələblərinə riayət etmişik. Yuxarıda qeyd edilən standartlara əsasən, müqayisənin uyğun şəkildə aparılması üçün emissiyalar və enerji ilə bağlı tarixi məlumatlar yenidən hesablanmışdır. İstixana effekti yaradan qazların emissiyası və enerji istehlakının həcmi 2017-ci və 2018-ci illərdə tətbiq edilən ölçmə və uçot yanaşmasını əks etdirən bütün enerji istehlak edən əməliyyatları əhatə edir. 2016-cı ildə İEYQ emissiyasına gəldikdə, müştərilərin tələblərini qarşılamaq üçün əlavə həcmdə klinker alınmışdır. Bu səbəbdən bu xüsusi həcmdə İEYQ emissiyası və enerji istehlakı konsolidasiyadan çıxarılmışdır.

Emissiyalar: Fəaliyyət illərində əhəmiyyətli emissiyaların ölçülməsi və əks etdirilməsi üçün biz GRI 305.7-nin emissiyaların açıqlanması standartı və emissiyaların monitorinqi və əlaqəli hesabatın hazırlanmasına dair GCCA-nın Dayanıqlı İnkişaf təlimatının tələbləri, tövsiyələri və təlimatına riayət edirik. 2016-cı və 2017-ci illərdə biz emissiyaların izlənməsi sistemi vasitəsilə toz və NOx emissiyalarını konsolidasiyaya daxil etdik. 2018-ci ildən etibarən, biz sobadan atılan spesifik və cəmi uçucu üzvi birləşmələr /

tetrahidrokannabinol və ağır metalların (Hg, Cd, Tl, Sb, As, Pb, Cr, Co, Cu, Mn, Ni and V) emissiyalarını hesablayan və izləyən AZECOLAB ilə əməkdaşlıq edirik.

Su: Fəaliyyət illərində su istehlakının ölçülməsi və əks etdirilməsi üçün biz GRI 303 Su istehlakının açıqlanması standartı və sement istehsalında su istehlakının monitorinqi və əlaqəli hesabatın hazırlanmasına dair GCCA-nın Dayanıqlı İnkişaf təlimatının tələbləri, tövsiyələri və təlimatına riayət edirik. Effektiv monitorinq və istifadə mexanizmlərinin tətbiqi məqsədilə biz su istehlakını 3 kateqoriya üzrə təsnifləyirik (istehsalat, suvarma, inzibati). Su istehlakı ilə bağlı məlumat 100% əhatə olunur.

Materiallar və tullantılar: Materialların istifadəsi və suyun təkrar emalının ölçülməsi üçün biz GRI 301 Materiallar və GRI 306 Atqılar və tullantıların açıqlanması standartının tələbləri, tövsiyələri və təlimatına riayət edirik. Tullantı materiallarının ətraf mühitə təsirini ölçmək üçün onlar iki kateqoriya üzrə təsnif edilir (təhlükəli və təhlükəsiz). Təsniflədirmə əsasən istifadə və təkrar emal metodlarının müəyyən edilməsi üçün əlverişlidir. Tullantıların təkrar emalını üçüncü tərəflər aparır, bu səbəbdən biz bərpa üçün göndərilən nəql edilmiş həcmi qeyd edirik. Məişət tullantılarının həcmi kub metrə tona çevirmək üçün, biz məişət tullantılarının növünə əsaslanaraq orta çevirmə əmsalını istifadə edirik (450.5 kq/m³).

Biomüxtəliflik və karxanalar: Fəaliyyətimiz, məhsul və xidmətlərimizin biomüxtəlifliyə əhəmiyyətli təsirini göstərmək üçün, biz GRI 304 Biomüxtəlifliyin açıqlanması standartının tələbləri, tövsiyələri və təlimatına riayət edirik. Bundan əlavə, biz ölkənin qanun və qaydaları ilə nəzərdə tutulan tələbləri tətbiq edirik. Hesabat məqsədi üçün karxanalarda aparılan bərpa olunma fəaliyyəti və planları daxil edilmişdir.

Sağlamlıq və təhlükəsizlik: Sağlamlıq və təhlükəsizlik üzrə fəaliyyətimiz GRI 403 Əməyin təhlükəsizliyi və sağlamlıq, GRI 416 müştəri sağlamlığı və təhlükəsizliyi standartlarının və təhlükəsizliyin monitorinqi və əlaqəli hesabatın hazırlanmasına dair GCCA-nın Dayanıqlı İnkişaf təlimatının, həmçinin ölkənin qanunvericiliyinin tələbləri ilə tam uyğundur.

Sağlamlıq və təhlükəsizliyə dair məlumat obyekt səviyyəsində toplanır və daha sonra Şirkət üzrə konsolidasiya olunur. Hazırkı hesabat NORM-un öz fəaliyyəti ilə bağlı əməliyyatları əhatə edir. Sağlamlıq və təhlükəsizliyə dair məlumat NORM-un daxili hesabat sistemi və hadisələrə dair hesabatlarından götürülür.

Sosial göstəricilər: Sosial fəaliyyət göstəriciləri GRI standartlarının 400-cü blokuna istinad edilərək toplanmışdır. Məlumatlar NORM-un daxili hesabat sistemindən konsolidasiya olunmuşdur və Şirkətin bütün əməliyyatları və biznes bölmələrini əhatə edir. Bundan əlavə, sosial fəaliyyətə dair sorğuya müxtəliflik, bərabər hüquqlar, məşğulluq, işçi qüvvəsinin inkişafı, işçilərin aldığı faydalar, həmçinin, yerli icmanın inkişafına qoyulan investisiyalar ilə bağlı məqamlar daxildir. İcma və müştərilərdən alınmış şikayətlərə dair məlumat daxili müştəri şikayətləri proqramı və Business Insight-dan alınan hesabatlar istifadə edilməklə konsolidasiya olunmuşdur. Təchizatçılar və müvafiq xərclərlə bağlı məlumat NORM-un daxili hesabatların verilməsi sistemində əsasən konsolidasiya olunmuşdur.

Gələcək perspektivlər

Biz Dayanıqlı İnkişaf hesabatlarını hər il dərc etməyi və GRI standartlarına və GCCA Təlimatına uyğun olaraq açıqlanan məlumatların sayını və keyfiyyətini artırmağı planlaşdırırıq.

NORM

**GRI İNDEKS
CƏDVƏLİ**

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
-----------------------------------	---------	----------------------------

GRI 102: ÜMUMİ AÇIQLAMALAR		
Şirkət profili		
102-1 Şirkətin adı		Əhatə olunub, səh. 18
102-2 Əsas fəaliyyət, brendlər, məhsul və xidmətlər		Əhatə olunub, səh. 19
102-3 Şirkətin qəragahının yerləşdiyi ünvan		Əhatə olunub, səh. 19
102-4 Əməliyyatların coğrafi ərazisi		Əhatə olunub, səh. 19
102-5 Mülkiyyətin xüsusiyyəti və təşkilati-hüquqi forması		Əhatə olunub, səh. 18
102-6 Xidmət göstərilən bazarlar		Əhatə olunub, səh. 20
102-7 Şirkətin miqyası		Əhatə olunub, səh. 118-119
102-8 İşçilər üzrə məlumat		Qismən əhatə olunub, səh. 119
102-9 Şirkətin təchizat zənciri		Əhatə olunub, səh. 108-111
102-10 Şirkətdə və təchizat zəncirində baş vermiş əhəmiyyətli dəyişikliklər		Əhatə olunub, səh. 108-111
102-11 Şirkətdə "ehtiyatlı yanaşma" prinsipi	Biz risklərin idarə edilməsi sistemində "ehtiyatlı yanaşma" prinsipini tətbiq edirik və məhsulların istehsalında bu prinsipə riayət edirik.	Əhatə olunub
102-12 Şirkət xarici təşəbbüslər	Hesabat dövründə.	Qismən əhatə olunub
102-13 Şirkətin assosiasiyalarda üzvlüyü	Biz Avropa Sement Tədqiqatları Akademiyasının üzvlüyü və Türkiyə Sement İstehsalçıları Birliyi ilə əməkdaşlıq edirik.	Əhatə olunub
Strategiya		
102-14 Yüksək vəzifəli qərar qəbul edən şəxsin bəyanatı		Əhatə olunub, səh. 4
102-15 Əsas təsirlər, risklər və imkanların təsviri		Əhatə olunub, səh. 50
Etik davranışlar və dürüstlük		
102-16 Şirkətin dəyərləri, prinsipləri, standartları və etik davranış normaları		Əhatə olunub, səh. 32
102-17 Etik məsələlər ilə əlaqədar məsləhət və müraciət mexanizmləri	Etik və normalara uyğun davranışın və şirkəti bütövlülük haqqında məsləhətlərin axtarışı üçün mexanizm yaradılmamışdır, lakin rəhbərlər ümumi məsuliyyət daşıyır.	Əhatə olunub
İdarəetmə		
102-18 İdarəetmə strukturu		Əhatə olunub, səh. 31
102-19 Səlahiyyətlərin ötürülməsi		Əhatə olunmayıb
102-20 İqtisadi, ekoloji və sosial mövzular üzrə rəhbərlik səviyyəsində məsuliyyət	Baş İcraçı Direktor iqtisadi, ətraf mühit və sosial məqsədlərin, ƏFG-lərin və hərəkət planlarının nəzərdən keçirilməsi və təsdiqinə görə məsuliyyət daşıyır.	Əhatə olunub
102-21 Consulting stakeholders on economic, environmental, and social topics	Ətraf mühitlə bağlı məsələlər üzrə müzakirələr İntegrasiya olunmuş İdarəetmə Sistemi və SƏTƏM departamenti, sosial məsələlər üzrə müzakirələr İntegrasiya olunmuş İdarəetmə Sistemi və SƏTƏM, İR və kommersiya departamentləri, iqtisadi məsələlər üzrə müzakirələr isə Maliyyə departamenti tərəfindən keçirilir.	Qismən əhatə olunub
102-22 Ali idarəetmə orqanının və komitələrin tərkibi		Əhatə olunub

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
-----------------------------------	---------	----------------------------

102-23 Ali idarəetmə orqanının sədri		Qismən əhatə olunub, səh. 31
102-24 Ali idarəetmə orqanının namizədliyi və seçilməsi	Şirkətin Baş İcraçı Direktoru NORM-un idarə heyəti tərəfindən təyin olunur.	Əhatə olunub
102-25 Maraqların toqquşması	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan irəli gələn maraqların toqquşması halları Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə əsasən açıqlanır. Digər məsələlər Etika Məcəlləsində qismən əhatə olunur.	Qismən əhatə olunub
102-26 Məqsəd, dəyər və strategiyanın təyin olunmasında ali idarəetmə orqanının rolu	NORM-un Baş İcraçı Direktoru və İdarə Heyəti şirkətin iqtisadi, ətraf mühit və sosial məsələləri ilə bağlı məqsədi, məramı və missiyası, strategiya, siyasət və hədəflərini təsdiq edir.	Əhatə olunub
102-27 Ali idarəetmə orqanlarının kollektiv biliyi		Əhatə olunub, səh. 31
102-28 Ali idarəetmə orqanının fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi	NORM-un İdarə Heyəti şirkətin baş rəhbərliyinin ətraf mühitin qorunması, sosial və iqtisadi məsələlər üzrə fəaliyyətini müxtəlif departamentlərdən alınmış hesabatlar əsasında qiymətləndirir.	Əhatə olunub
102-29 İqtisadi, ekoloji və sosial təsirlərin müəyyənəndirilməsi və idarə olunması		Əhatə olunub, səh. 28-30
102-30 Risklərin idarə edilməsi prosesinin effektivliyi		Əhatə olunub, səh. 50
102-31 İqtisadi, ekoloji və sosial mövzulara baxılması		Əhatə olunub, səh. 28-30
102-32 Ali idarəetmə orqanının dayanıqlı inkişaf hesabatında rolu	NORM-un Baş İcraçı Direktoru şirkətin dayanıqlı inkişaf hesabatını nəzərdən keçirir və təsdiq edir və bütün əhəmiyyətli məsələlərin əhatə olunmasını təmin edir.	Əhatə olunub
102-33 Vacib məsələlər haqqında ali idarəetmə orqanının məlumatlandırılması		Əhatə olunub, səh. 10-11
102-34 Vacib məsələlərin təbiəti və ümumi sayı		Əhatə olunmayıb
102-35 Ali idarəetmə orqanının və rəhbər şəxslərin mükafatlandırma siyasəti	Siyasət və sistem hal-hazırda Korn Ferry tərəfindən işlənib hazırlanır. Biz layihənin bu ilin sonunda başa çatdırılmasını gözləyirik. Biz tam məlumatı növbəti dayanıqlı inkişaf hesabatında təqdim edəcəyik.	Əhatə olunmayıb
102-36 Mükafatlandırmanı müəyyən edən proses	102-35 ilə eyni	Əhatə olunmayıb
102-37 Mükafatlandırmada maraqlı tərəflərin iştirakı	Maraqlı tərəflərin illik görüşləri ərzində investitorlar mükafatlandırmaya dair fikirlərini NORM-un icraçılarına bildirməyə bilirlər. Mükafatlandırma bu fikirlər əsasında razılaşdırılır.	Əhatə olunub
102-38 İllik kompensasiya nisbəti	2018-ci ildə NORM-un ən yüksək əmək haqqı alan işçisinin bütün işçilərin orta illik mükafatına nisbəti (ən yüksək maaş alan şəxslər istisna olmaqla) 14% olmuşdur. Bu məlumat 2016-cı və 2017-ci illərdə təqdim edilməmişdir.	Əhatə olunub
102-39 İllik kompensasiya nisbətində faiz artımı	İllik cəmi mükafatlandırma əmsalının 2018-ci ildən etibarən hesablanması nəzərə alaraq, biz bu məlumatı təqdim edə bilmirik. Lakin, biz bu məlumatı növbəti dayanıqlı inkişaf hesabatlarında təqdim edəcəyik.	Əhatə olunub
Maraqlı tərəflərlə münasibətlər		
102-40 Maraqlı tərəf qruplarının siyahısı		Əhatə olunub, səh. 11
102-41 Kollektiv əmək müqavilələri	İşçilər kollektiv müqavilə bağlamamışdır.	Əhatə olunmayıb
102-42 Maraqlı tərəflərin cəlb edilməsinə yanaşma	Bizim maraqlı tərəflərlə rəsmi iş modelimiz yoxdur, lakin rəsmi mexanizmlərinin yaxın gələcəkdə işlənib hazırlanması planlaşdırılır. Biz bu məlumatı növbəti dayanıqlı inkişaf hesabatlarında təqdim edəcəyik.	Əhatə olunmayıb
102-43 Approach to stakeholder engagement		Əhatə olunub, səh. 11

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
102-44 Maraqlı tərəflərin cəlb edilməsi nəticəsində qaldırılmış əsas mövzular və məsələlər		Əhatə olunub, səh. 10-11
Hesabat təcrübəsi		
102-45 Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil olan müəssisələr		Əhatə olunub, səh. 118
102-46 Hesabat məzmununun və mövzuların müəyyənləşdirilməsi		Əhatə olunub, səh. 8-10
102-47 Əhəmiyyətli mövzuların siyahısı		Əhatə olunub, səh. 10
102-48 Əvvəlki hesabatlarda əks olunmuş məlumatların yenidən baxılmasının və hesablınmasının səbəbi və təsirləri	Hazırkı hesabatın Şirkətin ilk dayanıqlı inkişaf hesabatı olmasını nəzərə alaraq təkrar hesablamalar aparılmamışdır.	Əhatə olunub
102-49 Ötən hesabat dövrləri ilə müqayisədə hesabatın əhatə sahəsi və aspektin əhatə dairəsində baş vermiş əhəmiyyətli dəyişikliklər	Hazırkı hesabatın Şirkətin ilk dayanıqlı inkişaf hesabatı olmasını nəzərə alaraq əhəmiyyətli dəyişikliklər olmamışdır.	Əhatə olunub
102-50 Hesabat dövrü		Əhatə olunub, səh. 8
102-51 Ən son hesabatın tarixi		Əhatə olunub, səh. 8
102-52 Hesabatın dərc olunma tezliyi (illik, iki illik)		Əhatə olunub, səh. 8
102-53 Hesabat və hesabatın məzmunu ilə bağlı yaranmış suallar üçün əlaqə vasitəsi		Əhatə olunub, səh. 142
102-54 Hesabatın GRI Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması iddiası	Biz GRI Standartlarının “Əsas” meyarına istinad edirik.	Əhatə olunub
102-55 GRI məzmun indeksi		Əhatə olunub, səh. 130-140
102-56 Müstəqil audit	Hazırkı hesabatın Şirkətin ilk dayanıqlı inkişaf hesabatı olmasını nəzərə alaraq kənar auditor cəlb olunmamışdır. Növbəti hesabatlar üçün biz kənar auditorlar cəlb edəcəyik.	Əhatə olunub
GRI 103: İDARƏETMƏ YANAŞMASI		
103-1 Əhəmiyyətli mövzu və onun həddlərinin izahı		Əhatə olunub, səh. 8-11
103-2 Rəhbərliyin yanaşması və onun komponentləri		Əhatə olunub, səh. 28-31
103-3 Rəhbərliyin yanaşmasının qiymətləndirilməsi		Əhatə olunub, səh. 28-31
GRI 201: İQTİSADI FƏALİYYƏT		
201-1 Əldə edilmiş birbaşa və paylaşdırılmış iqtisadi dəyər		Əhatə olunub, səh. 118
201-2 İqlim dəyişikliyi ilə əlaqədar maliyyə nəticələri, risklər və imkanlar	Hal-hazırda, biz bu cür təhlil aparırıq. Lakin, iqlim dəyişikliyi ilə bağlı bəzi risklər FFM-də əhatə olunub.	Əhatə olunub
201-3 Defined benefit plan obligations and other retirement plans	Ana lıq məzuniyyəti və təqaüdə çıxma planları Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq tətbiq edilir. Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna edilən ödənişlər Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə uyğun nizamlanır. Şirkət DSMF-ə əmək fondunun 22%-ni və işçilərin hesablanmış əmək haqqının 3%-ni məcburi dövlət sosial sığorta haqqı kimi ödəyir.	Əhatə olunub

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
201-4 Dövlətdən alınan maliyyə yardımı	Hesabat dövrü ərzində dövlətdən maliyyə dəstəyi alınmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 202: BAZARDA MÖVCUDLUQ		
202-1 Yerli minimal əmək haqqı ilə müqayisədə cinslər üzrə standart əmək haqqı səviyyəsi		Əhatə olunub, səh. 119
202-2 Yerli əhalidən olan rəhbərliyin payı		Əhatə olunub, səh. 61
GRI 203: DOLAYI İQTİSADI TƏSİRLƏR		
203-1 İnfrastruktur sərmayələri və dəstəklənən xidmətlər		Əhatə olunub, səh. 118
203-2 Dolaylı əhəmiyyətli iqtisadi təsirlər	Müsbət təsirlərimizə iş yerlərinin açılmasının dəstəklənməsi, işçilərimizin bilik və bacarıqların artırılması, yerli təchizatçıların məhsul və xidmətlərinin istifadə edilməsi daxildir.	Əhatə olunub
GRI 204: SATINALMA TƏCRÜBƏLƏRİ		
204-1 Yerli təchizatçılara xərclənən vəsaitlərin ümumi büdcəyə nisbəti		Əhatə olunub, səh. 112
GRI 205: ANTI-KORRUPSIYA		
205-1 Korrupsiya ilə bağlı risklər baxımından qiymətləndirilmiş fəaliyyətlərin ümumi sayı və faizi		Əhatə olunmayıb
205-2 Korrupsiyaya qarşı siyasətlər və şirkətin prosedurları üzrə keçirilmiş təlimlər		Əhatə olunub, səh. 44
205-3 Qeydə alınmış korrupsiya halları və bu halların qarşısını almaq üçün həyata keçirilmiş tədbirlər	Hesabat dövründə bu cür hadisələr baş verməmişdir.	Əhatə olunub
GRI 206: ANTI-RƏQABƏT DAVRANIŞI		
206-1 Sağlam olmayan rəqabət davranışları, etimadsızlıq və monopoliya təcrübələri üzrə hüquqi tədbirlər	Hesabat dövründə bu cür hadisələr baş verməmişdir.	Əhatə olunub
GRI 301: MATERİALLAR		
301-1 İstifadə olunan materiallar, həcm və ya çəki ilə		Əhatə olunub, səh. 106-107
301-2 Təkrar istifadə olunan materiallar		Əhatə olunub, səh. 106-107
301-3 Təkrarlanan məhsullar və qablaşdırma materialları		Əhatə olunmayıb
GRI 302: ENERJİ		
302-1 Şirkət üzrə enerji sərfiyyatı		Əhatə olunub, səh. 92

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
302-2 Şirkət xaricində enerji istehlakı		Əhatə olunmayıb
302-3 Enerji intensivliyi əmsali		Əhatə olunub, səh. 122
302-4 Enerji sərfiyyatının azaldılması		Əhatə olunub, səh. 123
302-5 Satılmış məhsulların və xidmətlərin enerjiyə tələbatında azalma		Əhatə olunmayıb
GRI 303: SU		
303-1 Mənbələrə görə alınan suyun ümumi miqdarı	Norm tərəfindən istehlak olunan su, su təchizatı şəbəkəsindən alınır.	Əhatə olunub
303-2 Su mənbələrinin suyun istifadəsindən ciddi təsirə məruz qalması	Su bələdiyyə tərəfindən təmin edilir və su mənbələri suyun istifadəsindən ciddi təsirə məruz qalmamışdır.	Əhatə olunub
303-3 Yenidən emal olunmuş və təkrar-ardıcıl istifadə edilmiş su	NORM-da suyun təkrar emalı və istifadəsi tətbiq edilmir.	Əhatə olunub
GRI 304: BİOMÜXTƏLİFLİK		
304-1 Qorunan ərazilər və yüksək biomüxtəliflik dərəcəsi olan ərazilərdə və ya ona bitişik ərazilərdə mövcud olan əməliyyat sahələri		Əhatə olunub, səh. 97
304-2 Fəaliyyətlərin, məhsulların və xidmətlərin biomüxtəlifliyə olan təsiri		Əhatə olunub, səh. 97
304-3 Qorunan və ya bərpa olunan ərazilər		Əhatə olunub, səh. 97
304-4 Əməliyyat sahələrində Beynəlxalq Təbiəti Qoruma İttifaqı Qırmızı Siyahısına düşmüş növlərin mövcudluğu		Əhatə olunub, səh. 97
GRI 305: EMİSSİYALAR		
305-1 İstixana effekti yaradan qazların (İEQ) birbaşa emissiyası (Sahə 1)		Əhatə olunub, səh. 92-93
305-2 Enerji üzrə istixana effekti yaradan qazların (İEQ) dolayı emissiyası (Sahə 2)		Əhatə olunub, səh. 92-93
305-3 Digər istixana effekti yaradan qazların (İEQ) dolayı emissiyası (Sahə 3)		Əhatə olunmayıb
305-4 İEQ emissiyalarının intensivlik əmsali		Əhatə olunub, səh. 92-93
305-5 İstixana effekti yaradan qazların emissiyalarında azalmalar		Əhatə olunub, səh. 92-93
305-6 Ozon qatını məhv edən tullantıların emissiyası	NORM-un fəaliyyət sahəsi üçün uyğun deyil	
305-7 NOx, SOx və digər əhəmiyyətli emissiyalar		Əhatə olunub, səh. 12

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
GRI 306: ATQILAR VƏ TULLANTILAR		
306-1 Keyfiyyət və təyinatına görə əmələ gələn çirkab suların həcmi	Təmizlənmiş məişət su torpağa axıdılır və heç bir təmizlənməmiş su torpağa axıdılmır.	Qismən əhatə olunub
306-2 Təhlükəli və təhlükəsiz tullantıların ümumi çəkisi		Əhatə olunub, səh. 98-99
306-3 Əhəmiyyətli dağılmaların ümumi miqdarı və həcmi	Hesabat dövrü ərzində əhəmiyyətli dağılmalar qeydə alınmamışdır.	Əhatə olunub
306-4 Təhlükəli tullantıların nəqli		Əhatə olunub, səh. 98-99
306-5 Su axıdılması və/və ya dağılması nəticəsində təsirə məruz qalan su obyektləri	Hesabat dövrü ərzində əməliyyatların məqsədləri üçün suyun axıdılması nəticəsində su obyektlərinə təsir göstərilməmişdir.	Əhatə olunub
GRI 307: ƏTRAF MÜHİT ÜZRƏ UYGUNLUQ		
307-1 Non-compliance with environmental laws and regulations	Ətraf mühitlə bağlı qanun və qaydalara əməl olunmaması halları aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 308: TƏCHİZATÇILARIN ƏTRAF MÜHİT ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ		
308-1 Ekoloji meyarlardan istifadə edərək qiymətləndirilən yeni təchizatçılar	Yeni təchizatçılar ətraf mühit meyarının istifadə edilməsi vasitəsilə yoxlanılır.	Əhatə olunub
308-2 Təchizat zəncirində mənfi ekoloji təsirlər və görülən tədbirlər		Əhatə olunmayıb
GRI 401: MƏŞĞULLUQ		
401-1 Yeni işə götürülən işçilər və işçi dövrüyyəsi		Əhatə olunub, səh. 61
401-2 Müvəqqəti və yarımsat işçilərə təklif olunmayan, lakin tam ştat işləyən işçilərə təqdim olunan əlavə ödəmələr, güzəştlər və imtiyazlar		Əhatə olunub, səh. 60-67
401-3 Valideynlik məzuniyyəti		Əhatə olunub, səh. 60
GRI 402: İŞÇİ/RƏHBƏR ƏLAQƏLƏRİ		
402-1 Operativ dəyişikliklərlə bağlı minimum bildiriş müddətləri	Biz Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinin qaydalarına riayət edirik.	Əhatə olunub
GRI 403: ƏMƏYİN TƏHLÜKƏSİZLİYİ VƏ SAĞLAMLIQ		
403-1 Sağlamlıq və təhlükəsizlik komitələrində işçilər və rəhbərliyin birgə yer alması	Bu məsələ İİS üzrə Menecer və BID tərəfindən nəzarət olunur.	Əhatə olunub

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
403-2 İstehsalat zədələri və zədələrin səviyyəsi, peşə xəstəliklərinin səviyyəsi, itirilmiş iş günlərinin əmsalı və iş yerində olmama əmsalı, eləcə də işlə bağlı ölüm hadisələrinin ümumi sayı		Əhatə olunub, səh. 121
403-3 Peşələr ilə əlaqədar qəza riski yüksək olan və xəstəliyə tutulma ehtimalı yüksək olan işçilər		Əhatə olunub, səh. 121
403-4 Həmkarlar ittifaqları ilə formal razılaşmalarda əhatə olunan sağlamlıq və təhlükəsizlik mövzuları		Əhatə olunmayıb
GRI 404: TƏLİM VƏ TƏDRİS		
404-1 Bir əməkdaşa düşən illik təlim saatları		Qismən əhatə olunub, səh. 62-66
404-2 İşçilərin səriştəsini artırmağa yönəlmiş və keçid təlimləri		Əhatə olunub, səh. 62-66
404-3 Müntəzəm fəaliyyət və karyera inkişafı baxımından gözdən keçirilmiş işçilərin faizi	Hesabat dövrü ərzində bütün işçilər müntəzəm şəkildə Effektivliyin qiymətləndirilməsi Sistemi vasitəsilə fəaliyyət və karyera inkişafı baxımından nəzərdən keçirilmişdir.	Əhatə olunub
GRI 405: MÜXTƏLİFLİK VƏ BƏRABƏR İMKANLAR		
405-1 İdarəetmə orqanlarının və işçilərin müxtəlifliyi		Əhatə olunmayıb
405-2 Əsas əmək haqqı və mükafatlandırma üzrə qadınların kişilərə olan nisbəti		Əhatə olunub, səh. 68
GRI 406: AYRI-SEÇKİLİYİN OLMAMASI		
406-1 Ayrı-seçkilik hadisələri və onların qarşısını almaq üçün görülmüş tədbirlər	Hesabat dövründə ayrı-seçkilik hadisələri aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 407: ASSOSİASIYA AZADLIĞI VƏ KOLLEKTİV MÜQAVİLƏLƏR		
407-1 Fəaliyyət çərçivəsində assosiasiya azadlığını və kollektiv müqavilələrin istifadəsi haqqını risk altına salan əməliyyatlar və təchizatçılar	Hesabat dövründə fəaliyyət çərçivəsində assosiasiya azadlığını və kollektiv müqavilələrin istifadəsi haqqını risk altına salan əməliyyatlar və təchizatçılar aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 408: UŞAQ ƏMƏYİ		
408-1 Uşaq əməyinin istismarı üzrə yüksək riskli əməliyyatlar və təchizatçılar	Hesabat dövründə uşaq əməyinin istismarı halları aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 409: İCBARİ VƏ YA MƏCBURİ ƏMƏK		
409-1 Məcburi əməyin istismarı üzrə yüksək riskli əməliyyatlar və təchizatçılar		Əhatə olunub

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
GRI 410: TƏHLÜKƏSİZLİK TƏCRÜBƏLƏRİ		
410-1 Təhlükəsizlik işçilərinin insan haqqları üzrə siyasət və prosedur üzrə təlim keçmələri	Mühafizə işçiləri insan hüquqları siyasəti və prosedurları üzrə təlimatlandırılmayıb.	Əhatə olunub
GRI 411: YERLİ XALQLARIN HÜQUQLARI		
411-1 Yerli icmaların hüquqlarının pozulması halları		Bu cür hallar baş verməmişdir
GRI 412: İNSAN HÜQUQLARININ QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ		
412-1 İnsan haqqlarının pozulması üzrə və təsirləri üzrə gözdən keçirilmiş və qiymətləndirilmiş əməliyyatlar	İnsan hüquqları üzrə fərdi siyasətin olmamasına baxmayaraq, bütün əməliyyatlar İnsan hüquqlarının pozulması və onun təsirləri üzrə qiymətləndirilir.	Qismən əhatə olunub
412-2 İnsan haqqları siyasəti və ya prosedurları üzrə işçilərin təlimatlandırılması	İnsan hüquqları üzrə fərdi siyasətin olmamasına baxmayaraq, bütün işçilər insan hüquqları üzrə ilkin təlim keçirlər.	Əhatə olunub
412-3 İnsan haqqlarına dair müddəaları əhatə edən və ya insan haqqları baxımından baxışdan keçən əhəmiyyətli investisiya müqavilələri	Hesabat dövründə insan hüquqlarına dair yoxlamadan keçməsi tələb olunan investisiya müqavilələri bağlanmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 413: YERLİ İCMALAR		
413-1 Yerli icmanın iştirakı, təsiri və inkişaf proqramları üzrə əməliyyatlar		Əhatə olunub, səh. 70-75
413-2 Yerli icmalara mövcud olan və ya dəyə biləcək əhəmiyyətli mənfi təsirlər daşıyan əməliyyatlar	Hesabat dövründə yerli icmalara əhəmiyyətli mənfi təsirlər göstərən əməliyyatlar aparılmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 414: TƏCHİZATÇILARIN SOSIAL QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ		
414-1 Sosial meyarlar üzrə qiymətləndirilən yeni təchizatçılar	Bütün təchizatçılar müvafiq müqavilələrdə əhatə olunan sosial meyar vasitəsilə yoxlanılır.	Əhatə olunub
414-2 Təchizat zəncirində mənfi sosial təsirlər və görülən tədbirlər	Hesabat dövründə təchizat zəncirində mənfi sosial təsirlər aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 415: İCTİMAİ SİYASƏT		
415-1 Siyasi xarakterli ödənişlər və fəaliyyət		Əhatə olunub, səh. 118
GRI 416: MÜŞTƏRİ SAĞLAMLIĞI VƏ TƏHLÜKƏSİZLİYİ		
416-1 Məhsul və xidmət kateqoriyalarının sağlamlıq və təhlükəsizlik təsirlərinin qiymətləndirilməsi		Əhatə olunub, səh. 102-105

GRI standartları və göstəriciləri	Şəhrlər	Açıqlama statusu və səhifə
416-2 Məhsulların və xidmətlərin sağlamlıq və təhlükəsizlik meyarlarına cavab verməməsi halları	Məhsulların və xidmətlərin sağlamlıq və təhlükəsizlik təsiri ilə bağlı normativ aktlar və/və ya könüllü məcəllələrlə uyğunsuzluq halları aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 417: MARKETİNG VƏ ETİKETLƏMƏ		
417-1 Məhsul və xidmət üzrə məlumatlandırma və etiketləmə tələbləri	Bütün məhsullar müntəzəm şəkildə keyfiyyət nəzarət prosedurundan keçir. Qablaşdırma üzrə keyfiyyət standartlarına cavab vermək üçün biz ən yaxşı təchizatçılarla əməkdaşlıq edirik. Etiketlənmə proseduru EN 197-1:2000 və AZS 411:2010 standartlarına uyğun olaraq aparılır.	Əhatə olunub
417-2 Məhsul və xidmət üzrə məlumatlandırma ilə bağlı qeyri-uyğunluq halları	Məhsul və xidmət üzrə məlumatlandırma ilə bağlı normativ aktlar və/və ya könüllü məcəllələrlə uyğunsuzluq halları aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
417-3 Marketing kommunikasiyalarında uyğunsuzluq halları	Marketing kommunikasiyalarında normativ aktlar və/və ya könüllü məcəllələrlə uyğunsuzluq halları aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 418: MÜŞTƏRİ MƏXFİLİYİ		
418-1 Müştəri konfidensiallığının pozulması və müştərilər haqqında məlumatların itirilməsinə aid əsaslandırılmış şikayətlər	Hesabat dövrü ərzində müştərinin məxfiliyinin pozulması halları aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub
GRI 419: SOSIAL-İQTİSADI UYĞUNLUQ		
419-1 Sosial və iqtisadi sahədə qanun və qaydalara əməl edilməməsi	Sosial və iqtisadi qanunların tələblərinin pozulması halları aşkar olunmamışdır.	Əhatə olunub

NORM

**ƏLAQƏ
MƏLUMATLARI**

Hazırkı hesabatın NORM-un Dayanıqlı inkişaf haqqında ilk hesabatı olmasını nəzərə alaraq, maraqlı tərəflərin təklif və şərtlərini bilmək istərdik. Biz bütün təkliflərə açıq və Hesabatımızı və fəaliyyət nəticələrimizi təkmilləşdirməyə kömək edəcək rəyləri yüksək qiymətləndiririk.

Hesabatla bağlı təklif və fikirlərinizin bildirilməsi üçün əlaqə məlumatları:

Elmar Məmmədov

İntegrasiya edilmiş İdarəetmə Sistemi və SƏTƏM üzrə müdir
Bakı şəhəri, Qaradağ rayonu, Ümid qəsəbəsi, Salyan şossesi,
Səngərqaya-1 yolu, 7-ci km 1

Tel: +99412 310 1010 | E-mail: Elmar.Mammadov@norm.az